

Opvattingen van allochtone ouders over onderwijs: tussen wens en realiteit

Een inventarisatie van de verwachtingen en
wensen van ouders ten aanzien van de
basisschool en educatieve activiteiten in Rotterdam

Frederik Smit | Geert Driessen | Jan Doesborgh

OPVATTINGEN VAN ALLOCHTONE OUDERS OVER ONDERWIJS:
TUSSEN WENS EN REALITEIT

Opvattingen van allochtone ouders over onderwijs:
tussen wens en realiteit

*Een inventarisatie van de verwachtingen en wensen van ouders
ten aanzien van de basisschool en educatieve activiteiten in Rotterdam*

Frederik Smit
Geert Driessen
Jan Doesborgh

Nijmegen, januari 2005

ITS – Nijmegen

De particuliere prijs van deze uitgave bedraagt € 11.
Deze uitgave is te bestellen bij het ITS, 024 - 365 35 00 of www.its.kun.nl.

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK DEN HAAG

Opvattingen van allochtone ouders over onderwijs: Tussen wens en realiteit. Smit, F.,
Driessen, G. & Doesborgh, J. - Nijmegen: ITS
ISBN 90 - 5554 - 261 - X
NUR 840
Projectnummer: 2001640

© 2005 Instituut voor Toegepaste Sociale wetenschappen (ITS) van de Stichting Katholieke Universiteit
te Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze
uitgave worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of
op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de
voorafgaande schriftelijke toestemming van het Instituut voor Toegepaste Sociale wetenschappen te
Nijmegen (ITS) van de Stichting Katholieke Universiteit te Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any
other means without written permission from the publisher.

Voorwoord

Op verzoek de Dienst Stedelijk Onderwijs (DSO) Rotterdam heeft het ITS, onderzoeksinstituut van de Radboud Universiteit Nijmegen, een onderzoek uitgevoerd naar verwachtingen en wensen van (nieuwe) groepen allochtone ouders ten aanzien van de basisschool en educatieve activiteiten in Rotterdam.

Leerlingen zijn er mee gebaat dat ouders en school contact onderhouden en samenwerken. Ouders en school dienen vanuit hun eigen verantwoordelijkheid een bijdrage te leveren aan het welbevinden en de ontplooiing van de leerlingen. Met medewerking van diverse lokale migrantenorganisaties zijn over dit type thema's 899 interviews gehouden met allochtone ouders van leerlingen in het basisonderwijs uit Turkije, Marokko, Suriname, Antillen, Kaapverdië, Pakistan, voormalig-Joegoslavië, Somalië en Rusland. Van ieder land zijn steeds circa 100 ouders geïnterviewd. Met hulp van het Steunpunt Medezeggenschap te Rotterdam zijn daarnaast ook nog 100 autochtone ouders geïnterviewd.

Het onderhavige onderzoek is uitgevoerd door Frederik Smit, Geert Driessen en Jan Doesborgh van het ITS. Eva van der Boom heeft in een conceptversie van het manuscript de puntjes op de i gezet en de medewerkers van de afdeling Tekstverwerking hebben zorg gedragen voor de uiteindelijke lay-out.

Vanuit DSO zijn de onderzoekers op constructieve wijze ondersteund door een begeleidingsgroep onder voorzitterschap van Paul Hoop; deze groep bestond uit:

- Janke Reiding, Stichting Avanço, koepel voor Kaapverdise organisaties;
- Jimmy Sewnath, Stichting Stimulans Zuid-Holland (voorheen KROSBE, Kategoriale Rijnmondse Organisatie van Surinamers voor Beleidsbeïnvloeding);
- Mohammed Sghir, PBR, Platform Buitenlanders Rijnmond;
- Joke de Wilde, SBWR, Stichting Buitenlandse Werknemers Rijnmond;
- Mesut Disli, Spior, SPIOR, Stichting Platform Islamitische Organisaties Rijnmond;
- Angela Vrtaric Jovanovic, SVOR, Stichting Vluchtelingenorganisaties Rijnmond;
- Jan Stedehouder, SWA, Stichting Welzijnsbevordering Antillianen & Arubanen.

Ten slotte heeft Xandra de Vroom van DSO het rapport nauwgezet bekeken en van commentaar voorzien.

Het onderzoeksteam wil hen allen hartelijk danken voor hun bijdrage aan de totstandkoming van het rapport. Als altijd gaat een bijzonder woord van dank uit naar de informan-

ten voor hun medewerking en openhartigheid. Zonder hen was de uitvoering van het onderzoek niet mogelijk geweest.

Nijmegen, januari 2005

Jeroen Winkels
(directeur ITS)

Inhoudsopgave

Voorwoord	v
1. Samenvatting, conclusies en aanbevelingen	1
1.1 Inleiding	1
1.2 Aanleiding, onderzoeksvragen, -opzet en -uitvoering	1
1.3 Resultaten	3
1.4 Conclusies	5
1.4.1 Algemene conclusies	5
1.4.2 Partnerschap	7
1.5 Aanbevelingen	9
1.6 Tot slot	11
2. Achtergronden, onderzoeksopzet en -uitvoering	13
2.1 Inleiding	13
2.2 Achtergronden van de relatie ouders en school	13
2.3 Aanleiding en doel van het onderzoek	21
2.4 Leeswijzer	23
3 Onderzoeksopzet en –uitvoering	25
3.1 Inleiding	25
3.2 Onderzoeksopzet	25
3.3 Onderzoeksuitvoering	25
3.3.1 Inventarisatie ideeën, wensen en verwachtingen van groepen allochtone ouders ten aanzien van het basisonderwijs	25
3.3.2 Inventarisatie ideeën, wensen en verwachtingen van groepen allochtone ouders ten aanzien van educatieve activiteiten	28
3.3.3 Inventarisatie ideeën, wensen en verwachtingen van autochtone ouders ten aanzien van het basisonderwijs	28
3.4 Analyse en rapportage	28
3.5 Achtergrondkenmerken	33
3.6 Achtergrondprofielen van ouders	41
3.7 Samenvattend	43

4. Schoolkeuzemotieven van ouders	45
4.1 Inleiding	45
4.2 Schoolkeuze	45
4.3 Verklaring voor schoolkeuze vanuit achtergrondkenmerken	49
4.4 Schoolkeuzeprofielen van ouders	52
4.5 Samenvattend	54
5. Visie ouders op contacten met school	55
5.1 Inleiding	55
5.2 Geïnformeerde ouders	55
5.3 Aard betrokkenheid ouders bij school	58
5.4 Vragen en aandachtspunten voor ouders	61
5.5 Problemen in de contacten met leerkracht en school	64
5.6 Aanpak problemen	66
5.7 Beoordeling van de relatie met school	69
5.8 Communicatieprofielen van ouders	74
5.9 Samenvattend	78
6. Visie ouders op partnerschap met de school	79
6.1 Inleiding	79
6.2 Opvoedingsdoelen thuis en op school	79
6.3 Opvoedingsdoelen van ouders	81
6.4 Opvoedende taken van ouders en school	85
6.5 Gewenste afstemming tussen ouders en school	86
6.6 Partnerschapsprofielen van ouders	88
6.7 Samenvattend	94
Bijlage - Tabellenboek	95

1 Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

1.1 Inleiding

In dit rapport wordt verslag gedaan van een onderzoek naar verwachtingen en wensen van groepen allochtone ouders en autochtone ouders ten aanzien van de basisschool in Rotterdam. Dit hoofdstuk vormt de samenvatting vooraf. In paragraaf 1.2 worden de aanleiding van het onderzoek, onderzoeksvragen, -opzet en -uitvoering geschetst. Paragraaf 1.3 vat de resultaten samen. In paragraaf 1.4 worden conclusies getrokken. Het hoofdstuk wordt afgesloten met enkele aanbevelingen en aanzetten voor een beleidskader.

1.2 Aanleiding, onderzoeksvragen, -opzet en -uitvoering

Op verzoek de Dienst Stedelijk Onderwijs (DSO) Rotterdam heeft het ITS een onderzoek uitgevoerd naar verwachtingen en wensen van (nieuwe) groepen allochtone ouders ten aanzien van de basisschool en educatieve activiteiten in Rotterdam. Er is daarbij niet alleen gekeken naar ideeën, wensen en verwachtingen van groepen allochtone en autochtone ouders ten aanzien van de pedagogische en socialiserende functie van de thuissituatie en het basisonderwijs in Rotterdam, maar ook naar de afstemming tussen opvoedingsdoelen thuis en op school.

In Rotterdam wonen mensen van bijna 170 nationaliteiten en taalgroepen/culturen. Meer dan 60% van de kinderen in het basisonderwijs heeft een allochtone achtergrond en relatief veel van deze leerlingen hebben grote leerachterstanden. Het Rotterdamse integratiebeleid ten aanzien van etnische minderheden beoogt de totstandkoming van een samenleving, waarin de in Rotterdam verblijvende leden van etnische minderheidsgroepen ieder afzonderlijk en als groep een gelijkwaardige plaats en ontplooiingskansen hebben. Meer in het bijzonder betekent dit een streven naar een volwaardige positie in de deelname van etnische minderheden aan onderwijs, arbeidsmarkt, inkomensverwerving en sociaal-culturele activiteiten.

Een overzicht van de verwachtingen van allochtone ouders ten aanzien van het basisonderwijs en het educatief aanbod ontbreekt. Het doel van het onderhavige onderzoek is enerzijds meer inzicht te krijgen in (de mogelijkheden tot beïnvloeding van) de houding en rollen van groepen allochtone ouders ten aanzien van opvoeding en onderwijs en

anderzijds een antwoord te krijgen op de vraag of het educatief aanbod aansluit bij de wensen en verwachtingen van allochtone ouders.

De doelstelling van het onderzoek was antwoord te krijgen op de volgende vragen¹:

1. Wat zijn de ideeën, wensen en verwachtingen van (nieuwe) groepen allochtone ouders en autochtone ouders ten aanzien van de pedagogische en socialiserende functie van de thuissituatie en het basisonderwijs in Rotterdam?
2. Komt het educatief aanbod voor allochtonen in Rotterdam overeen met de verwachtingen van groepen allochtone ouders?

Het onderzoek richtte zich op tien etnische groepen, namelijk negen allochtone groepen en – als referentiegroep – de groep autochtonen. Binnen de allochtone groepen kan een onderscheid worden gemaakt tussen ‘oudkomers’, dat wil zeggen Turken, Marokkanen, Surinamers, Kaapverdianen en Pakistani (allochtone groepen die al langer in Nederland zijn) en ‘nieuwkomers’, ofwel Antillianen, Somaliërs, Joegoslaven en Russen (allochtone groepen die nog maar relatief kort in Nederland zijn). Met medewerking van diverse Rotterdamse (migranten)organisaties zijn in de tweede helft van 2003 in totaal bijna 1000 vraaggesprekken (100 per groep) gehouden met ouders van kinderen in het basisonderwijs. Dat gebeurde aan de hand van een aantal open en gesloten vragen. De gegevensverzameling heeft in de tweede helft van 2003 plaatsgevonden.

De visie van de school op de samenwerking met ouders is in dit onderzoek niet belicht. Dit betekent niet dat de school geen verantwoordelijkheid heeft ten aanzien van de opvoeding. Beide, zowel ouders als school hebben hun verantwoordelijkheid. Ouders zijn verplicht hun minderjarige kinderen te verzorgen en op te voeden². Zij hebben ook de plicht hun kinderen als leerling bij een school in te schrijven en er voor te zorgen dat hun kinderen de school bezoeken. De school is op zijn beurt verplicht zich in te spannen de leerlingen zo goed mogelijk onderwijs te geven. Leerlingen zijn er mee gebaat dat ouders en school contact onderhouden en samenwerken. Ouders en school dienen vanuit hun eigen verantwoordelijkheid een bijdrage te leveren aan het welbevinden en de ontplooiing van de leerlingen.

---

1 De derde onderzoeksvraag luidde: Wat vinden allochtone ouders van belang bij het Onderwijs Allochtone Levende Talen (OALT)? Voldoet het aan de verwachtingen? Wat zijn wensen voor de toekomst? De bevindingen zijn niet in het rapport opgenomen, omdat OALT inmiddels is afgeschaft.

2 De begrippen kinderen en leerlingen worden door elkaar gebruikt. Ouders hebben het over kinderen, terwijl leerkrachten vanuit een professionele optiek het doorgaans over leerlingen hebben.

De centrale vraag van het onderzoek luidde: Wat zijn de ideeën, wensen en verwachtingen van (nieuwe) groepen allochtone ouders en autochtone ouders ten aanzien van de pedagogische en socialiserende functie van de thuissituatie en het basisonderwijs in Rotterdam?

1.3 Resultaten

Per onderzoeksvraag worden de belangrijkste uitkomsten weergegeven.

Onderzoeksvraag 1: Wat zijn de ideeën, wensen en verwachtingen van (nieuwe) groepen allochtone ouders en autochtone ouders ten aanzien van de pedagogische en socialiserende functie van de thuissituatie en het basisonderwijs in Rotterdam?

De keuze van een basisschool wordt voornamelijk bepaald door de afstand. Scholen die dicht in de buurt zijn hebben de voorkeur. Andere zaken die een rol spelen zijn: de sfeer, naam en faam. Ouders voelen zich doorgaans nauw betrokken bij de school van hun kind. Een ruime meerderheid van de allochtone ouders met kinderen in het basisonderwijs vindt afstemming over de opvoeding tussen ouders en school gewenst tot zeer gewenst. De meerderheid van de ouders stelt echter niet goed geïnformeerd te worden over de doelen en werkwijzen van de school. Het minst tevreden zijn allochtone ouders over het kunnen meepraten over waarden en normen, de opvoedingsideeën van de school en de mate waarin leerkrachten aandacht besteden aan het geloof. Met name het voorkómen van criminaliteit en het stimuleren van de gelijkwaardigheid tussen man en vrouw staan hoog op de opvoedingsagenda.

Bijna alle allochtone ouders vinden het van het grootste belang met de leerkracht te kunnen overleggen over de vorderingen van hun kind. De meerderheid van deze ouders stelt echter niet goed geïnformeerd te worden door de school. Voor ouders die nog niet lang in Nederland zijn, spelen de contacten met de school een belangrijke rol bij de mate waarin ze zich kunnen inpassen in/aanpassen aan de nieuwe cultuur. Vooral ouders met een slechte Nederlandse taalbeheersing zouden willen dat de school er meer werk van maakt de contacten met hen te verstevigen.

Uit het onderzoek blijkt dat er grote verschillen zijn tussen allochtone ouders wat betreft hun opvattingen over opvoeding en hun verwachtingen ten aanzien van het onderwijs. Alle ouders willen in principe het beste onderwijs voor hun kind en dat het kind zich thuis voelt op school. De eigen opvoeding, het geloof en de traditionele cultuur vormen het belangrijkste referentiekader voor de opvoeding die allochtone ouders hun kinderen

geven. De meeste allochtone ouders zien, evenals autochtone ouders, opvoeding en onderwijs als een gezamenlijke taak van ouders en school. Voor hen is vaak onduidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is of zou moeten zijn. Veel ouders willen bijvoorbeeld graag een actieve rol spelen bij het onderwijs aan hun kinderen, maar worden door leraren afgeremd, omdat ze niet met hen van gedachten willen wisselen over opvoedings- en onderwijskwesties. Pakistani en de nieuwkomers uit voormalig-Joegoslavië, Somalië en Rusland vinden het van groot belang dat ze kunnen meepraten over waarden en normen.

Internationaal wordt steeds vaker het begrip ‘partnerschap’ gehanteerd als een bruikbaar concept om betekenisvolle samenwerkingsrelaties tussen ouders en scholen vorm te geven. Partnerschap is dan op te vatten als een proces waarin de betrokkenen er op uit zijn elkaar wederzijds te ondersteunen en waarin ze proberen hun bijdrage zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen, met als doel het bevorderen van de prestaties en het welbevinden van leerlingen. Er kunnen verschillende barrières worden aangewezen die een goed partnerschap van allochtone ouders en school belemmeren. Allochtone ouders worden nog te vaak gezien als een homogene groep, ‘gehandicapt’ door een traditionele opstelling en oriëntatie. Volgens de ouders hebben leerkrachten geen hoge dunk van het ondersteunend gedag van allochtone ouders. Zij ervaren het als een gemis dat leerkrachten hen met name niet goed informeren over doelen en werkwijzen van de school en hoe opvoedingsideeën van de school en de ouders op elkaar afgestemd kunnen worden. Marokkaanse ouders bijvoorbeeld, vinden het van het grootste belang dat hun kinderen niet op het criminele pad komen. Zij zouden hierover graag met de school willen praten, maar zij hebben het gevoel niet gehoord te worden.

Nederlandse ouders zijn gewend op school inspraak te hebben; dat geldt zeker voor ouders uit de hogere sociale milieus. Het onderhandelen is hen als het ware met de paplepel ingegoten. Voor allochtone ouders betekent het vaak een cultuurschok om met het Nederlandse poldermodel te maken te krijgen. Het is merkwaardig dat leraren allochtone ouders niet tonen hoe ze hun hulp, die onontbeerlijk is als ondersteuning van hun werk, nodig hebben. Allochtone ouders zijn dan ook niet tevreden over de mate waarin ze kunnen meepraten over de waarden en normen die de school overdraagt en de aandacht die men heeft voor geloofszaken. Met name ouders met een islamitische achtergrond voelen zich vaak tekort gedaan. Deze ouders voelen zich dan ook serieuzer genomen als hun kinderen een ‘eigen’ islamitische school bezoeken.

De meeste allochtone groepen in Nederland hebben organisaties en zelfhulporganisaties opgericht om voor hun belangen op te komen. Vooral nieuwkomers zien een belangrijke rol voor deze organisaties weggelegd om de communicatie tussen groepen allochtonen en de school te verbeteren.

Onderzoeksvraag 2: Komt het cursusaanbod voor allochtone ouders in Rotterdam overeen met de verwachtingen van groepen allochtone ouders die hierbij betrokken worden?

Allochtone ouders zijn veelal lager opgeleid dan autochtone ouders. Allochtone ouders zijn doorgaans bereid zich te scholen. Bijna de helft van de allochtone ouders heeft een cursus Nederlandse taal gevolgd. Een kleiner deel heeft een cursus volwasseneneducatie gevolgd of heeft een inburgeringscursus afgerond. Hoe langer allochtonen in Nederland verblijven, des te vaker zij een cursus in Nederland hebben afgerond. En omgekeerd: hoe korter zij in Nederland zijn, des te vaker zij een cursus buiten Nederland hebben afgerond. Men is doorgaans meer tevreden over het kwaliteitsniveau van de cursussen Nederlandse taal en volwasseneneducatie dan over de inburgeringscursussen. Bijna de helft van de allochtone ouders heeft geen cursus gevolgd. Het zijn vooral Marokkaanse, Surinaamse, Antilliaanse en Kaapverdise ouders die het laten afweten.

1.4 Conclusies

1.4.1 Algemene conclusies

Schoolkeuzemotieven van ouders

De afstand tot of bereikbaarheid van de school is voor de meeste ouders de belangrijkste reden om voor een school te kiezen. Met name geldt dit voor Turken, Antillianen en Pakistanen. Voor Nederlandse en Turkse ouders is de sfeer op scholen een belangrijk element bij de schoolkeuze. Slechts de helft van de ouders let ook op kwaliteit van het onderwijsaanbod. Marokkaanse, Antilliaanse en Kaapverdiaanse moeders kiezen doorgaans alleen, zonder overleg met hun (ex-)partner voor een school.

Informatievoorziening van ouders

Ouders zijn doorgaans weliswaar goed geïnformeerd over wat er in de klas gebeurt, maar zijn in mindere mate op de hoogte van wat er op schoolniveau speelt. De kinderen brengen meestal als boodschapper de informatie van de leerkracht en schoolleiding over naar de ouders. De schoolkrant speelt een belangrijke rol bij het verspreiden van nieuws op schoolniveau.

Een actieve houding van ouders richting school om informatie in te winnen is niet van invloed op de mate waarin ouders het idee hebben ook beter geïnformeerd te raken van wat er op klas- en schoolniveau speelt. Het kan zijn dat leerkrachten voor alle ouders een soort 'basispakket' aan informatie aanbieden, ongeacht of ze zich actief opstellen naar school toe of niet. Waarschijnlijker is dat actieve ouders kritischer zijn over de informatie die ze krijgen en ook minder gauw tevreden zijn te stellen. Autochtone ouders participe-

ren actiever bij activiteiten in de klas dan allochtone ouders. Tussen groepen van allochtonen zijn er echter geen verschillen. Wel participeren hoger opgeleide oudkomers (i.c. Turken, Marokkanen, Surinamers, Kaapverdianen en Pakistani) meer in de klas dan lager opgeleide oudkomers. Bij 'nieuwkomers' (i.c. Antillianen, Somaliërs, Joegoslaven en Russen) is het verschil minimaal. Dit betekent dat de genoten opleiding voor nieuwe groepen allochtonen een minder belangrijke voorwaarde of drempel is om te participeren dan voor 'oudkomers'.

Visie ouders op communicatie met school

De overgrote meerderheid van de ouders wil graag geïnformeerd worden over de leerprestaties en het welbevinden van hun kind. Vragen van allochtone ouders zijn gericht op de aard en frequentie en het verbeteren van het contact met de school (c.q. het proces), terwijl autochtone ouders meer geïnteresseerd zijn in de organisatie en het beleid van de school en specifieke problemen met kinderen (c.q. de inhoud).

Een kwart van de ouders ervaart problemen in contacten met leerkrachten en school, veroorzaakt door verschillen in opvattingen over opvoeding tussen henzelf en de leerkracht. Met name Somalische ouders vinden dat leerkrachten te weinig aandacht hebben voor hun specifieke wensen en zich niet aan afspraken houden. Ouders die problemen ervaren in contacten, vinden dat het onderwijzend personeel beter naar hen moet luisteren en dat er ook beter met hen gecommuniceerd moet worden.

Opvoedingsdoelen van ouders

Ouders bepalen doorgaans zelf alleen hoe zij hun kind opvoeden. Somalische ouders overleggen daarentegen ook dikwijls met familie en leerkrachten over hoe ze hun kind groot brengen. Ouders verschillen in de mate waarin zij hun verantwoordelijkheden als opvoeders waarmaken. Onder Antillianen en Somaliërs komt het ook voor dat zij de opvoeding overlaten aan de school. Vooral Turkse en Pakistaanse ouders stellen dat zij het onderwijs actief ondersteunen. Opvallend is, dat de mate waarin ouders contact hebben met de school geen relatie heeft met de wijze waarop ouders hun kinderen opvoeden.

De eigen opvoeding, het geloof en de traditionele cultuur vormen het belangrijkste referentiekader voor de opvoedingsdoelen van allochtone ouders. Ouders uit landen met een sterke mate van traditionalisme en collectivisme leggen bij de opvoeding meer nadruk op relationele waarden en normen, zoals gehoorzaamheid, respect en behulpzaamheid, dan ouders uit modernere en meer individualistisch ingestelde samenlevingen.

Allochtone ouders hechten over de hele linie veel waarde aan het leren hanteren van regels. De belangrijkste opvoedingsdoelen die allochtone ouders voor ogen hebben, zijn op het rechte pad blijven en eerlijkheid, gevolgd door verantwoordelijkheid dragen en de

gelijkwaardigheid van man en vrouw. Van de Nederlanders vindt slechts een zeer kleine groep het belangrijk dat hun kinderen zich aan geloofsvoorschriften houden. De meeste Marokkaanse en Pakistaanse ouders vinden het daarentegen belangrijk dat hun kinderen zich aan dergelijke regels houden, omdat zij hun kinderen vanuit een geloofsvisie opvoeden. Kaapverdiaanse ouders stemmen in die zin overeen met Surinaamse en Pakistaanse ouders, dat zij hoge aspiraties hebben met betrekking tot de schoolloopbaan van hun kinderen en het belangrijk vinden dat hun kinderen goede prestaties halen op school. Nederlandse ouders vinden het allerbelangrijkste dat hun kinderen leren samenwerken.

Moslimouders geven religieuze opvoedingsdoelen een hoge prioriteit. Zij vinden het belangrijk dat kinderen zich thuis en op school aan geloofsvoorschriften houden. Daarnaast hechten ze waarde aan overdracht van normen en waarden. Ook zijn ze van mening dat migrantenorganisaties een belangrijker plaats moeten krijgen in de relatie ouders en school.

De opvoedingsdoelen van allochtone gezinnen wijken doorgaans sterk af van die van de Nederlandse gezinnen. Ontworteld uit hun eigen tradities neigen veel allochtonen tot het aanhouden van een streng regime voor hun kinderen en het scheppen van een eigen wereld binnen deze, voor hen vreemde, omgeving. Het niet of beperkt beheersen van de Nederlandse taal bevordert deze houding nog eens extra. Het gebrek aan voldoende oriëntatie in de samenleving levert echter allerlei conflictstof op. Zo is er onbegrip over de wijze waarop de leerkracht met hun kind omgaat, vooral als er gedragsproblemen zijn. Vanuit de eigen traditie staan ouders een streng regime voor en is 'de meester' de deskundige en de baas.

1.4.2 Partnerschap

Visie ouders op partnerschap met de school

Opvoeding en onderwijs vinden veelal geïsoleerd naast elkaar plaats. Ouders spannen zich over het algemeen weinig in om een goed contact met de school te onderhouden over de opvoeding thuis en op school. Ouders leveren nauwelijks een actieve bijdrage aan de communicatie over het welbevinden en de ontplooiing van de leerlingen op school. Er is weinig afstemming over de opvoeding thuis en op school. Het uitwisselen van kennis en ervaringen op ouderavonden en in contacten met leerkrachten heeft geen relatie met het opvoedingsgedrag van ouders. Traditionele allochtone ouders vinden dat veel leerkrachten te formeel met hun kinderen omgaan; zij willen meer afstand tussen kinderen en volwassenen. Bij autochtone ouders staan autonomie en zelfontplooiing van kinderen voorop.

Partnerschapsrelatie

De grote meerderheid van ouders geeft – ondanks hun kritiek - goede rapportcijfers voor de contacten met klasleerkracht, de schoolleiding, zichzelf als opvoeder en de relatie met kind. Een ruime meerderheid van de ouders is ontevreden over het meepraten over normen en waarden, het invloed kunnen uitoefenen op opvoedingsideeën van de school en de mate waarin de leerkracht aandacht besteedt aan het geloof. Een klein deel van de ouders heeft ook geen idee van wat er gebeurt op dit gebied.

Allochtone ouders vervullen een beperkt aantal rollen bij de voorbereiding op het onderwijs, het informeren van elkaar over opvoeding en onderwijs en het elkaar ondersteunen. De meeste ouders vinden dat ze goed geïnformeerd worden door de leerkrachten en school. Het probleem waar allochtone ouders echter soms tegen aan lopen is, dat de communicatie met de leerkracht vaker eenzijdig is en dat de aanpak van hun kinderen niet altijd overeenstemt met wat zij voor ogen hebben.

Met name Turkse, Antilliaanse en Somalische ouders ervaren problemen in de communicatie met school. Somalische ouders vinden het een doorn in het oog dat onaangepast gedrag niet wordt aangepakt. De aanstelling van een ‘contact’-ouder zou volgens hen een stap in de goede richting zijn.

Allochtone ouders verschillen van mening van de Nederlandse ouders over de didactische aanpak van de basisschool waarbij leerlingen relatief veel vrijheid hebben om hun eigen leerproces vorm te geven. Allochtone ouders zouden willen dat er meer traditioneel wordt lesgegeven en opgevoed, omdat ze vinden dat hun kinderen zich dan beter kunnen ontwikkelen.

Allochtone ouders weten doorgaans, in tegenstelling tot autochtone ouders, geen *partnerschapsrelatie* met de school op te bouwen als gevolg van taalproblemen, mede veroorzaakt door de voortdurende gezinsvormende migratie, culturele verschillen in communicatie, en verschillen in opvattingen over de verantwoordelijkheid voor opvoeding en onderwijs. Om de kloof te overbruggen is het noodzakelijk dat ouders en leerkrachten zich openstellen voor elkaar en dat ze het onderwijs als een *gezamenlijke* taak en verantwoordelijkheid zien. Dit laatste vereist ook, dat de allochtone ouders daar concreet werk van maken. Het vereist in ieder geval een laagdrempelige toegang. De Open-wijkschool (of varianten daarop als de Vensterschool, Brede school) lijkt in dit verband perspectieven te bieden, een omgeving waar ouders zelf ook (taal)onderwijs kunnen volgen en waar ze niet alleen in contact komen met de school van hun kinderen, maar ook met overige wijkbewoners. Op die manier kunnen ze in aanraking komen met verschillendsoortige normen en waarden, die van de Nederlandse samenleving en van de school, waardoor zij wellicht een grotere bijdrage kunnen leveren aan de voorbereiding van hun kinderen op het onderwijs, beter met de leerkracht kunnen communiceren over opvoeding en onderwijs en ook meer support kunnen verlenen.

De gemeente Rotterdam besteedt vanuit diverse beleidsterreinen aandacht aan ouderbetrokkenheid: vroeg- en voorschoolse educatie, opvoedingsondersteuning en de brede school. Ouderbetrokkenheid maakt dus integraal deel uit van diverse beleidsterreinen. Rotterdam heeft het concept van de brede school geïntroduceerd met het doel iets te doen aan de onderwijsachterstand van leerlingen. Alle scholen met een SE-score boven de 140 (als indicatie van sociaal-economische achterstand van de leerlingenpopulatie) mogen zich brede school noemen en kunnen subsidie aanvragen voor het organiseren van activiteiten. Het zijn dus vaak zwarte scholen in zwarte wijken die hiervan gebruik kunnen maken. In de ideale situatie zijn brede scholen (multifunctionele) voorzieningen in wijken, waarin verschillende wijkbewoners elkaar treffen. Voor de Rotterdamse situatie gaat dit dus nog niet altijd op.

1.5 Aanbevelingen

Bewustwording

Leerkrachten en ouders zouden zich meer bewust moeten worden van het feit dat men elkaar nodig heeft. Dit om beter te communiceren over het pedagogische klimaat thuis en op school, over het zo goed mogelijk afstemmen van ieders bijdrage, over het leren ontwikkelen van respect voor ieders bijdrage aan de opvoeding en educatie van kinderen.

Rechten en plichten van ouders

Ouders hebben recht op goed onderwijs voor hun kinderen. Ouders zouden ervan bewust gemaakt moeten worden dat zij de plicht hebben om in het belang van hun kinderen contacten met de school te onderhouden en samen te werken bij opvoeding en onderwijs. Dat zij vanuit hun eigen verantwoordelijkheid een belangrijke bijdrage moeten en ook kunnen leveren aan het welbevinden en de ontplooiing van hun kinderen op school.

Beroepsmatig functioneren van leerkrachten

Vanuit de ouders gezien zou bij de initiële opleiding en nascholing van leerkrachten met name meer aandacht geschonken dienen te worden aan aspecten als:

- klantgericht, allochtoon-gericht werken, samenwerken, integriteit, zelfstandigheid en flexibiliteit, stressbestendigheid, gevoel voor sfeer en humor;
- ontwikkelen van vaardigheden om binnen een multiculturele en meertalige setting met allochtone ouders te kunnen communiceren;
- ontwikkelen van 'hulpverleningsmethodieken' gericht op het gebruik bij uiteenlopende doelgroepen (signalerings- en doorverwijsfunctie);
- doorgeven van kennis en vaardigheden: leerkrachten zouden een bijdrage kunnen leveren aan de deskundigheidsbevordering van collega's binnen de eigen werksituatie (intervisie).

Competentie-ontwikkeling van leerkrachten en ouders

De bijscholing van leerkrachten en ondersteuning van allochtone ouders zou gericht dienen te zijn op het optimaliseren van de interactie tussen leerkrachten en ouders. Ondersteuning zou ten goede dienen te komen aan zowel allochtone als autochtone ouders, ook ten behoeve van de onderlinge communicatie tussen verschillende etnische groepen ouders. Het doel van de bijscholing zou kunnen zijn om leerkrachten handvatten te bieden om de rollen die ouders kunnen spelen bij de affectieve en cognitieve ontwikkeling van hun kinderen te bevorderen. De inhoud van deze bijscholing zou kunnen bestaan uit:

- Taalgebruik van leerkrachten. Beter rekening leren houden in de contacten met ouders hoe om te gaan met taalproblemen van allochtone ouders.
- Duidelijke verhoudingen creëren tussen leerkrachten en allochtone ouders: (nog) meer duidelijkheid betrachten richting ouders wat de verwachtingen ten opzichte van elkaar zijn, en elkaar (leren) aanspreken op de eigen capaciteiten en verantwoordelijkheden. Het valt te overwegen leerkrachten met ouders aan het begin van het cursusjaar een contract te laten afsluiten, zodat zij elkaar kunnen aanspreken op gemaakte afspraken. Dit voorkomt dat ze steeds opnieuw moet 'onderhandelen' over bijvoorbeeld actieve deelname van ouders bij lessen en onderwijsondersteunde taken thuis.
- Optimaliseren van de samenwerking tussen leerkrachten. Leerkrachten zouden de samenwerking met collega's kunnen optimaliseren teneinde het participatie-aanbod beter op elkaar af te stemmen.
- Optimaliseren van de samenwerking tussen (allochtone) ouders. Leerkrachten zouden de samenwerking tussen ouders kunnen stimuleren, hen helpen bewust te worden van eigen vanzelfsprekendheden en open te staan voor en het benutten van de meerwaarde van 'anders'-zijn van de eigen etnische groep en andere etniciteiten.

De inhoud van de ondersteuning aan ouders zou kunnen bestaan uit:

- Rechten en plichten. Basisinformatie over rechten en plichten van ouders en school ten aanzien van opvoeding en onderwijs en informatie over het Nederlandse onderwijssysteem.
- Partnerschap. Inzicht verschaffen wat een partnerschapsrelatie inhoudt in de relatie ouders en school. Wat men van elkaar als partners kan verwachten en hoe deze relatie vorm en inhoud kan worden gegeven.

Competentie-ontwikkeling managen 'ouderbetrokkenheid in diversiteit'

De competentie-ontwikkeling ten aanzien van het managen van ouderparticipatie in diversiteit zou gericht dienen te zijn op het bestrijden van vooroordelen en het bestrijden van vormen van discriminatie op school-, groeps- en individueel niveau:

- herkennen, erkennen en hanteren van erkende gelijkwaardigheid en erkende ongelijkwaardigheid: de 'wij' populatie van de school en niet 'wij' (autochtonen) tegenover 'zij' (allochtonen);

- bestaand beleid checken vanuit heldere richtlijnen;
- inbouwen van overlegmomenten en evaluatiemomenten op allerlei niveaus;
- op de hoogte blijven van landelijke ontwikkelingen en benutten van netwerken;
- te nemen stappen steeds bezien vanuit of relateren aan het totale beleid.

Dialogo allochtone organisaties

Het is van groot belang dat scholen contacten gaan onderhouden of intensiveren met allochtone organisaties om de relatie met de allochtone ouders te verbeteren.

Dit onderzoek heeft zich uitsluitend beziggehouden met de wensen en verwachtingen van allochtone ouders over het Rotterdamse onderwijs. Het was niet gericht op de initiatieven die reeds binnen de gemeente Rotterdam op het gebied van opvoedingsondersteuning en ouderbetrokkenheid worden genomen. Het is dus goed mogelijk dat hier genoemde aanbevelingen overlappen met projecten die al binnen de gemeente gaande zijn, respectievelijk binnenkort gestart gaan worden. Een volledig beeld van deze initiatieven volgt uit de inventarisatie van de (basis)infrastructuur opvoedingsondersteuning die op dit moment vanuit de gemeente Rotterdam wordt gemaakt.

1.6 Tot slot

In het huidige landelijke integratiebeleid wordt een steeds groter accent gelegd op de eigen verantwoordelijkheid en – daarmee verbonden – de actieve inzet van immigranten. Integratie wordt daarbij opgevat als het participeren in uiteenlopende maatschappelijke domeinen. Het centrale medium bij het integratieproces is de taal, meer specifiek de Nederlandse taal. Integratie wordt gezien als een noodzakelijke voorwaarde voor de realisering van de maatschappelijke kansen. De mate van integratie heeft echter niet alleen consequenties voor de positie van de immigranten zelf, maar vervolgens ook voor de maatschappelijke kansen van hun kinderen.

Op het terrein van het onderwijs wordt recentelijk de positie van allochtonen steeds meer geproblematiseerd. In relatie tot allochtonen vormen onderwerpen als geweld op school, hoofddoekjes, islamitische scholen, onderwijssegregatie, emancipatie, tolerantie en discriminatie, normen en waarden, en voortijdig schoolverlaten hot items in de maatschappelijke discussie. Daarbij aansluitend wordt ook op dit terrein vanuit de overheid een actievere houding van allochtone ouders geëist en meer verantwoordelijkheid bij hen gelegd.

Uit het hier gerapporteerde onderzoek blijkt allereerst dat er grote verschillen zijn tussen de onderscheiden etnische groepen. Maar ook dat het grootste deel van de betreffende

ouders echt geïnteresseerd is in het onderwijs dat hun kinderen volgen. Zij geven aan betrokken te zijn bij dat onderwijs en er ook in te willen participeren. Problemen die zich daarbij voordoen liggen echter veelal op het terrein van de communicatie tussen ouders en school. Vergeleken met autochtone ouders maken allochtone ouders zich meer zorgen over het proces van de communicatie. Naar hun indruk is de communicatie vooral eenrichtingsverkeer: de scholen verstrekken wel enige informatie, maar staan te weinig open voor de specifieke opvattingen, wensen en verwachtingen van allochtone ouders. Met name als het gaat om zaken die te maken hebben met hun geloofsovertuiging, accenten die gelegd worden op cognitieve dan wel sociaal-emotionele onderwijsdoelen, en verschillen in de pedagogische aanpak thuis en op school vormen aandachtspunten waarover volgens de ouders nauwelijks wordt gecommuniceerd, niet eenzijdig, laat staan tweezijdig.

Communicatie is daarmee een belangrijke voorwaarde voor ouderbetrokkenheid en -participatie. Uit het onderzoek wordt niet geheel duidelijk waaraan het ontbreken van een goede communicatie moet worden toegeschreven. Ongetwijfeld ligt een belangrijke reden daarvoor bij de betreffende ouders zelf: hun vaak gebrekkige beheersing van de Nederlandse taal, hun lage opleiding en hun onbekendheid met het Nederlandse onderwijssysteem. Daarnaast is het zonder meer ook zo dat leerkrachten niet altijd over de specifieke communicatieve vaardigheden beschikken om met een dergelijke heterogeniteit aan allochtone talen en culturen om te gaan. Hieraan zou daarom in de initiële opleidingen en nascholingscursussen meer gerichte aandacht moeten worden besteed.

2 Achtergronden van het onderzoek, onderzoeksopzet en -uitvoering

2.1 Inleiding

Het onderhavige onderzoek, dat het ITS voor DSO uitvoert, is het derde in een reeks waarin ouders centraal staan. Het eerste onderzoek was een literatuurstudie naar verschillen en veranderingen in het functioneren van de pedagogische functie van het onderwijs. Het tweede onderzoek betrof een ‘Policy Delphi’-onderzoek onder internationale experts op het terrein van de pedagogische relatie ouders, school/schoolbestuur.¹

In dit hoofdstuk schetsen we de achtergronden van de relatie ouders en school, de onderzoeksopzet en –uitvoering. In paragraaf 2.2 geven we een beschrijving van de relatie ouders en school. Aanleiding en doel van het onderzoek komen in paragraaf 2.3 aan de orde. We sluiten het hoofdstuk af met een leeswijzer.

2.2 Achtergronden van de relatie ouders en school

Betrokkenheid ouders bij de school

Uit het eerste ITS-onderzoek voor DSO is gebleken dat de mate waarin ouders bij het onderwijs van hun kinderen betrokken zijn, afhankelijk is van hun sociaal-economische herkomstmilieu.² Ouderbetrokkenheid wordt veelal op een manier gedefinieerd die het best aansluit bij de middenklasse. Cultuurverschillen zouden de oorzaak zijn van het ontbreken van dit idee van ‘partnership’ bij de lagere milieus en allochtonen.³

---

1 De resultaten van beide studies zijn gebundeld in: Smit, F., & Driessen, G. (2002). *Allochtone ouders en de pedagogische functie van de basisschool*. Nijmegen: ITS.

2 Smit, F. & Driessen, G., Slegers, P., & Hoop, P. (2003). Parents and schools: strategies to improve parental involvement and participation. In S. Castellin, M. Mendel, & B. Ravn (Eds.), *School, family and community partnership in a world of differences and changes*. Gdansk: University of Gdansk.

Zie ook: Driessen, G., Doesborg, J. & Claassen, A. (1999). *Cultureel kapitaal, etnische herkomst en onderwijsprestaties*. Nijmegen: ITS.

3 Pels, T. (Ed.) (2000). *Opvoeding en integratie. Een vergelijkende studie van recente onderzoeken naar gezinsopvoeding en de pedagogische afstemming tussen gezin en school*. Assen: Van Gorcum.

Laag opgeleide en allochtone ouders krijgen veelal het predikaat 'uninvolved'.¹ De vraag is in hoeverre deze groepen ouders inderdaad 'uninvolved' zijn, wat hun perceptie is en hoe zij zelf bij het onderwijs van hun kinderen betrokken (zouden) willen worden.² Van oudsher wordt het betrekken van ouders van achterstandsleerlingen bij de school als een belangrijk beleidsinstrument gezien om de kloof tussen gezin en school te overbruggen. Sommige scholen slagen er beter dan andere in, om iets aan de onderwijsachterstanden te doen.³ De laatste jaren is de belangstelling voor de rol van de pedagogische opdracht van de school en de invloed van ouders in het onderwijs en op het bestuur toegenomen. Internationaal wordt de 'pedagogische dialoog' over afstemming tussen de waardenopvoeding in het gezin en school, het vergroten van de betrokkenheid van ouders en (het bestuur van) de lokale gemeenschap bij het onderwijs als een strategie voor het bevorderen van de effectiviteit en de verbetering van het onderwijs steeds meer benadrukt.⁴

Verantwoordelijkheid voor opvoeding en onderwijs

In Nederland ligt het primaat van de opvoedingsverantwoordelijkheid sterk bij het gezin. De taakverdeling is veelal duidelijk: de school onderwijst, de ouders voeden op. Onder groepen ouders, en dan met name allochtone ouders, bestaan echter grote verschillen in de wijze waarop de opvoedingsverantwoordelijkheden worden ervaren.⁵ Vaak zijn er ook spanningen tussen ouders en kinderen over de houding ten opzichte van de Nederlandse zeden en gewoonten.⁶ En problemen die allochtone ouders thuis hebben met betrekking tot de morele en sociale ontwikkeling van hun kinderen, blijken doorgaans op school nauwelijks aan bod te komen.⁷

-
- 1 Smit, F. & Driessen, G. (2001). *Samenwerking tussen ouders en scholen. Een internationaal vergelijkend onderzoek naar vormen van partnerschap tussen ouders, school en de lokale gemeenschap*. Nijmegen: ITS.
  - Lopez, G. (2001). *On whose terms? Understanding involvement through the eyes of migrant parents*. Paper presented at the 2001 annual meeting of the AERA, Seattle WA.
  - 2 Smit, F., Doesborgh, J. & Kessel, N. van (2001). *Ouderparticipatie. Een nieuw missie-statement? Onderzoek naar het functioneren van de relatie ouders en basisschool*. Nijmegen: ITS.
  - 3 Driessen, G., & Valkenberg, P. (2000). Islamic schools in the Netherlands: Compromising between identity and quality? *British Journal of Religious Education*, 23, (1), 15-26.
  - 4 Berreth, D. & Berman, S. (1997). The moral dimensions of schools. *Educational leadership*, 54, (8), 24-27.
  - Fowler, C. & Klebs Corley, R. (1996). Linking families. Building community. *Educational leadership*, 53, (7), 24-26.
  - WRR (2003). *Waarden, normen en de last van het gedrag*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
  - 5 Zie Driessen & Valkenberg (2000).
  - Coenen, L. (2001). *Word niet zoals wij! De veranderende betekenis van onderwijs bij Turkse gezinnen in Nederland*. Amsterdam: Het Spinhuis.
  - 6 Sociaal en Cultureel Planbureau (2001). *Vorderingen op school. Rapportage minderheden 2001*. Rijswijk: SCP.
  - 7 Zie Pels (1998).

Epstein¹ hanteert in dit verband een indeling van zes typen van ouderbetrokkenheid bij opvoeding en onderwijs: voorzien in basisvoorwaarden, communicatie met de school, vrijwilligershulp, thuis steun verlenen, deelname aan de besluitvorming en samenwerking tussen school en ‘community’.

De fysieke, sociale en culturele context van het opgroeiende kind, de ‘developmental niche’, vormen een van de belangrijkste culturele invloeden op een kind. Deze settingen kunnen van cultuur tot cultuur sterk verschillen.² Er zijn verschillen in opvattingen over de verantwoordelijkheid voor de opvoeding en socialisatie in de onderscheiden domeinen. Een deel van de allochtonen legt de verantwoordelijkheid voor het leren exclusief bij de school.³ Juist kinderen uit lagere sociaal-economische milieus en van etnische afkomst presteren doorgaans minder op school.⁴ Zij zouden dan ook het meeste gebaat zijn bij het verbeteren en intensiveren van de ondersteuning vanuit school bij de opvoeding en het leren in het gezin. Op basis van kwalitatief, longitudinaal onderzoek blijkt dat een aanpak waarbij de school actief naar de migrantenouders gaat en luistert naar hun specifieke vragen en behoeften waarschijnlijk het meest succesvol is.⁵

Uit eerder onderzoek in Rotterdam blijkt dat het voorzien in *basisvoorwaarden* en vooral de *communicatie* tussen (allochtone) ouders en school over opvoeding verbeterd zou kunnen worden.⁶ Afstemming zou vooral gezocht dienen te worden in de voorwaarden om van elkaar te leren: het verkleinen van de culturele verschillen tussen thuis en school.⁷

-
- 1 Epstein, J. (1995). Perspectives and previews on research and policy for school, family, and community partnerships. In A. Booth & J. Dunn (Eds.), *Family-school links: How do they affect educational outcomes?* Hillsdal, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates.
  - 2 Harkness, S. & Super, Ch.M. (1999), From parents’ cultural belief systems to behavior. In L. Eldering & P. Leseman (Eds.) *Effective early education. Cross-cultural perspectives* (pp. 67-90). New York, London: Flamer Press.
  - 3 Driessen, G., & Bezemer, J. (1999). *Islamitisch basisonderwijs. Schipperen tussen identiteit en kwaliteit?* Nijmegen: ITS.
Driessen, G., & Valkenberg, P. (2000).
  - 4 Driessen, G., Doesborgh, J., Ledoux, G., Veen, I. van der, & Vergeer, M. (2003). *Sociale integratie in het primair onderwijs. Een studie naar de relatie tussen de sociale, etnische, religieuze en cognitieve schoolcompositie en de cognitieve en niet-cognitieve positie van verschillende groepen leerlingen. Analyses bij het PRIMA-cohortonderzoek, derde meting.* Nijmegen/Amsterdam: ITS/SCO-Kohnstamm Instituut.
  - 5 López, G., Scribner J., & Mahitivanichcha, K. (2001). Redefining parental involvement: Lessons from high-performing migrant-impacted schools. *American Educational Research Journal*, 38, (2), 253-288.
  - 6 Veen, A. & Erp, M. van (1995, 1997, 1999). *Stappen op weg naar onderwijssteuning. Deel I: Allochtone ouders in Rotterdam over de relatie tussen ouders en basisschool. Deel Ia: Antilliaanse en Arubaanse ouders in Rotterdam over de relatie tussen ouders en basisschool. Deel II: Basisscholen in Rotterdam over de relatie met de ouders.* Amsterdam/Rotterdam: SCO-KI/FAO.
  - 7 Klaassen, C. & Leeferink, H. (1998). *Partners in opvoeding in het basisonderwijs. Ouders en docenten over de pedagogische opdracht en de afstemming tussen gezin en school.* Assen: Van Gorcum.

Het vergroten van de ouderbetrokkenheid bij het onderwijs kan een belangrijke rol spelen bij het beter afstemmen van opvoeding en onderwijs en het optimaliseren van de onderwijskansen.¹

Door het uiteenvallen van gezinnen - traditionele gezagsverhoudingen hebben plaats gemaakt voor overleg en onderhandeling - en de komst van nieuwe bevolkingsgroepen met andere ideeën over opvoeding, kan dit op school tot spanningen leiden als opvoedingspatronen thuis en school niet met elkaar overeenstemmen. Het is bijvoorbeeld niet meer vanzelfsprekend dat in de thuissituatie kinderen worden opgevoed met waarden als keuzevrijheid, zelfdiscipline, kritisch denken, initiatieven nemen, verantwoordelijkheid dragen en tolerantie. Terwijl men in het onderwijs doorgaans juist leerlingen actief wil betrekken bij het opstellen en handhaven van interne regels en codes van scholen om de acceptatie van normen te vergroten en normoverschrijdend gedrag te voorkomen.² Omdat traditionele sociale verbanden waarin mensen leven en waarin de jeugd wordt grootgebracht, zoals netwerken van school, gezin, kerk, jeugd- en jongerenwerk, aan het vervagen zijn of in het geheel niet meer bestaan, zou volgens de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO) het van oorsprong Afrikaanse gezegde 'It takes a village to raise a child' een nieuwe, moderne, inhoud dienen te krijgen. Alle betrokkenen bij onderwijs en opvoeding zouden op een eigentijdse manier inhoud en betekenis dienen te geven aan 'village' principes, zoals wederkerigheid, gedeelde verantwoordelijkheid, vertrouwen, sociale binding en sociale controle.³ Aan de school en aan het onderwijs wordt vaak een bijzondere taak toebedeeld bij de overdracht van algemene waarden en normen. Niet alleen in de lessen worden waarden aangeleerd. Maar ook in het algemene klimaat op school, in de gedragsregels die er bestaan en in discipline die wordt aangeleerd, heeft het onderwijs een belangrijke morele en pedagogische taak⁴. De RMO is van mening dat de school niet de enige instantie behoort te zijn die democratische waarden aan de jeugd dient over te dragen, maar dat de gemeenschap waarin kinderen worden grootgebracht

-
- 1 Meijnen, G.W. (1996). Ouderparticipatie van concept tot praktijk. In K. Autar, C. Gelauff-Hanzon, M. de Jong & G. Walraven (Eds.), *Ouders en school. Strategieën voor versterking van de relatie tussen ouders en school*. Alpen aan den Rijn: Samsom H.D. Tjeenk Willink.
  - 2 Malsch, M. (2004). De aanvaarding en naleving van rechtsnormen door burgers: participatie, informatiever-schaffing en bejegening. In: P. de Beer & C. Schuyt (red.), *Bijdragen aan waarden en normen, WRR-Verkenning 2*, Amsterdam: Amsterdam University Press.
  - 3 Putman, R. (1995). Bowling alone. *Journal of Democracy*, 6, (1), 65-78.
  - 4 Coleman, J. (1988). Social capital and the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94, S95-S120.
  - 4 WRR (2003). *Waarden, normen en de last van het gedrag* Amsterdam: Amsterdam University Press.

ook een rol moet spelen. Ouders en school vormen dan een belangrijk onderdeel van een netwerk, een pedagogische infrastructuur, dat rond de leerlingen is gesponnen.¹

Ontwikkeling van leergemeenschappen

Uit het tweede onderzoek van het ITS voor DSO kwam naar voren dat scholen in een groot aantal landen zich ontwikkelen tot *leergemeenschappen* waar leden van schoolteams, ouders, en leden van instellingen die in de omgeving van de school werkzaam zijn zowel *lerenden* als *leraren* kunnen zijn.² Optimale uitkomsten van het proces van opvoeding en onderwijs blijken alleen bereikt te kunnen worden door een gedeelde verantwoordelijkheid van de gehele ‘pedagogische provincie’ voor het welzijn en de prestaties van leerlingen. Dat wil zeggen, dat het conglomeraat van ouders, culturele, etnische en religieuze organisaties, gezinnen, scholen, kinderopvanginstellingen, buurten, clubs en verenigingen hun verantwoordelijkheid dienen te nemen. Vandaar dat in vele landen het concept van ouders, school, buurthuizen als ‘lifelong partners’ gehanteerd wordt.³

Het gevolg van deelname aan ‘partnership’ projecten is dat ouders, leraren en welzijnswerkers van buurtcentra en sportverenigingen elkaar frequenter ontmoeten, informeler met elkaar omgaan en preciezer met elkaar van gedachten wisselen over wat er speelt in de buurt, op school en in het gezin.⁴ Ouders, school en buurt als ‘educatieve’ partners betekent dus uitdrukkelijk een tweerichtingsverkeer: een proces waarin de partners erop gericht zijn met elkaar in gesprek te gaan, met als doel elkaars vaardigheden te versterken en elkaar wederzijds te ondersteunen, zodat de resultaten voor de kinderen een verbetering betekenen.⁵

Integratie en acculturatie

Ontwikkelingen als toenemende secularisatie onder (vooral) autochtonen en de komst van (soms weinig gesecculariseerde) allochtonen naar Rotterdam, hebben er toe geleid dat

-
- 1 Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (2001). *Aansprekend opvoeden. Balanceren tussen steun en toezicht*. Den Haag: RMO.
Klaassen, C. & Smit, F. (2001). Tussen gezin en school. Verschuivingen in opvoedingsdenken en opvoedingspraktijken. In RMO, *Aansprekend opvoeden. Balanceren tussen steun en toezicht* (pp. 179-258). Den Haag: RMO.
  - 2 Smit, F. & Driessen, G. (2001).
  - 3 McGilp, J. (2001). *Lifelong learning: schools and the parental contribution in Australia*. Paper ERNAPE conference, Rotterdam 22-23 november 2001.
  - 4 Broek, A. van den (2000). *Achterstandbestrijding door circuitonderwijs: Een onderzoek naar de institutionalisering en effecten van het OVB-circuitmodel in het basisonderwijs*. Leuven: Garant.
  - 5 Swap, S. (1993). *Developing home-school partnership: From concepts to practice*. New York: Teacher College Press.
Multicultureel Instituut (2001). *Kerdoelen van de Basisvorming ingekleurd*. Utrecht: Multicultureel Instituut Utrecht.

de culturele en religieuze diversiteit van de Rotterdamse samenleving is toegenomen.¹ De vraag is of ouders, die de primaire verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding van hun kinderen, in de gelegenheid zijn een school te kiezen die aansluit bij hun voorkeuren en zodoende te zorgen voor een goede ‘match’ tussen onderwijs en opvoeding. Daarbij gaat het zowel om de formele grondslag van de school, als om de wijze waarop de levensbeschouwelijke en pedagogische identiteit van de school in de dagelijkse praktijk gestalte krijgt, bijvoorbeeld in het schoolklimaat en in gedragsregels.

Het begrip *integratie* wordt meestal gebruikt voor participatie van immigranten aan formele instituties en instellingen. Behalve integratie in het maatschappelijk leven, is ook participatie aan informele groepen en verbanden van belang.² *Acculturatie* wordt veelal omschreven als het veranderingsproces dat ontstaat wanneer twee autonome culturen in langdurig en direct contact met elkaar zijn. De attitude van allochtonen om zich aan te passen aan de cultuur van de ontvangende samenleving wordt onder meer bepaald door de volgende factoren: of immigranten hun verblijf als tijdelijk of permanent beschouwen, de doelstelling waarmee is geïmmigreerd, de ervaringen die allochtonen met de nieuwe cultuur en de samenleving opdoen en de machtsverhoudingen in gezinnen en groeperingen.³

Normen en waarden

De meeste allochtone ouders zijn immigranten afkomstig uit een samenleving met een op de eigen groep gerichte cultuur. In dergelijke *collectivistische culturen* worden kinderen opgevoed met waarden en normen die erop gericht zijn de sociale cohesie binnen de familie (i.c. ‘extended family’) te waarborgen. Loyaliteit aan de familie en de groep wordt sterk benadrukt. Ouders in deze culturen hanteren doorgaans een autoritaire opvoedingsstijl en zij verwachten van hun kinderen strikte gehoorzaamheid en respect. In Nederland komen ze in aanraking met een meer op het individu georiënteerde cultuur. Onder invloed van hun contacten met Nederlandse instellingen en de Nederlandse samenleving nemen zij elementen van deze cultuur over. Dergelijke *individualistische culturen* hebben een familiestructuur van zelfstandig wonende gezinnen. Gezinsleden hebben intensief contact met elkaar, terwijl de banden met de familie buiten het gezin

---

1 Met betrekking tot de islam en de oprichting van islamitische instituties en scholen wordt wel over een nieuwe verzuiling gesproken.

2 Driessen, G. (2002). Maatschappelijke participatie van ouders en de cognitieve en niet-cognitieve onderwijspositie van hun kinderen. *Pedagogiek*, 22, (4), 307-325.

Berry, J. (2003). Conceptual approaches to acculturation. In K. Chun, P. Balls Organista & G. Marín (Eds.), *Acculturation. Advances in theory, measurement, and applied research* (pp. 17-37). Washington, DC: APA.

Engbersen, G. & Gabriëls, R. (Eds.). (1995). *Sferen van integratie. Naar een gedifferentieerd allochtonenbeleid*. Amsterdam/Meppel: Boom.

3 Eldering, L. (2003). *Cultuur en opvoeding. Interculturele pedagogiek vanuit ecologisch perspectief*. Rotterdam: Lemniscaat.

veel minder hecht zijn. Ouders investeren emotioneel en materieel veel in hun kinderen, die voor hen vooral een psychische waarde hebben. Gezinnen in individualistische culturen hanteren doorgaans een toegeeflijke opvoedingsstijl en de opvoeding is primair gericht op het ontwikkelen van autonomie en zelfvertrouwen bij kinderen.¹

Visie van ouders op opvoeden en onderwijs

Uit onderzoek blijkt dat het *aantal jaren* dat allochtone ouders in Nederland verblijven mogelijk van invloed is op de wijze waarop ouders opvoeden en hun houding ten aanzien van de school.² *De burgerlijke staat* is van invloed op de wijze waarop men actief betrokken kan zijn bij vormen van ouderparticipatie.³ Het *opleidingsniveau* is een sterke voorspeller voor houding en gedrag van ouders.⁴ *De religieuze achtergrond* van allochtone ouders heeft een effect op de schoolkeuze⁵ en de wijze waarop men betrokken is bij het onderwijs aan hun kinderen.⁶ Het valt te verwachten dat *geslacht, leeftijd, Nederlandse taalbeheersing, religieuze achtergrond en richting van de school* van invloed zijn op de wensen en verwachtingen van allochtone ouders ten aanzien van het onderwijs en het aanbod van educatieve activiteiten in Rotterdam.

Ouderbetrokkenheid en ouderrollen

Onder 'ouderbetrokkenheid' vallen diverse activiteiten die uiteenlopen van het bieden van thuisondersteuning door scholen aan ouders, ondersteuning bij leeractiviteiten in het klaslokaal (leesmoeders), ouderavonden, het verrichten van hand- en spandiensten door ouders op school (vieringen, etc.), tot aan formele participatie van ouders in schoolbestu-

---

1 Elderling (2003).

Pels (2000).

2 Elderling, L (2003).

3 Smit, F., Doesborgh, J., & Kessel, N. van (2001).

4 Onder ouderparticipatie verstaan we het actief betrokken zijn van ouders bij het onderwijs aan hun kinderen en de deelname van ouders aan activiteiten op school. De Wet primair onderwijs (art. 44) geeft een wettelijke basis voor het verrichten van hand- en spandiensten van ouders op school. De ouders moeten wel de aanwijzingen van de directeur en het overig personeel opvolgen, die verantwoordelijk blijven voor de gang van zaken op school. De Wet medezeggenschap onderwijs geeft bepalingen voor inspraak van ouders via de ouderraad en de MR. Activiteiten van ouders op school zijn onder andere: assisteren bij feestjes en vieringen, het toezicht houden bij schoolreisjes/uitstapjes, het begeleiden van leerlingen in het verkeer bij oversteekplaatsen in de buurt, het verrichten van kleine reparaties, assisteren bij lesactiviteiten en meebeslissen over het beleid van de ouderraad en in de MR. Het doel van ouderparticipatie is de ontwikkelingskansen van leerlingen te optimaliseren, de onderwijsloopbaan van leerlingen te verbeteren, de taakuitvoering van leerkrachten te verbeteren en de beslissingsinvloed van ouders bij de beleidsvoering op school te vergroten.

Smit, F., Doesborgh, J., & Kessel, N. van (2001).

5 Kessel, N. van e.a. (2001). *Verlangd onderwijs in (delen van) de gemeente Haarlem*. Nijmegen: ITS.

6 Smit, F., Mensink, J., Doesborgh, J. & Kessel, N. van, (2000). *Onderzoek naar de rol van ouders bij de levensbeschouwelijke identiteit op katholieke scholen, de houding van ouders ten opzichte van schoolbesturen en de behoefte aan bijscholing voor alternatieve besturen van openbare scholen*. Nijmegen: ITS.

ren en medezeggenschapsraden en het integraal aanbieden van diensten aan de lokale gemeenschap.¹

Rollen van ouders en leraren

Ouders thuis en leraren op school kunnen een groot aantal rollen vervullen in verband met de affectieve en cognitieve ontwikkeling van kinderen in verband met de *voorbereiding* op het onderwijs, het *informer*en van elkaar over opvoeding en onderwijs en elkaar *support* verlenen. Zie Figuur 2.2.

Figuur 2.2 – Rollen van ouders en leraren bij de affectieve en cognitieve ontwikkeling van kinderen

<i>Rollen</i>	<i>Doelen</i>
Opvoeder	Het creëren van een omgeving waarin het kind zich fysiek, psychisch en emotioneel kan ontwikkelen
‘Communicator’	Het in gang zetten en onderhouden van positieve contacten tussen school en gezin.
Leraar	Het kind helpen in zijn morele, intellectuele, emotionele en sociale ontwikkeling.
Ondersteuner	Het actief ondersteunen van leeractiviteiten van het kind thuis en binnen het onderwijsprogramma van de school.
Lerende	Het verwerven van nieuwe kennis en vaardigheden die de cognitieve en sociale ontwikkeling van het kind direct en indirect bevorderen.
Adviseur	Het kind met wijze raad bijstaan, zowel in persoonlijke als in schoolse kwesties.
Beschermer	Voor het kind opkomen en zijn belangen verdedigen.
Samenwerker	Effectief met de school en de gemeenschap samenwerken in het oplossen van problemen, het nemen van beslissingen en het vormgeven aan het ontwikkelen van het schoolbeleid.

Een *partnerschapsrelatie* tussen ouders en school veronderstelt, dat er sprake is van wederzijds respect voor elkaars culturele achtergronden (normen en waarden van herkomstland, normen en waarden van de Nederlandse samenleving, normen en waarden van thuis en school), gemeenschappelijke belangen en een open communicatie. Het is een proces waarin de partijen er op uit zijn elkaars vaardigheden te versterken en wederzijds te ondersteunen, zodat de resultaten voor de kinderen een verbetering betekenen. Dit veronderstelt ook een waarachtige interesse en belangstelling voor de culturele en sociale diversiteit van opvoedingssituaties en opvattingen over onderwijs, zoals die bij

1 Smit, F., Moerel, H., & Slegers, P. (1999). Experiments with the role of parents in primary education in the Netherlands. In: F. Smit, H. Moerel, K. van der Wolf, & P. Slegers (Eds.), *Building bridges between home and school* (pp. 37-42). Nijmegen/Amsterdam: ITS/KUN/SCO Kohnstamm Instituut.

ouders zich voordoen. De betrokkenheid van ouders bij de school wordt soms gestimuleerd door het aanstellen van contactouders.¹ Er kan een draagvlak voor samenwerking tussen ouders en school gecreëerd worden als vormen van samenwerking ingebed zijn in het beleid van de scholen en wordt gedragen en uitgevoerd door leerkrachten.

2.3 Aanleiding en doel van het onderzoek

In Rotterdam wonen mensen van meer dan 150 nationaliteiten en taal- en cultuurgroepen. Meer dan 60% van kinderen in het basisonderwijs heeft een allochtone achtergrond en relatief veel van deze leerlingen hebben grote leerachterstanden.² Het Rotterdamse integratiebeleid ten aanzien van etnische minderheden beoogt de totstandkoming van een samenleving, waarin de in Rotterdam verblijvende leden van etnische minderheidsgroepen een gelijkwaardige plaats en ontplooiingskansen hebben. Meer in het bijzonder betekent dit een streven naar een volwaardige positie in de deelname van etnische minderheden aan onderwijs, arbeidsmarkt, inkomensverwerving en sociale activiteiten.

Allochtonen die zichzelf verder willen ontwikkelen om hun kansen op de arbeidsmarkt te verbeteren of nieuwe kennis willen opdoen om hun mogelijkheden om te participeren in de maatschappij te vergroten, kunnen een cursus volwasseneneducatie volgen. Er is een in Rotterdam een groot aanbod van uiteenlopende cursussen.

De DSO heeft als taak het ontwikkelen en uitvoeren van het onderwijsachterstandenbeleid van de gemeente Rotterdam. Zij doet dit samen met de school- en instellingsbesturen, deelgemeenten, ondersteuningsinstellingen, andere gemeentelijke diensten en het bedrijfsleven.³ Het beleid is er op gericht om minderheden te integreren in de samenleving.

Tot nu toe hebben onderzoeken in Rotterdam naar de relatie tussen allochtone ouders en basisschool vooral betrekking gehad op de tevredenheid van 'oudkomers', namelijk Surinamers, Turken, Marokkanen, Kaapverdianen, Antilliaanse en Arubaanse ouders.⁴

---

1 Smit, F., & Driessen, G. (2002).

2 Een 'allochtoon' wordt doorgaans gedefinieerd als iemand die in het buitenland is geboren (eerste generatie) of waarvan een der ouders in het buitenland is geboren (tweede generatie). Andere gebruikte termen zijn onder meer: etnische minderheid, (im)migrant, nieuwkomer.

3 Dienst Stedelijk Onderwijs (2000). *Jaarplan 2001*. Rotterdam: DSO.

Dienst Stedelijk Onderwijs (2000). *Rotterdam Onderwijsstad*. Rotterdam: DSO.

4 Zie bijvoorbeeld: Forum, *Informatiekrant Openbaar Onderwijs Rotterdam*, OTP: ouders tevreden over school, 2, oktober 2000, p. 2.

Claassen, A. & Kessel, N. van (2001). *Rotterdamse ouders gepeild. Verslag van een onderzoek naar de tevredenheid van ouders over Rotterdamse basisscholen*. Nijmegen: ITS.

Voor deze groepen allochtonen bestaat inmiddels een beeld van hun houding ten aanzien van het onderwijs.¹ Voor de nieuwe etnische groepen, die overwegend vallen onder de categorie vluchtelingen en statushouders uit de groep ‘overige niet-Westerse landen’ in Rotterdam, is dit niet het geval. Het gaat daarbij met name om personen afkomstig uit Pakistan, China, Hong-Kong, Ethiopië, Somalië en, als een van de sterke groeiers, Rusland. Zie Tabel 2.1.

Tabel 2.1 - Inwoners van Rotterdam geboren in de 24 belangrijkste ‘overige niet-Westerse landen’, naar geboorteland (absolute aantallen)²

	1997	1998	1999	2000
Pakistan	2.092	2.109	2.132	2.196
China	1.551	1.663	1.909	2.046
Hong-Kong	1.258	1.253	1.262	1.253
Ethiopië	1.144	1.153	1.188	1.225
Somalië	1.066	1.226	1.372	1.542
India	889	888	893	896
Iran	882	905	959	1.107
Polen	744	776	840	808
Dominicaanse republiek	727	784	895	1.003
Rusland (voormalige SU)	670	761	871	972
Ghana	575	561	573	585
Irak	445	572	791	1.024
Colombia	401	445	487	492
Zuid-Afrika	367	394	378	420
Filippijnen	350	375	388	392
Brazilië	328	382	409	371
Guyana	288	297	289	289
Zuid-Korea	284	306	325	371
Hongarije	264	290	300	299
Thailand	248	279	311	342
Afghanistan	243	339	381	568
Zaire	237	292	344	428
Algerije	230	246	262	264
Indonesië	1.488	1.507	1.565	1.628
Totaal	15.283	16.296	17.559	20.521

Bron: COS, bewerking ISEO/EUR

1 Veen, A. & Erp, M. van (1995, 1999).

Zie ook: Pels, T. (1998). *Opvoeding in Marokkaanse gezinnen in Nederland*. Assen: Van Gorcum.

Nijsten, C. (1998). *Opvoeding in Turkse gezinnen in Nederland*. Assen: Van Gorcum.

Lindo, F. (1996). *Maakt cultuur verschil?* Amsterdam: Het Spinhuis.

2 ISEO & COS (2001). *Minderhedenmonitor 2000. Etnische minderheden in Rotterdam*. Rotterdam: Gemeente Rotterdam.

Daarnaast hebben recentelijk stromen politieke vluchtelingen (asielmigranten) zich in Rotterdam gevestigd, die eerst in andere gemeenten hebben gewoond. De grootste groep van naar schatting 15.000 asielmigranten zijn de Joegoslaven, ruim 3.500 personen.¹ De noodzaak om een beter inzicht te krijgen in de relatie van deze uiteenlopende etnische groepen tot het onderwijs neemt echter toe. Bij deze groepen is namelijk duidelijk sprake van een getalsmatige groei. De verwachting is dat deze trend zich in de komende 15 tot 20 jaar in versterkte mate zal blijven voordoen.² Drukken we de nieuwe etnische groepen uit als percentages van de totale bevolking in Rotterdam, dan komt hun aandeel nog maar net boven de 1% uit.³ Blijft het aandeel van de minderheidsgroepen, waaronder de nieuwe etnische groepen, stabiel, dan verwacht het SCP dat in 2015 de meerderheid van de bevolking in Rotterdam tot een minderheidsgroep behoort.⁴

De vragen van het onderhavige onderzoek hebben betrekking op het verkrijgen van inzicht in het (beïnvloeden van) verschillen van de opvoedingsverantwoordelijkheid tussen thuis en school in verschillende nationale contexten en de daarmee gepaard gaande (gewenste) veranderingsprocessen in opvoedings- en onderwijspraktijken.

De vraagstellingen van het onderzoek zijn:

- Wat zijn de ideeën, wensen en verwachtingen van (nieuwe) groepen allochtone ouders en autochtone ouders ten aanzien van de pedagogische en socialiserende functie binnen de thuissituatie en van het basisonderwijs in Rotterdam?
- Komt het educatieve aanbod voor allochtonen in Rotterdam overeen met de verwachtingen van groepen allochtone ouders?

De in dit onderzoek verkregen informatie dient DSO in staat te stellen strategische beslissingen te nemen om op basis van de onderzoeksresultaten de verwachtingen van ouders beter te laten aansluiten bij het aanbod van de basisscholen.

2.4 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk komen de onderzoeksopzet en -uitvoering aan de orde. Hoofdstuk 4 geeft een beeld van de schoolkeuzemotieven van ouders. In hoofdstuk 5 behandelen we de visie van ouders op de communicatie met school. Hoofdstuk 6 biedt inzicht in de visie van ouders op partnerschap met de school.

---

1 Factsheet bevolkingsontwikkeling 2003-2017. Centrum voor Onderzoek en Statistiek, oktober 2003.

2 Besjes, K., Bulder, B. & Kriek, F. (1998). *Monitor kleine groepen integratiebeleid minderheden. Een vooronderzoek*. Leiden: Research voor Beleid.

3 Bron: CBS, sector Bevolking.

4 Sociaal en Cultureel Planbureau (1999). *Sociale en culturele verkenningen 1999*. Rijswijk: SCP.

3 Onderzoeksopzet en -uitvoering

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komt de onderzoeksopzet en -uitvoering aan de orde. Paragraaf 3.2 geeft een beeld van de onderzoeksopzet en in paragraaf 3.3 schetsen we de onderzoeksuitvoering. Paragraaf 3.4 geeft een beschrijving van de analyse en rapportage. In paragraaf 3.5 bespreken we achtergrondkenmerken. In paragraaf 3.6 belichten we de achtergrondprofielen van ouders. We sluiten het hoofdstuk af met een samenvatting.

3.2 Onderzoeksopzet

Het onderzoek richt zich op het in kaart brengen van de verwachtingen en wensen van ouders met betrekking tot het onderwijs en het op basis van de verkregen informatie opstellen van beleidsaanbevelingen.

In het onderzoek kunnen de volgende fasen worden onderscheiden:

1. Opstellen vragenlijst. Op basis van een literatuurstudie is, in overleg met de opdrachtgever en lokale migrantenorganisaties (van de grootste etnische groepen in Rotterdam), een vragenlijst opgesteld. Los van de steekproef zijn een aantal proefinterviews gehouden om de vragenlijst uit te proberen.
2. Dataverzameling. Afname vragenlijst ten behoeve van het vaststellen van wensen en verwachtingen van ouders ten aanzien van het basisonderwijs en het aanbod van educatieve voorzieningen.
3. Analyse en rapportage. Analyseren van de verzamelde gegevens, rapporteren, trekken van conclusies en het doen van beleidsaanbevelingen.

3.3 Onderzoeksuitvoering

3.3.1 Inventarisatie ideeën, wensen en verwachtingen van groepen allochtone ouders ten aanzien van het basisonderwijs

Vorbereidingsfase

Na de opdrachtverlening, begin april 2003, is op basis van de verkregen informatie over de positie van allochtone ouders in de eerste twee ITS-onderzoeken voor DSO een vra-

genlijst opgesteld. Voor de constructie van dat onderzoeksinstrument is aanvullend een beknopte literatuurstudie verricht.

Doel

Deze fase van het onderzoek had als doel om de ideeën, wensen en verwachtingen van groepen allochtone ouders met verschillende culturele achtergronden ten aanzien van het basisonderwijs en educatieve activiteiten in Rotterdam vast te stellen.

Uitvoering onderzoek

DSO heeft de Werkgroep Onderwijs Migranten in Rotterdam¹ gevraagd en bereid gevonden mee te werken aan het onderzoek.

Onderzoeksgroep

Met medewerking van lokale migrantenorganisaties zijn 899 interviews gehouden met allochtone ouders van leerlingen in het basisonderwijs waarvan ten minste één van de ouders geboren is in: Turkije, Marokko, Suriname, Antillen, Kaapverdië, Pakistan, voormalig-Joegoslavië, Somalië en Rusland. Van ieder land zijn rond de 100 ouders geïnterviewd.² Een klein deel (6%) van de ondervraagde ouders is namelijk in Nederland geboren (tweede generatie). In Tabel 3.1 worden de aantallen ouders die zijn geïnterviewd vermeld.

Omdat er vanuit werd gegaan dat een belangrijk deel van de allochtone respondenten de Nederlandse taal onvoldoende beheersten, zijn voor het houden van vraaggesprekken tweetalige interviewers ingeschakeld. Deze zijn voorafgaande aan het interviewwerk op de hoogte gebracht van het doel en de inhoud van het onderzoek. Ook hebben zij uitvoerige instructies ontvangen over hoe zij bij het benaderen en het interviewen van de respondenten te werk dienden te gaan.

De interviewers hebben hun eigen netwerken benaderd (de zogenaamde ‘snowball’-methode). Om niet te blijven hangen in het ‘close netwerk’ van mensen – en dus te vervallen in onterechte selectiviteit bij de keuze van de onderzoekseenheden – is niet alleen

---

1 Stichting Avanço (koepel voor Kaapverdise organisaties); Stichting Stimulans Zuid-Holland (voorheen KROSBE: Kategoriale Rijnmondse Organisatie van Surinamers voor Beleidsbeïnvloeding); PBR (Platform Buitenlanders Rijnmond); SBWR (Stichting Buitenlandse Werknemers Rijnmond); SPIOR (Stichting Platform Islamitische Organisaties Rijnmond); SVOR (Stichting Vluchtelingenorganisaties Rijnmond); SWA (Stichting Welzijnsbevordering Antillianen & Arubanen).

2 Om analyses en toetsingen in statistische zin zo optimaal mogelijk te maken is het aan te raden om subgroepen die men wil vergelijken zoveel mogelijk in gelijke aantallen in de steekproef te hebben. Daarom hebben we ernaar gestreefd om van elk van de landgroepen ongeveer 100 ouders in de steekproef te hebben. De vergelijking tussen de landen is dan optimaal, maar ook binnen landen zijn, door het voldoende grote aantal van n=100, de verdelingen en samenhangen voldoende betrouwbaar en stabiel.

naar de beste vrienden of vriendinnen gevraagd, maar ook naar personen met wie men weinig contact (meer) heeft, dus in de marge van het netwerk. Daarnaast hebben zij ouders geïnterviewd op basisscholen en locaties bezocht waar zij dachten de juiste respondenten te vinden: kapsalons, wasserettes, buurthuizen, kantines van sportclubs, kerken, en moskeeën.

Tabel 3.1 – Aantallen ouders per land

<i>Land</i>	N
Turkije	100
Marokko	101
Suriname	100
Antillen	101
Kaapverdië	100
Pakistan	100
Joegoslavië	101
Somalië	100
Rusland	96
Nederland	100
Totaal	999

Verzamelde informatie

Hierna volgt een beknopte aanduiding van de informatie die is verzameld:

- *Achtergrondgegevens*: geslacht, geboortjaar, verblijfsduur in Nederland, burgerlijke staat, geboorteland partner, aantal inwonende kinderen, religieuze achtergrond, hoogste voltooide opleiding, land waar die opleiding is gevolgd, beheersingsniveau Nederlandse taal, richting basisschool waar het (oudste) kind op zit.
- *Afstemming thuis – school*: opvoeden vanuit een duidelijke geloofsvisie, schoolkeuze vanwege geloof, motieven schoolkeuze, wie heeft de school gekozen.
- *Aard betrokkenheid ouders bij school*: bezoek ouderavond voor de groep en/of voor de hele school, frequentie, vragen stellen aan leerkracht/schoolleiding, assisteren bij activiteiten.
- *Oordelen ouders over kwaliteit contact*: op de hoogte zijn van wat er is gebeurd, wijze waarop op de hoogte, redenen niet op de hoogte zijn, vragen die er leven, aandacht voor communicatie tussen ouders en school, gewenste verandering, problemen in contacten, oorzaken van problemen, hoe problemen oplossen.
- *Opvoedingsdoelen thuis en op school*: wie bepaalt hoe kind wordt opgevoed, gewenste afstemming tussen ouders en school over opvoeding en onderwijs, gewenste gedragingen/houdingen van kind thuis én op school.

- *Uitspraken*: mening over de aard van de relatie tussen ouder en school, mening over opvoeden.
- *Beoordeling*: rapportcijfer voor contact met klasseleerkracht, schoolleiding, zelf als opvoeder en voor relatie met kind.

3.3.2 Inventarisatie ideeën, wensen en verwachtingen van allochtone ouders ten aanzien van educatieve activiteiten

- *Cursusaanbod*: volgen van een cursus Nederlands taal, volwasseneneducatie en inburgeringscursus, cursusduur, kwaliteit van de cursus.

3.3.3 Inventarisatie ideeën, wensen en verwachtingen van autochtone ouders ten aanzien van het basisonderwijs

In de periode oktober – december 2003 is gewerkt aan de tweede fase van het veldwerk.

Doel

Vaststellen wat de ideeën, wensen en verwachtingen van autochtone ouders zijn ten aanzien van het basisonderwijs in Rotterdam.

Onderzoeksgroep

Met medewerking van het Steunpunt Medezeggenschap te Rotterdam zijn 100 interviews gehouden met autochtone ouders met kinderen in het basisonderwijs. Er is nauwgezet op toegezien dat er volledig autochtone gezinnen zijn benaderend, waar dus beide ouders (en grootouders) in Nederland zijn geboren en waarvan vorig schooljaar minstens één kind op de basisschool zat.

Onderzoeksinstrument en verzamelde informatie

Ten behoeve van de gesprekken is dezelfde gespreksleidraad gebruikt als voor allochtone ouders.

3.4 Analyse en rapportage

In deze paragraaf gaan we in op enkele methodologische en analyse-technische aspecten van het onderzoek. De lezer die hierin minder geïnteresseerd is, kan eventueel verder gaan met de volgende paragraaf.

Bij de analyses van de onderzoeksgegevens hebben we verschillende bewerkingen toegepast. De kwantitatieve gegevens uit de vragenlijsten zijn geanalyseerd met behulp van frequentieverdelingen en correlatieve analyses.

Meestal beginnen we de beschrijving van een kenmerk ('variabele') waarop groepen ouders van elkaar kunnen verschillen met de verdeling van dat kenmerk over de onderscheiden landen heen. De meeste vragen in de vragenlijst zijn door vrijwel alle ouders beantwoord; de percentages zijn dan gebaseerd op de volle N van 999 respondenten. Om de tabellen niet onnodig met getallen te vullen zijn bij zulke 'volle N' variabelen de aantallen ouders niet vermeld; deze zijn dan steeds ongeveer 100 per land, zoals hierna aangegeven. Daar waar het vragen betreft die in een doorverwijzing zitten (in de vorm van: als antwoord x is ingevuld, ga dan verder met vraag y), en die dus niet door alle respondenten zijn beantwoord, zullen we de aantallen waarop de percentages of gemiddelden betrekking hebben cursief achter 'N' vermelden en de variabelen die op deze lagere N zijn gebaseerd onder en boven met een lijn afbakenen. We kiezen er voor *geen weging* toe te passen bij de beschrijving van de totaal-verdelingen. De verdeling van het kenmerk/houding/mening moet dus geïnterpreteerd worden als: een schatting van wat in de benaderde populatie gemiddeld geldt voor ouders met kinderen op de basisschool. Landen met relatief weinig ouders in de Rotterdamse populatie tellen daarbij even zwaar mee als landen met relatief veel ouders.¹

In de tabellen staan vrijwel altijd percentages; waar dit niet het geval is wordt het aangegeven dat het om gemiddelden gaat, bijvoorbeeld gemiddelde leeftijd.

Bij de beschrijving van de verschillen tussen landen zullen we aangeven welke landen 'relevant' boven het gemiddelde scoren. In de tekst worden daartoe percentages die meer dan 4% boven het totaal percentage liggen, vet gedrukt. Beschrijvingen van landverschillen zullen gebaseerd zijn op deze bovengemiddeld scorende landen.

---

1 Autochtonen en allochtone groepen in de Rotterdamse populatie zijn niet in gelijke mate vertegenwoordigd zijn. De Turkse, Marokkaanse en Surinaamse landen komen in de allochtone populatie relatief vaak voor ten opzichte van de overige landen in dit onderzoek, namelijk de eerste drie landen overheersen ruwweg in de verhouding 4:1. Om de totaalverdeling te kunnen interpreteren als een schatting van de verdeling in de populatie voor het totaal van deze landen, zou dan een weging moeten worden toegepast naar de in de populatie bestaande verhoudingen. Een probleem dat we hierbij hebben is dat er alleen populatie-aantallen van de landen bekend zijn van personen, en niet van ouders met kinderen op de basisschool. We zouden dan noodzakelijk met ruwe schattingen van de populatie-verhoudingen moeten werken. Hoewel het berekenen van een totaalverdeling die een schatting is van de populatieverdeling misschien erg aan te bevelen lijkt, kan men zich ook afvragen of dit voor een goed begrip van de totaalsituatie wel zo verstandig is. Immers, de verdeling wordt dan sterk bepaald door een paar, in de populatie veel voorkomende, landen, terwijl de minder voorkomende landen in die beschrijving een klein gewicht hebben. Hoewel dit dan de in de sociale realiteit bestaande verhoudingen weergeeft, is het toch ook zo dat de beschrijving dan in feite vrijwel alleen de situatie van de grote groepen weergeeft. Op grond van deze twee overwegingen kiezen we er dan ook voor om *geen weging* toe te passen bij de beschrijving van de totaal-verdelingen.

We zullen meestal de volledige tabel met alle categorieën van een variabele afzonderlijk in de Bijlage – Tabellenboek, opnemen, en in de tekst alleen een (of een combinatie) van de extreme categorieën analyseren, zodat een heel blok variabelen op een compacte manier kan worden geanalyseerd. Meestal geven groepsverschillen op het ene extreem van een antwoordschaal al een goed inzicht in de verschillen in het andere extreem; dit zal meestal een spiegelbeeld hiervan zijn.

De *frequentieverdelingen* geven per variabele een overzicht van het aantal keren dat iedere waarde voorkomt. Soms zijn percentages afgerond tot hele getallen, waardoor het mogelijk is dat de percentages in de tabellen niet precies op 100 uitkomen.

Met behulp van *variantie-analyses* met land als voorspeller is onderzocht in hoeverre de groepen ouders van elkaar verschillen in kenmerken, houdingen en meningen. De *samenhangsmaat Eta* (die varieert van 0 tot 1) geeft aan hoe sterk de gemiddelden/percentages tussen de groepen verschillen. Voor verschillen tussen tien groepen ouders duidt $\text{Eta}=.20$ een net-significant verschil aan. Net-significante verschillen met Eta tussen $.20$ en $.25$ worden in de tabellen met * aangeduid, sterker significante verschillen van $\text{Eta}=.25$ of hoger met **.

Met *covariantie-analyses* zijn we ook nagegaan in hoeverre verschillen in houdingen en meningen van groepen allochtone ouders ten aanzien van opvoeding, onderwijs en ouderparticipatie verklaard zouden kunnen worden door bestaande verschillen in groepskenmerken. Onder constanthouding van een aantal zogenaamde covariaten zijn groepsverschillen getoetst. Nagegaan wordt dus wat het effect is van een bepaald kenmerk nadat rekening is gehouden met de invloed van een of meer andere kenmerken.

Als voor de verschillen tussen groepen ouders op een bepaalde mening de ongecorrigeerde Eta van bijvoorbeeld $.30$ door de constanthouding van de kenmerken daalt naar bijvoorbeeld $\text{Eta}=.10$, dan laat dit zien dat de verschillen tussen allochtone groepen ouders op die mening gedeeltelijk verklaard kunnen worden door de constant gehouden kenmerken, en wel in die mate dat de verschillen tussen allochtone groepen ouders niet meer significant zijn.¹

---

¹ Bij het constant houden van covariaten is in technische zin op een aantal zaken gelet:

- Omdat een corrigerende werking van een covariaat alleen kan plaatsvinden als deze op zijn minst relevant samenhangt met de voorspeller (hier: de landen-variabele), leidt het opnemen van niet met de voorspeller samenhangende covariaten alleen maar tot grotere onbetrouwbaarheid van de covariantie-analyse. Het is dus zaak om alleen covariaten te gebruiken die relevant met landen-variabele samenhangen.
- Het opnemen van covariaten die onderling hoog correleren leidt ook tot een inefficiënte correctie. Covariaten die meer dan ongeveer $.50$ correleren kunnen beter worden samengenomen, dan wel kiest men er 1 van.
- Er kunnen alleen covariaten worden gebruikt die in principe door alle respondenten zijn ingevuld. Kenmerken die in doorverwijsvragen worden gebruikt en die alleen betrekking hebben op bijvoorbeeld de partner, en dus door alleenstaanden niet worden ingevuld, kunnen niet gebruikt worden.

Het doel van de constanthouding van achtergrondkenmerken van allochtone ouders is te komen tot een schatting van de zelfstandige werking van de herkomstlanden-variabelen, dus los van de samenstelling van die allochtone groepen ouders (in de steekproef) naar achtergrondkenmerken. Op deze wijze konden we inzicht krijgen bij welke houdingen/meningen van allochtone ouders ten aanzien van opvoeding en onderwijs er sprake zou zijn van ‘echte’ cultuurverschillen tussen de herkomstlanden.

In een laatste stap hebben we onderzocht in hoeverre een aantal belangrijke achtergrondkenmerken samenhangen met een aantal belangrijke houdingen/meningen van de ouders. Als eerste hebben we met *variantie-analyses* de totale samenhang tussen de achtergrondkenmerken en de houdingen/meningen onderzocht. Elk achtergrondkenmerk is daarbij afzonderlijk als voorspeller van de houdingen/meningen gebruikt.

Daarna is onderzocht of deze samenhang binnen elk van de landen is terug te vinden. Het ontbreken van een totale samenhang tussen een achtergrondkenmerk en een mening kan namelijk ontstaan doordat in een of meer groepen de samenhang in een bepaalde richting loopt (bv. van mannen 30% mee eens, vrouwen 60% mee eens) en in een of meer andere groepen in tegenovergestelde richting (bv. mannen 60% mee eens, vrouwen 30% mee eens). Deze tegengestelde landen-trends geven dan een totaalsamenhang van nul. We spreken in situaties waarin de zogenaamde binnengroep samenhangen verschillend zijn, van een interactieve werking van de voorspeller en de groepen op de afhankelijke variabele (hier: de houding/mening). Deze interactieve werking wordt onderzocht met *variantie-analyse* waarbij steeds zowel een van de voorspellers als de landgroep als voorspellers van de houdingen/meningen worden gebruikt.

Omgekeerd betekent het vinden van een totale samenhang niet altijd dat deze samenhang ook binnen de landen is terug te vinden en dus geïnterpreteerd mag worden als een samenhang die op ouder-niveau bestaat¹. Het is (dus) van belang te controleren of de totale samenhang ook gemiddeld binnen de groepen wordt teruggevonden, en niet alleen maar

---

1 Stel dat de groep Marokkanen voor 90% uit moslims bestaat en voor 10% uit niet-moslims. Stel dat 70% van de Marokkaanse ouders van beide religieuze achtergronden het eens is met een bepaalde mening. Binnen de Marokkanen is er dus geen samenhang tussen religie en de mening.

Stel vervolgens dat de groep Surinaamse ouders voor 10% uit moslims bestaat en voor 90% uit niet-moslims. Stel dat 30% van de Surinaamse ouders van beide religieuze achtergronden het eens is met een bepaalde mening. Binnen de Surinamers is er dus ook geen samenhang tussen religie en de mening. De gemiddelde binnenland samenhang, ofwel de samenhang op ouder-niveau is dus nul.

Er is echter wel een totale samenhang tussen religie en de mening, namelijk, het gemiddelde voor de moslims is $(.90*70\% + .10*30\%)/100=66\%$ mee eens en het gemiddelde voor de niet-moslims is $(.10*70\% + .90*30\%)/100=34\%$ mee eens.

Deze samenhang ontstaat dus omdat de Marokkanen gemiddeld hoog scoren op de mening en de Surinamers gemiddeld laag. De totale samenhang wordt dus veroorzaakt door gemiddeldeverschillen in mening tussen landen in combinatie met een duidelijk verschillende procentuele samenstelling naar religieuze achtergrond, en mag dus niet geïnterpreteerd worden op ouder-niveau. Islamitische en niet-islamitische ouders verschillen immers binnen de landen niet op de mening.

op landniveau bestaat. Deze gemiddelde binnengroep samenhang kan met dezelfde variantie-analyse worden berekend als voor interactie-berekening wordt gebruikt.

We hebben op basis van de voorbereidende literatuurstudie negen achtergrondkenmerken geselecteerd: geslacht, leeftijd, aantal jaren in Nederland, burgerlijke staat, opleiding, Nederlandse taalbeheersing, religieuze achtergrond, richting school, overeenstemming religieuze achtergrond en richting school. De volgende 22 houdingen en meningen van allochtone ouders zijn als afhankelijke variabelen gebruikt:

- deelname aan ouderavond van de klas en/of school;
- ouder uit zichzelf naar leerkracht gaat;
- assisteren bij activiteiten in de klas en/of op school;
- vragen hebben ten aanzien van leerprestaties kind en/of welbevinden kind;
- problemen in contacten met leerkracht/school;
- wie bepaalt hoe kind wordt opgevoed;
- gewenste afstemming tussen ouders en school over opvoeding;
- gewenste afstemming tussen ouders en school over onderwijs;
- belangrijk vinden dat kind zich aan geloofsvoorschriften houdt
- belangrijk vinden dat kind op rechte pad blijft;
- belangrijk vinden dat kind leert dat mannen en vrouwen gelijkwaardig zijn;
- leerkracht is bereid naar me te luisteren;
- overleg over problemen op school is mogelijk;
- ouders kunnen meepraten over waarden- en normenkwesties op school;
- leerkracht neemt tijdig contact op bij problemen;
- opvoeden is vooral een taak van de ouders;
- tijdens de lessen op school apart aandacht besteed wordt aan waarden en normen;
- ouders moeten gebruik maken van de mogelijkheden om te participeren op school;
- migrantenorganisaties moeten een belangrijker plaats krijgen in de relatie ouders en school.

Voor een betrouwbare schatting van interactie-effecten is het nodig dat de tabel van de interactie voorspeller met land niet te veel categorieën heeft, de aantallen ouders in de verschillende categorieën worden anders te laag voor een betrouwbare analyse. Omdat we al gebruik maken van 10 landen is het voor het doen van betrouwbare interactie-analyses nodig de voorspellers in twee categorieën in te dikken. Omdat door deze indikking de kans bestaat dat we van bepaalde voorspellers geen totale samenhang vinden met de houdingen (de indikking is te grof), hebben we voor een aantal voorspellers ook een fijnere vierdeling gebruikt.

De analyses zijn daarom in drie stappen uitgevoerd:

1. Eerst zijn de voorspellers als tweedelingen (categorieën 1 en 2) gebruikt, en we onderzoeken zowel het totale effect van de voorspeller alsook de interactieve werkingen.
2. Vervolgens zijn van enkele voorspellers vierdelingen (categorieën 1 t/m 4) gemaakt, waarbij zowel het totale effect van de voorspellers alsook de interactieve effecten met de landindeling zijn onderzocht.
3. Tenslotte zijn van deze voorspellers alleen de extreme waarden (categorieën 1 en 4) geselecteerd, waarbij zowel het totale effect van deze extremen alsook interactieve effecten met de landenindeling zijn onderzocht.

Alle bovenstaande analyses zijn zowel met de 10 onderscheiden landen uitgevoerd alsook met een indikking van landen in ‘oudkomers’ (Turks/Marokkaans/Surinaams/Kaapverdisch/Pakistaans) en ‘nieuwkomers’ (Antilliaans/Somalisch/Joegoslavisch/Russisch) op basis van de gemiddelde verblijfsduur in Nederland.¹ Hiermee is een meer stabiele/betrouwbare schatting van interactieve werkingen mogelijk die uitgaat van deze twee landcombinaties.

Om een overzicht te krijgen van alle samenhangen van belangrijke voorspellers met de rest van de vragenlijst, zijn eerst de correlaties berekend van: geslacht, leeftijd, verblijfsduur, burgerlijke staat (wel/niet gehuwd, samenwonend), religie (wel/niet moslim), aantal kinderen op de basisschool, opleiding, Nederlandse taalbeheersing, school (wel/niet openbaar) en overeenkomst eigen religie met richting school. Voor het doen van beleidsuitspraken hebben we alleen naar correlaties van .30 en hoger gekeken; een correlatie van bijvoorbeeld .20 verklaart maar 4% van de variantie in de andere variabele, te weinig voor ‘harde’ uitspraken.

3.5 Achtergrondkenmerken

We beginnen de beschrijvingen met enkele achtergrondkenmerken van de ondervraagde 899 allochtone en 100 autochtone ouders² naar geslacht, leeftijd en burgerlijke staat. De betreffende gegevens staan in Tabel 3.2.

---

1 Nederlanders hebben we bij de groep oudkomers gevoegd.

2 Een persoon wordt tot de groep allochtonen gerekend als ten minste één ouder in het buitenland is geboren. De groep allochtonen is te onderscheiden naar eerste en tweede generatie. Allochtonen die niet in Nederland zijn geboren behoren tot de eerste generatie; allochtonen die in Nederland zijn geboren behoren tot de tweede generatie.

Tabel 3.2 – Achtergrondkenmerken van ouders, naar land van herkomst (in %)

	Land ^a											Eta	sign	
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot			
Geslacht														
. man	23	12	33	10	30	24	40	41	28	28	27	.22	*	
. vrouw	77	88	67	90	70	76	60	59	72	72	73	.22	*	
Leeftijd														
. tot en met 29 jaar	25	14	10	24	36	10	7	9	4	0	14	.30	**	
. 30 tot en met 34 jaar	34	28	28	23	27	29	30	22	31	7	26	.16		
. 35 tot en met 39 jaar	28	36	36	24	13	36	28	34	46	33	31	.18		
. 40 jaar en ouder	13	23	26	29	24	25	36	35	19	60	29	.27	**	
. gemiddelde leeftijd	33	36	37	35	34	37	38	38	36	41	36	.33	**	
In Nederland geboren ^b	19	5	6	0	22	2	0	0	3		6	.32	**	
<i>N</i>	81	95	94	100	75	98	101	99	92		835			
Aantal jaren in Nederland														
. tot en met 4 jaren	1	2	2	43	7	1	2	2	24		10 ⁺⁺	.48	**	
. 5 tot en met 9 jaren	19	7	3	20	8	16	21	48	39		21	.35	**	
. 10 tot en met 14	33	13	7	24	16	16	50	47	30		27	.33	**	
. 15 tot en met 24	31	37	37	9	35	34	21	1	3		23	.34	**	
. 25 of meer	16	41	50	4	35	33	7	1	3		21	.44	**	
. gemiddeld aantal jaren	16	21	24	8	20	19	13	10	9		15	.63	**	
Leeftijd bij naar Nederland komen														
. tot en met 9 jaar	14	32	44	1	28	21	2	1	7		16	.40	**	
. 10 tot en met 19 jaar	46	34	36	24	40	26	12	8	0		24	.34	**	
. 20 tot en met 25 jaar	33	24	13	26	12	37	46	24	22		27	.23	*	
. 26 jaar en ouder	7	11	7	48	20	16	41	67	72		33	.51	**	
. gemiddelde leeftijd bij naar Nederland komen	18	15	13	26	16	18	25	29	27		21	.57	**	
Burgerlijke staat														
. gehuwd of samenwonend	91	87	58	25	56	96	83	66	89	80	73	.47	**	
. alleenstaand, gescheiden	9	11	12	36	12	4	12	26	9	7	14	.26	**	
. alleenstaand, partner overleden	0	1	5	2	2	0	2	6	2	3	2	.12		
. alleenstaand, niet gehuwd geweest	0	1	25	38	30	0	3	2	0	10	11	.44	**	
<i>N</i>	91	87	58	25	56	96	84	66	85		648			
Partner zelfde geboorteland ^c	74	93	78	72	59	97	92	97	61		82	.37	**	

a Tur=Turkije, Mar=Marokko, Sur=Suriname, Ant=Antillen, Kpv=Kaapverdië, Pak=Pakistan, Joe=Joegoslavië, Som=Somalië, Rus=Rusland, Ned=Nederland.

b De percentages zijn opgeteld in totaal 102%. Dat komt door afrondingen, op 1 decimaal zijn ze 9.6, 20.6, 26.7, 22.5 en 20.6.

c Autochtonen zijn niet vergeleken met autochtonen wat betreft 'in Nederland geboren' (zou 100% zijn) en partner in zelfde geboorteland (ook 100%); deze vergelijking is niet zinnig.

Geslacht en leeftijd

73% Van de ondervraagde ouders bestaat uit vrouwen. Bij Marokkanen en Antillianen is dit percentage enigszins hoger dan gemiddeld namelijk 88% en 90%.

De gemiddelde leeftijd van de ouders is 36 jaar. Ongeveer 15% van de ouders is jonger dan 30 jaar. Met name bij de Turken, Antillianen en Kaapverdianen is dit hoger dan gemiddeld: een kwart tot ruim eenderde van deze ouders is jonger dan 30 jaar.

Nederlandse ouders met kinderen op de basisschool zijn relatief oud: 60% is 40 jaar of ouder, een niet-verwonderlijk gegeven, gezien het feit dat veel vrouwen het moment dat ze het eerste kind krijgen opschuiven (30-35 jaar).

De autochtone ouders zijn ook relatief vaak gehuwd, maar in iets mindere mate dan de Turkse, Marokkaanse, Pakistaanse, Joegoslavische en Russische ouders.

Leeftijd en burgerlijke staat

Door vergelijking van het geboortjaar respectievelijk datum van het interview met de datum waarop men naar Nederland is gekomen, zijn ook nog het aantal jaren dat men in Nederland is en de leeftijd bij het naar Nederland komen berekend. Deze laatste twee kenmerken zijn alleen berekend voor degenen die niet in Nederland zijn geboren. Een klein deel (6%) van de ondervraagde allochtone ouders is immers in Nederland geboren. De aantallen niet in Nederland geboren geïnterviewden kunnen hier uit worden afgeleid en staan boven 'aantal jaren in Nederland'. Voor degenen met een partner is nog de variabele gemaakt: de partner is (wel/niet) in hetzelfde land geboren.

Aantal jaren in Nederland

De allochtone ouders zijn buiten Nederland geboren. Gemiddeld is men al 15 jaar in Nederland. Uitschieters zijn de Marokkanen, Surinamers, Kaapverdianen en Pakistanen met rond de 20 jaar. Zij zijn ook meer dan gemiddeld vaker voor hun 10de jaar naar Nederland gekomen. Aan de andere kant zijn het de Antillianen, Joegoslaven, Somaliërs en Russen die relatief kort in Nederland zijn, gemiddeld rond de 10 jaar, en op latere leeftijd naar Nederland zijn gekomen, namelijk gemiddeld tussen hun 25ste en 30ste levensjaar. De kinderen van de allochtonen zijn bijna allemaal in Nederland geboren en zij volgen hier vanaf het begin Nederlands onderwijs.

Burgerlijke staat

Bijna driekwart (72%) van de ouders is gehuwd of samenwonend. Bij de Turken, Marokkanen, Pakistanen en Russen is dit nog beduidend meer namelijk rond 90%. Met name de positie van de Antillianen met slechts 25% gehuwd of samenwonend valt op. In deze groep vinden we ook het hoogste percentage nooit gehuwd zijnde alleenstaande ouders, namelijk 38%. Ook bij Surinamers en Kaapverdianen komen deze alleenstaanden meer dan gemiddeld voor.

Bij ouders met een partner hebben de Marokkanen, Pakistanen, Joegoslaven en Somaliërs de partner bijna altijd hetzelfde geboorteland als de ondervraagde ouder.

Aantal inwonende kinderen

Op basis van de vraag naar het aantal kinderen in huis in de voorschoolse periode, op de basisschool en op het voortgezet onderwijs is, door vergelijking van de som van deze drie met het opgegeven totaal aantal kinderen in huis, nog het aantal kinderen die niet naar school gaat berekend. De betreffende verdelingen staan in Tabel 3.3.

Ook is een variabele *gezinssamenstelling* gemaakt via combinaties van het aantal inwonende kinderen. De autochtone ouders hebben iets (maar niet extreem) meer dan gemiddeld: geen kinderen in de voorschoolse periode, totaal 1 kind in huis en alleen kinderen op de basisschool.

Tabel 3.3 – Aantal inwonende kinderen, naar land van herkomst

	Land											Eta	sign	
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot			
Aantal kinderen voorschools														
. 0	63	63	78	92	72	56	74	48	86	82	71	.29	**	
. 1	35	34	19	6	26	35	21	34	14	13	24	.24	*	
. 2 of meer	2	3	3	2	2	9	5	18	0	5	5	.23	*	
Aantal kinderen ba.s														
. 1	63	39	54	57	78	35	76	34	83	55	57	.34	**	
. 2	31	39	40	34	20	37	23	33	14	35	31	.18		
. 3 of meer	6	23	6	9	2	28	1	33	3	10	12	.34	**	
Aantal kinderen v.o.														
. 0	66	56	71	87	85	65	79	71	91	74	74	.24	*	
. 1	27	22	18	6	13	17	19	10	9	22	16	.17		
. 2 of meer	7	22	11	7	2	18	2	19	0	4	9	.26	**	
Aantal kinderen niet op school														
. 0	99	91	96	61	91	87	95	96	84	99	90	.35	**	
. 1	0	6	1	21	7	8	4	3	15	1	7	.25	**	
. 2 of meer	1	3	3	18	2	5	1	1	1	0	4	.27	**	
Aantal kinderen in huis totaal														
. 1	11	9	25	25	39	3	33	8	51	29	23	.35	**	
. 2	57	27	40	33	43	25	51	22	42	41	38	.22	*	
. 3 of meer	32	64	35	43	18	72	16	70	7	30	39	.45	**	
Gezinssamenstelling														
. alleen voorschools + ba.s kinderen	34	22	19	6	25	35	22	41	14	16	23	.24	*	
. voorschools + ba.s + v.o. kinderen	3	15	3	2	3	9	4	11	0	2	5	.20	*	
. alleen kinderen ba.s	31	29	50	45	54	25	53	27	61	56	43	.26	**	
. ba.s + v.o. of niet op school	32	35	28	48	18	31	21	21	25	26	28	.18		

Gemiddeld aantal inwonende kinderen

Op verzoek van DSO is ook nagegaan hoeveel kinderen gemiddeld thuis wonen.¹ Ouders hebben gemiddeld 1 kind in de voorschoolse periode en 2 kinderen op de basisschool.

Religieuze achtergrond

Een van de belangrijkste variabelen waarop de landgroepen zich onderscheiden is de religieuze achtergrond. De gegevens hierover staan in Tabel 3.4.

Vrijwel alle ondervraagde allochtone ouders die behoren tot de Turkse, Marokkaanse, Pakistaanse en Somalische groepen hebben een islamitische achtergrond.² Antilliaanse en Kaapverdiaanse ouders hebben overwegend een rooms-katholieke achtergrond. Met name bij de Russen treft men, naast ruim de helft Russisch-Orthodoxen, relatief veel ouders zonder religieuze achtergrond aan. Ook bij de Kaapverdianen geldt dit bij eenderde van de ouders.

Relatief veel autochtone ouders hebben geen religieuze achtergrond, protestants-christelijke autochtone ouders zijn iets oververtegenwoordigd.

De 'anders' categorie betreft bij de Surinamers vrijwel uitsluitend 'Hindoe', bij de Antillianen 'Jehova getuigen' en bij de Joegoslaven 'Grieks-Orthodox'.

Tabel 3.4 – Religieuze achtergrond, naar land van herkomst (in %)

	Land											Tot	Eta	sign	
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned					
Religieuze achtergrond															
. geen	0	0	14	7	33	0	17	0	42	58	17	.52	**		
. protestants-christelijk	0	1	11	19	5	3	1	0	0	16	6	.30	**		
. rooms-katholiek	0	0	17	66	60	0	27	0	3	22	20	.60	**		
. islamitisch	100	98	5	0	1	97	38	98	0	0	44	.92	**		
. Russisch-orthodox	0	0	0	0	0	0	7	0	54	0	6	.67	**		
. anders	0	1	53	8	1	0	11	2	1	4	8	.56	**		

Opleiding

Wat is de hoogst genoten opleiding van ouders en waar is deze afgerond? Het antwoord op deze vragen staat in Tabel 3.5.

Een ruime meerderheid (56%) van de autochtonen respondenten heeft een hbo/universitaire opleiding. Onder de Russische ouders vinden we de meeste hoogopgeleiden al-

1. Door de tweetoppigheid van de meeste verdelingen (hoog % op 0, rest op een hogere waarde) is het echter lastig dit gemiddelde goed te interpreteren. Zie Bijlage, Tabel 3.3a, 3.3b en 3.3c.
2. De islam is geen eenvormige godsdienst. Binnen de islam is de pluriformiteit in geloofsuiting en geloofsbeleving zeer groot, ook binnen een cultuur of land.

lochtonen, namelijk 65% heeft een hbo/universitaire opleiding. Aan de andere kant staan de Marokkaanse ouders, van wie 59% hooguit een vbo-opleiding heeft. Een groot deel van de Surinaamse en Kaapverdiaanse ouders (77, resp. 71%) heeft de opleiding in Nederland afgerond. De meeste Joegoslavische, Somalische en Russische ouders hebben hun opleiding buiten Nederland afgerond.

Tabel 3.5 – Hoogst afgeronde opleiding, naar land van herkomst (in %)

	Land										Tot	Eta	sign	
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned				
Hoogst afgeronde opleiding														
. basisschool	17	44	3	12	20	13	3	29	0	1	14	.38	**	
. vbo	4	15	8	32	18	12	2	4	0	6	10	.30	**	
. mavo	14	12	36	25	17	27	23	23	3	11	19	.23	*	
. havo/vwo	27	9	9	5	4	25	15	26	15	9	15	.23	*	
. mbo	17	13	31	18	35	12	35	4	18	17	20	.25	**	
. hbo	12	4	7	5	5	3	13	5	50	38	14	.44	**	
. universiteit	9	1	5	2	1	7	10	9	15	18	8	.20	*	
Opleiding afgerond in:														
. Nederland	37	46	77	45	71	37	10	3	7		37	.52	**	
. elders	63	54	23	55	29	63	90	97	93		63	.52	**	

Beheersing van de Nederlandse taal

Hoe goed beheersen allochtonen de Nederlandse taal? Tabel 3.6 geeft een antwoord op deze vraag. Aangegeven wordt welke percentage van de ouders aangeeft een bepaald niveau te beheersen.

Tabel 3.6 – Mate van beheersing van de Nederlandse taal (inclusief autochtonen)

	zeer goed	goed	redelijk	slecht	niet/zeer slecht
verstaan/ begrijpen	26	44	23	5	3
spreken	24	38	28	7	3
lezen	23	40	25	7	4
schrijven	20	35	26	14	5

Ruim de helft van de allochtone ouders beheerst naar eigen zeggen de Nederlandse taal goed tot zeer goed. De samenhangen tussen de onderzochte vier aspecten van Nederlandse taalbeheersing (verstaan/begrijpen, spreken, lezen, schrijven) zijn zeer hoog, ook binnen de landgroepen; de correlatiecoëfficiënten zijn ongeveer $r=.80$.

Nederlandse taalbeheersing van de verschillende groepen

Maar hoe is het met de Nederlandse taalbeheersing van de verschillende groepen gesteld? Informatie daarover staat in Tabel 3.7.

De Nederlandse taalbeheersing van autochtonen is uiteraard (zeer) goed. Met name Surinaamse, Antilliaanse en Kaapverdise ouders zeggen vaker de Nederlandse taal (zeer) goed te beheersen.¹ De Marokkaanse ouders scoren het laagst qua beheersing van het Nederlands.

Tabel 3.7 – Goede en zeer goede Nederlandse taalbeheersing, naar land van herkomst (in %)

	Land											Tot	Eta	sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned				
verstaan/ begrijpen	67	40	99	94	69	49	64	49	64	98	69	.44	**	
spreken	52	33	99	80	69	43	52	41	47	98	61	.47	**	
lezen	54	33	100	86	66	42	51	46	56	98	63	.47	**	
schrijven	43	25	99	80	62	35	35	38	38	96	55	.52	**	
Niveau taalbeheersing ^a														
. NT2-niveau 1	6	19	2	2	17	15	17	24	18		13	.22	*	
. NT2-niveau 2	19	28	0	24	11	16	30	26	27		20	.23	*	
. NT2-niveau 3	35	11	5	43	14	19	19	29	29		22	.27	**	
. onbekend	40	43	93	32	58	50	35	29	26		45	.39	**	

a NT2-niveau 1 = beginnersniveau lezen, schrijven, luisteren en spreken; NT2-niveau 2 = half gevorderd niveau; NT2-niveau 3 = gevorderd niveau.

Opleiding, aantal jaren in Nederland en taalbeheersing

Zijn er verschillen tussen hoogst afgeronde opleiding, aantal jaren in Nederland en (zeer) goede Nederlandse taalbeheersing? Deze relaties worden in Tabel 3.8 weergegeven.

Een kwart van de respondenten heeft (zeer) goede Nederlandse taalbeheersing bij opleiding basisschool, rond 55% (zeer) goede Nederlandse taalbeheersing bij vbo/mavo/havo en rond driekwart bij mbo en hoger.

1 In de Bijlage, Tabellenboek, Tabel 3.7a staan de groepsverschillen tussen de landen voor alle categorieën apart van de taalbeheersingsaspecten.

Bij verblijfsduur zien we, afgezien van de categorie tot en met 4 jaar, ook een zwak stijgende trend.

Tabel 3.8 – Hoogst afgeronde opleiding, aantal jaren in Nederland en (zeer) goede Nederlandse taalbeheersing, naar land van herkomst (in %)

	Land										
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot
Hoogst afgeronde opleiding											
. basisschool	6	14	100	82	30	0	33	24	.	100	24
. vbo	25	47	100	72	44	25	0	25	.	83	55
. mavo	21	42	100	83	65	26	26	26	100	91	56
. havo/vwo	30	33	100	80	100	40	67	50	57	100	55
. mbo	82	54	100	81	89	100	43	25	35	100	75
. hbo	92	25	100	80	80	67	69	80	54	97	75
. universiteit	78	0	100	100	100	43	80	56	29	100	70
Totaal	45	30	100	79	65	37	49	37	49	97	59
Aantal jaren in Nederland											
. in Nederland geboren	100	33	100	100	84	100	.	0	75		92
. t/m 4 jaren	0	50	100	81	0	0	100	0	27		58
. 5 t/m 9	13	0	100	90	33	6	52	31	56		42
. 10 t/m 14	19	17	100	67	58	25	50	43	46		44
. 15 t/m 24	44	23	100	78	65	27	29	100	100		52
. 25 of meer	62	41	100	100	69	66	71	100	67		71
Totaal	45	29	100	80	65	37	49	37	49		59

Leeftijd en afgeronde opleiding

Is er een samenhang tussen leeftijd en afgeronde opleiding? De analyses laten zien dat er geen leeftijdsverschil is wat betreft het percentage hoger opgeleiden ($\eta^2=.07$). Er zijn wel landverschillen ($\eta^2=.41$), maar er is geen interactie ($\eta^2=.08$). Dit laatste betekent dat er ook binnen landen, afgezien van toeval, geen sprake is van een relevant verloop in het percentage hoger opgeleiden met oplopende leeftijd.

Leeftijd en in het bezit zijn van startkwalificatie

Is er een verband tussen leeftijd en in het bezit zijn van startkwalificatie (personen met een diploma mbo niveau 2, havo/vwo)? Informatie hierover staat in Tabel 3.9. Russen en Joegoslaven hebben over de hele linie vaker een startkwalificatie. Echter oudere (40 jaar en ouder) Russen, Joegoslaven, Nederlanders en Turken hebben vaker een startkwalificatie.

Tabel 3.9 – Leeftijd en startkwalificatie, naar land van herkomst (in %)

	Land										
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot
Leeftijd											
t/m 29 jaar	56	43	70	26	56	70	100	33	100	.	54
30 t/m 34 jaar	71	23	54	43	56	46	70	45	100	57	58
35 t/m 39 jaar	61	31	51	33	31	47	79	44	100	73	58
40 jaar en ouder	77	18	46	24	25	40	64	46	83	90	55
totaal	65	28	53	31	45	47	72	44	97	82	57

3.6 Achtergrondprofielen van ouders

Op basis van de achtergrondgegevens van de ouders zoals die in de vorige paragrafen zijn beschreven hebben we profielen opgesteld; ze staan in Matrix 3.1 samengevat.

- *Turkse ouders* zijn relatief jong, gehuwd, 2 kinderen, moslim, mbo/havo/vwo.
- *Marokkaanse ouders* (met name moeders) zijn gehuwd, 3 kinderen, moslim, basisschool/vbo.
- *Surinaamse ouders* zijn relatief lang in Nederland, hebben 3 kinderen, mavo/mbo afgerond en een goede Nederlandse taalbeheersing.
- *Antilliaanse ouders* (met name moeders) zijn jong, kort in Nederland, 3 kinderen, katholiek, mavo-opleiding, en beheersen de Nederlandse taal goed.
- *Kaapverdiaanse ouders* zijn relatief jong, wonen al lang in Nederland, hebben 2 kinderen, zijn katholiek, opleiding varieert van basisonderwijs tot en met mbo, en spreken goed Nederlands.
- *Pakistaanse ouders* zijn gehuwd, wonen lang in Nederland, hebben 2 kinderen, moslim en mavo/havo/vwo.
- *Joegoslavische ouders* zijn gehuwd, wonen nog maar kort in Nederland, hebben 2 kinderen, mavo, mbo-opleiding.
- *Somalische ouders* zijn nog maar kort in Nederland, hebben 3 kinderen, moslim, opleiding varieert van basisschool tot havo/vwo.
- *Russische ouders* zijn gehuwd, zijn nog maar kort in Nederland, hebben 2 kinderen en hbo/vwo-opleiding.
- *Nederlandse ouders* zijn relatief oud, 2 kinderen, zijn niet godsdienstig en hebben hbo/vwo.

Matrix 3.1 – Achtergrondprofielen van ouders, naar land van herkomst

	Turkije	Marokko	Suriname	Antillen	Kaapverdië	Pakistan	Joegoslavië	Somalië	Rusland	Nederland
Geslacht		veel meer vrouwen dan mannen participeren in het onderzoek		meer vrouwen						
Leeftijd	jong			jong	jong					oud
Burgerlijke staat	gehuwd	gehuwd				gehuwd	gehuwd		gehuwd	
Jaren in Nederland		lang	lang	kort	lang	lang	kort	kort	kort	lang
Kinderen voorschools	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Kinderen basisschool	1	2	2	2	1	2	1	2	1	2
Religie	islam	islam		katholiek	katholiek	islam		islam		geen
Opleiding	mbo/havo/vwo	basis-school/vbo	mavo/mbo	mavo	basischool/vbo/mbo	bavo/havo/vwo	mavo/mbo	basischool/havo/vwo	bbo/universiteit	bbo/universiteit
Taalbeheersing			goed	goed	goed					goed

3.7 Samenvattend

In dit hoofdstuk hebben we de onderzoeksopzet en –uitvoering, analyse en rapportage beschreven. Daarna hebben we de respondentgroepen beschreven aan de hand van een aantal achtergrondkenmerken en hun achtergrondprofielen geschetst. Wat opvalt is dat driekwart van de ondervraagden personen vrouw is. Nederlandse ouders zijn relatief oud. De kinderen van de allochtonen zijn bijna allemaal in Nederland geboren. De ‘developmental niche’ van allochtone gezinnen vertonen grote verschillen. Marokkaanse en Turkse kinderen groeien meestal op in een gezin met twee ouders, terwijl Surinaamse, Kaapverdiaanse en vooral Antilliaanse kinderen vaak in een eenoudergezin leven. Turkse, Marokkaanse, Pakistaanse en Somalische groepen hebben een islamitische achtergrond. Antilliaanse en Kaapverdiaanse ouders zijn overwegend rooms-katholiek. Veel Russen en Nederlanders hebben geen religieuze achtergrond. De geïnterviewde Nederlanders en Russen zijn in tegenstelling tot de andere groepen ouders veelal goed opgeleid.

4 Schoolkeuzemotieven van ouders

4.1 Inleiding

We bespreken in dit hoofdstuk de betrokkenheid van ouders bij de school van hun kind. Paragraaf 4.2 geeft een beschrijving van de schoolkeuze van ouders. Paragraaf 4.3 geeft een verklaring voor de verschillen in meningen, houdingen en gedragingen van groepen ouders vanuit hun achtergrondkenmerken. In paragraaf 4.4 ten slotte vatten we de bevindingen samen.

4.2 Schoolkeuze

Schoolkeuze

De resultaten met betrekking tot de schoolkeuze van de ouders staan in Tabel 4.1. Uit die tabel blijkt dat meer dan de helft (58%) van de ouders een openbare basisschool heeft gekozen. Met name Turken, Marokkanen en Russen kiezen voor openbaar onderwijs. Het overig bijzonder onderwijs is een vrijwel exclusief autochtone keuze.¹

Slechts een kwart van de ouders heeft het kind ondergebracht op een basisschool die overeenkomt met de religieuze achtergrond. De afstand tot de school wordt door ruim de helft van de ouders genoemd als een belangrijke reden voor de schoolkeuze. Bij de Turken, Antillianen en Pakistanen is dit zelfs driekwart.

Autochtone ouders kiezen iets vaker dan gemiddeld voor een katholieke basisschool. Ook is de gekozen schoolrichting bij Nederlanders vaker dezelfde als de religieuze achtergrond. Toch zegt slechts 16% van de Nederlandse ouders dat ze hun kind vanuit een geloofsvisie opvoeden.

---

¹ Het lijkt er op dat Nederlandse ouders (net als katholieke ouders) zijn oververtegenwoordigd (26 t.o.v. 17% gemiddeld), maar de overige landen liggen te dicht bij het gemiddelde om een overall landen-effect te genereren. Dat is het nadeel van het gebruik van veel landen tegelijk: het effect van een extreem land sneeuwt dan onder. Dat hangt ook af van de scheefheid van het gemiddelde/percentage: bij een totaal percentage dat dicht bij 50% ligt is er een grotere absolute afwijking van de landen nodig om tot een significant effect te komen dan bij een totaal percentage van bijvoorbeeld 1%, zoals bij 'overig bijzonder'.

Tabel 4.1 – Opleiding, religieuze achtergrond, motief schoolkeuze en persoon die de schoolkeuze heeft gemaakt, naar land van herkomst (in %)

	Land											Eta	sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot		
Richting basisschool:													
. openbaar	71	72	54	46	44	51	52	57	72	38	56	.23	*
. katholiek	10	6	24	32	36	16	27	3	13	25	19	.27	**
. protestants-christelijk	13	15	17	19	19	23	12	16	15	26	17	.11	
. islamitisch	4	6	2	0	0	8	5	22	0	0	5	.30	**
. hindoestaans	2	1	2	4	1	2	4	2	1	0	2	.09	
. overig bijzonder	0	0	1	0	0	0	0	0	0	11	1	.30	**
Schoolrichting is zelfde als religieuze achtergrond	4	6	23	46	39	10	30	22	43	52	27	.37	**
Voedt kind vanuit geloofsvisie op	88	95	53	59	24	98	58	83	36	16	61	.57	**
Deze school bewust gekozen vanwege geloof	36	50	24	42	17	42	38	58	16	32	35	.27	**
Reden schoolkeuze:													
. afstand huis - school	73	52	53	74	38	73	44	48	55	15	53	.35	**
. sfeer op school	37	16	4	14	6	19	11	6	15	35	16	.30	**
. kwaliteit van de school	74	64	38	41	62	53	49	34	27	43	49	.28	**
. richting van de school	45	19	1	5	3	11	11	6	3	10	11	.39	**
. samenstelling leerlingenpopulatie	31	4	10	5	2	1	5	1	2	6	7	.34	**
. kinderen familie op school	5	14	13	12	10	15	6	6	13	1	9	.15	
. OALT-leerkracht aanwezig ^a	27	6	0	0	0	0	1	8	0	0	4	.40	**
. anders	5	3	6	9	7	5	1	1	1	14	5	.18	
Wie heeft de school gekozen:													
. ik	23	34	58	80	47	25	24	44	30	31	40	.35	**
. mijn partner	5	10	4	1	10	9	8	3	10	1	6	.15	
. ik en mijn partner samen	69	54	36	14	37	61	66	48	57	67	51	.33	**
. een familielid	3	2	2	5	5	5	2	4	2	1	3	.08	

^a Er zijn momenteel geen OALT-leerkrachten meer werkzaam in het basisonderwijs.

Nederlanders noemen relatief vaak (evenals Turken) de sfeer op school als belangrijke reden voor de schoolkeuze. Die keuze wordt relatief vaak (67%) samen met de partner gemaakt. Met name Turkse ouders hebben belangrijk meer argumenten genoemd dan de andere groepen.

De kwaliteit van de school wordt door bijna de helft van de ouders belangrijk gevonden bij de schoolkeuze. Turkse, Marokkaanse en Kaapverdiaanse ouders noemen dit aspect meer dan de andere groepen.

40% van de ondervraagde ouders zegt zelf de school gekozen te hebben. Bij de Surinamers, Antillianen en Kaapverdianen is dit relevant hoger, maar dat zal ongetwijfeld samenhangen met het hoge percentage alleenstaanden in deze drie groepen.¹

Redenen schoolkeuze

Andere genoemde redenen voor de schoolkeuze zijn: aanwezigheid van naschoolse opvang, de school staat in de buurt waar familie woont in verband met het overblijven tussen de middag, advies van kennissen of vrienden opgevolgd, men heeft zelf op de basisschool les gehad, de school staat bekend om de strenge regels die men hanteert, het is de enige school in de buurt van een bepaalde richting, mijn kind heeft zelf voor de school gekozen, via kinderdagverblijf doorgestroomd naar de basisschool die er aan verbonden is, op de school wordt Arabische les gegeven, de aanpak van de school is het beste voor mijn kind.

Allochtone moeders en schoolkeuze

Een vraag is of er verschillen zijn tussen hoe allochtone moeders de school van hun kind kiezen? Informatie hierover staat in Tabel 4.2.

Uit de analyses blijkt dat er een klein verschil is ($\eta^2 = .19$) in het percentage moeders dat alleen kiest (84% moeder) en het percentage moeders dat niet alleen kiest (69% moeder). Er zijn kleine verschillen tussen landen wat betreft het percentage moeders dat alleen kiest; met name bij Marokkanen, Antillianen en Kaapverdianen bestaat de groep alleenkiezers relatief vaak uit vrouwen.

Tabel 4.2 – Moeders kiezen de school, naar land van herkomst (in %)

	Land									
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Tot
Wie heeft de school gekozen:										
. ik	70	94	82	96	91	58	83	77	76	84
. mijn partner	100	70	0	0	10	44	0	33	70	42
. ik en mijn partner samen	78	87	47	57	62	89	61	46	69	69
. een familielid	67	100	100	100	60	60	50	50	100	73
Totaal	77	88	66	89	71	76	61	60	72	73

1 Van de 246 alleenstaanden zeggen er 25 toch dat de partner of dat men samen met de partner de school hebben gekozen. Dit betekent dat men bij het maken van schoolkeuze contact heeft met haar/zijn ex-partner of de persoon met wie men een lat-relatie heeft.

Schoolkeuze en richting van de school

Tabel 4.3 geeft informatie over de relatie schoolkeuze en richting van de school. Hieruit blijkt dat binnen de groep ouders die gekozen heeft voor islamitische scholen de schoolrichting overeenkomt met de religieuze achtergrond. De overgrote meerderheid van deze ouders voedt hun kinderen ook vanuit een geloofsvisie op. Ouders die voor katholieke scholen hebben gekozen, hangen relatief vaak een geloof aan dat overeenstemt met die richting. Belangrijke reden voor de keuze van een openbare school is de afstand van huis tot de school.

In zijn algemeenheid geldt dat de afstand thuis – school en de kwaliteit van de school de belangrijkste keuzemotieven zijn.

Ouders die het kind vanuit een geloofsvisie opvoeden en een bewuste schoolkeuze maken, zijn te vinden op islamitische scholen en protestants-christelijke scholen.

Tabel 4.3 – Schoolkeuze en richting van de school (in %)

	open	rk	pc	isl	ov ^a	Tot	Eta	sign
Schoolrichting komt overeen met religieuze achtergrond	19	45	17	96	19	27	.41	**
Voedt kind vanuit geloofsvisie op	57	55	76	89	52	61	.20	*
Deze school bewust gekozen vanwege geloof	27	39	46	87	26	35	.29	**
Belangrijke reden voor de schoolkeuze:								
. afstand van huis tot de school	61	47	45	32	6	53	.24	**
. sfeer op school	17	13	19	11	16	16	.06	
. kwaliteit van de school	45	53	58	40	45	49	.11	
. richting van de school	12	7	9	28	26	11	.15	
. samenstelling leerlingpopulatie	7	5	8	6	6	7	.04	
. kinderen van familie op school	9	11	9	13	3	9	.05	
. OALT-leerkracht aanwezig ^b	5	1	3	11	0	4	.12	
. anders	3	6	7	15	19	5	.17	*
Wie heeft de school gekozen:								
. ik	39	42	43	28	39	40	.06	
. mijn partner	6	7	6	4	3	6	.03	
. ik en mijn partner samen	51	49	50	64	48	51	.06	
. een familielid	3	2	2	4	10	3	.08	

^a Hindoestaans en overig bijzonder zijn samengevoegd in verband met de aantallen respondenten.

^b Er zijn momenteel geen OALT-leerkrachten meer werkzaam in het basisonderwijs.

Samenhang tussen het opvoeden vanuit geloofsvisie en schoolkeuze

We hebben net gezien dat ouders die vanuit een bepaalde geloofsvisie opvoeden iets vaker bewust kiezen voor een school vanwege het geloof. Uit Tabel 4.4 blijkt vervolgens

dat van de ouders die vanuit hun geloof opvoeden 48% bewust kiest, terwijl dat van de ouders die niet vanuit hun geloof opvoeden 16% is.

Uit de analyses blijkt ook dat er geen sprake is van een interactie-effect ($\eta^2 = .10$ niet-significant), wat wil zeggen dat afgezien van toeval, dit verschil van 48-16%=32% in alle landen op vergelijkbare wijze is terug te vinden.

Tabel 4.4 – Ouders hebben bewust gekozen voor school, naar land van herkomst (in %)

	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Land Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot
Voedt kind op vanuit een duidelijke geloofsvisie											
Ja	38	52	34	53	33	42	51	67	43	63	48
Nee	25	0	13	24	12	50	19	12	0	26	16
Totaal	36	50	24	42	17	42	38	58	16	32	35

4.3 Verklaring voor schoolkeuze vanuit achtergrondkenmerken

In deze paragraaf proberen we een verklaring te vinden voor de verschillen in een bewuste schoolkeuze. Daarvoor maken we gebruik van de achtergrondkenmerken van de ouders zoals die eerder zijn beschreven. In de betreffende covariantie-analyses zullen we de volgende achtergrondkenmerken als covariaten gebruiken: geslacht, leeftijd, burgerlijke staat, aantal kinderen op de basisschool, religieuze achtergrond en opleiding.¹ In het voorgaande hebben we al gezien dat er bij elk van deze covariaten sprake is van een relevant landen-effect. De covariantie-analyses zullen alleen worden uitgevoerd op de variabelen in de tekst, niet op alle niet-gerapporteerde categorieën die in de Bijlage – Tabellenboek, zijn opgenomen.²

Op de variabelen in Tabel 4.5 vonden we een verklarende werking van .10 of hoger met alle 6 de covariaten. Dit betekent dat landverschillen op alle overige mening- en houding-variabelen niet kunnen worden verklaard vanuit deze achtergrondkenmerken. Het zijn dus zelfstandige land-effecten.

1 Binnen de covariaten burgerlijke staat en religieuze achtergrond zijn tweedelingen gemaakt. Burgerlijke staat is hierbij opgesplitst in 'wel/niet gehuwd of samenwonend' en religieuze achtergrond in 'wel/niet islamitisch'.

2 Omdat we honderden covariantie-analyses hebben uitgevoerd, zullen we voor de presentatie een praktische manier volgen. We nemen eerst alle covariaten tegelijk op. Alleen als er een afname van η^2 plaatsvindt van .10 of meer wordt er vervolgens gekeken door welke van de covariaten deze afname wordt veroorzaakt. In feite stelt een afname van .10 met 6 covariaten natuurlijk weinig voor. Omdat de covariaten niet erg hoog gecorreleerd zijn, kan met een per covariaat minimale correctie van .01-.02 al deze totale correctie bereikt worden, maar voor de volledigheid hebben we voor een zo lage drempel gekozen.

Tabel 4.5 – *Meningen en houdingen, naar land van herkomst (in %)*

	Land													Ver- schil
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Voor		Na	
											Tot	correctie		
Taalbeheersing verstaan/begrijpen	68	51	96	97	68	54	60	52	54	92	69	.44 **	.30 **	.14
Taalbeheersing lezen	50	42	99	92	66	45	47	50	45	95	63	.47 **	.34 **	.13
Richting basisschool katholiek	20	13	18	26	31	22	27	10	7	17	19	.27 **	.18	.10
Schoolrichting dezelfde als religieuze achtergrond	18	21	13	35	28	24	28	35	31	42	27	.37 **	.17	.19
Voedt kind vanuit geloofsvisie op	79	82	61	69	35	85	61	71	47	23	61	.57 **	.27 **	.30
<i>Wie heeft de school gekozen:</i>														
. ik	33	39	50	51	38	38	31	42	39	35	40	.35 **	.11	.24
. ik + partner samen	60	50	44	42	48	49	60	54	46	60	51	.33 **	.09	.22
<i>Belangrijk om te leren:</i>														
. aan geloofsvoorschriften houden thuis	23	69	37	48	24	61	28	39	30	20	38	.55 **	.28 **	.28
. aan geloofsvoorschriften houden op school	34	73	28	24	23	54	21	40	30	16	34	.56 **	.24 **	.31

De percentages die onder ‘land’ staan, zijn percentages die gecorrigeerd zijn voor de invloed van de covariaten, dat wil zeggen: het betreft de percentages die zouden voorkomen als rekening wordt gehouden met de betreffende kenmerken.

De gevonden landverschillen in Tabel 4.5 met betrekking tot wie de school heeft gekozen, worden grotendeels verklaard door de achtergrondkenmerken, namelijk Eta's van .35 respectievelijk .33 worden gereduceerd tot niet-significante waarden van .11 respectievelijk .09. Dit wil dus zeggen dat er uiteindelijk slechts geringe verschillen zijn tussen de landen. Ook van de andere twee variabelen die samenhangen met de richting van de basisschool wordt de totale samenhang zodanig verlaagd dat de overblijvende landverschillen niet significant meer zijn.

De overblijvende landverschillen worden weliswaar verlaagd, maar blijven ook na correctie nog significant.

Corrigerende/verklarende werking van covariaten op de landverschillen

In welke mate heeft ieder van de covariaten apart een corrigerende/verklarende werking op de landverschillen? Tabel 4.6 laat zien in welke mate elk van de covariaten apart een corrigerende/verklarende werking heeft op de landverschillen. Er is steeds het verschil in Eta berekend ten opzichte van de ongecorrigeerde situatie.

Tabel 4.6 - Verschil in Eta na constant houden van:

	alle 6 cova- riaten	ge- slacht	leef- tijd	burg. staat	kin- deren	religie	oplei- ding
Taalbeheersing verstaan/ begrijpen	.14	.00	.00	.02	.01	.13	.03
Taalbeheersing lezen	.13	.00	-.01	.01	.01	.14	.02
Richting basisschool katholiek	.10	.00	.00	.00	-.01	.10	.00
Schoolrichting dezelfde als religieuze achtergrond	.19	.00	.00	.01	.00	.19	.02
Voedt kind vanuit geloofsvisie op	.30	.00	.00	.01	.03	.29	.04
<i>Wie heeft de school gekozen:</i>							
. ik	.24	.01	.00	.23	.00	.04	.02
. ik + partner samen	.22	.01	.01	.19	.00	.03	.03
<i>Belangrijk om te leren:</i>							
. aan geloofsvoorschriften houden thuis	.28	.00	.00	.00	.04	.25	.05
. aan geloofsvoorschriften houden op school	.31	.00	.00	.00	.05	.29	.04

We zien dat er in ieder geval *geen* relevante verklarende werking uitgaat van geslacht, leeftijd, aantal kinderen op de basisschool en opleiding. De verklarende werking op wie de basisschool heeft gekozen wordt toegewezen aan *de burgerlijke staat* (wel/niet gehuwd). De verklarende werking op de overige variabelen (kind opvoeden vanuit geloofs-

visie, aan geloofsvoorschriften houden thuis en op school) ontstaat door *religieuze achtergrond* (wel/niet islamitisch).

4.4 Schoolkeuzeprofielen van ouders

Op basis van de bevindingen van paragraaf 4.2 tot en met 4.5 hebben we ook schoolkeuzeprofielen van ouders opgesteld:

- *Turkse ouders* kiezen voor openbaar onderwijs, opvoeden gaat vanuit de geloofsvisie, redenen voor schoolkeuze: afstand, sfeer, kwaliteit, richting, leerlingenpopulatie.
- *Marokkaanse ouders* (met name moeders) kiezen voor openbaar onderwijs, opvoeden gaat vanuit een geloofsvisie, bewuste schoolkeuze in verband met geloof, kwaliteit van het onderwijs en richting spelen een rol bij schoolkeuze.
- *Surinaamse ouders* kiezen katholieke scholen.
- *Antilliaanse ouders* kiezen voor bewust voor katholieke scholen in verband met hun religieuze achtergrond. Bij schoolkeuze speelt afstand ook een rol.
- *Kaapverdiaanse ouders* kiezen relatief vaker voor katholieke scholen. Voor hen is belangrijk dat de schoolrichting dezelfde is als de religieuze achtergrond. De kwaliteit van het onderwijsaanbod speelt een rol bij de schoolkeuze.
- *Pakistaanse ouders* kiezen voor openbaar onderwijs. Zij voeden hun kind op vanuit een geloofsvisie. De keuze voor openbaar onderwijs wordt gemaakt in verband met het geloof. De afstand speelt een rol bij de schoolkeuze.
- *Joegoslavische ouders* kiezen relatief vaker voor katholieke scholen.
- *Somalische ouders* kiezen vaker voor islamitische scholen. Men voedt de kinderen op vanuit een geloofsvisie, bewuste schoolkeuze in verband met geloof.
- *Russische ouders* kiezen voor openbaar onderwijs. Schoolrichting is dezelfde als religieuze achtergrond.
- *Nederlandse ouders* kiezen relatief vaker voor overig bijzonder onderwijs en katholieke scholen. De schoolrichting is dezelfde als religieuze achtergrond. De sfeer op school is een belangrijk aandachtspunt bij de schoolkeuze.

In Matrix 4.1 presenteren we een samenvattend overzicht van deze profielen.

Matrix 4.1 – Schoolkeuzeprofielen van ouders, naar land van herkomst

	Turkije	Marokko	Suriname	Antillen	Kaap- verdië	Pakistan	Joego- slavië	Somalië	Rusland	Nederland
Richting basisschool	openbaar	openbaar	katholiek	katholiek	katholiek	openbaar	katholiek	islamitisch	openbaar	katholiek, overig bijzonder
Schoolrichting is dezelfde als religieuze achtergrond				een groot deel	een groot deel				een groot deel	een meerder- heid
Opvoeden vanuit geloofs- visie	overgrote meerder- heid	overgrote meerder- heid		ruime meerder- heid		overgrote meerder- heid		ruime meerder- heid		meerder- heid
Bewuste schoolkeuze in verband met geloof		helft		een groot deel		een groot deel		ruime meerder- heid		
Overwegingen voor schoolkeuze	afstand, sfeer, kwaliteit, richting, samenstel- ling leerlingen- populatie	kwaliteit, richting		afstand	kwaliteit	afstand				sfeer
Personen die over de schoolkeuze beslissen	beide ouders	beide ouders	moeder	moeder	moeder	beide ouders	beide ouders		beide ouders	beide ouders

4.5 Samenvattend

In dit hoofdstuk zijn de schoolkeuzemotieven van ouders voor de basisschool beschreven. Voor de meeste ouders is de afstand tussen thuis en school de belangrijkste reden om voor een school te kiezen. Met name is dit voor Turken, Antillianen en Pakistanen een belangrijk argument. Voor Nederlandse en Turkse ouders is de sfeer op school een belangrijk element bij schoolkeuze. De helft van de ouders let ook op kwaliteit van het onderwijsaanbod.

Marokkaanse, Antilliaanse en Kaapverdiaanse moeders, die niet gehuwd zijn, kiezen doorgaans alleen, zonder overleg met anderen (bv. ex-partner, familie), voor een school. Islamitische ouders voeden hun kinderen doorgaans op vanuit een geloofsvisie en zoeken daarbij een school die hier aandacht aan besteedt. Zij vinden het belangrijk dat hun kinderen zich thuis en op school aan geloofsvoorschriften houden.

5 Visie ouders op contacten met school

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk komt de visie van de ouders op contacten met school aan de orde. Paragraaf 5.2 geeft een beschrijving van de mate waarin ouders geïnformeerd zijn. Paragraaf 5.3 schetst de aard van de betrokkenheid van ouders bij de school. In paragraaf 5.4 komen de vragen en aandachtspunten van ouders aan bod. Paragraaf 5.5 geeft een beeld van de problemen in contacten met leerkrachten en school. In paragraaf 5.6 laten we vervolgens zien hoe deze problemen volgens de ouders aangepakt zouden moeten worden. In paragraaf 5.7 staat de beoordeling van de relatie met de school centraal. In paragraaf 5.8 schetsen we de communicatieprofielen van ouders. In paragraaf 5.9 ten slotte, vatten we de bevindingen samen.

5.2 Geïnformeerde van ouders

Zijn ouders geïnformeerd over datgene wat er op school gebeurt? Informatie hierover staat in Tabel 5.1. Een onderscheid wordt gemaakt tussen wat er in de klas gebeurt en wat er op school gebeurt.

Klasniveau

Tweederde van de ouders zegt voldoende op de hoogte te zijn van wat er in de klas gebeurt. Tussen de onderscheiden herkomstlanden bestaat een relatief klein, net-significant verschil: Turkse, Surinaamse en Russische ouders zijn iets vaker voldoende op de hoogte, terwijl met name van de Antilliaanse en Somalische ouders slechts ruim de helft zegt voldoende op de hoogte te zijn.

Schoolniveau

Ouders zijn minder vaak voldoende op de hoogte over wat er op schoolniveau gebeurt dan op klasniveau. Meer dan de helft (54%) van Turkse, Marokkaanse en Surinaamse ouders zegt vaker dat ze voldoende op de hoogte zijn, terwijl met name Russische en Pakistaanse ouders zeggen duidelijk minder vaak voldoende geïnformeerd te zijn.

De correlatie tussen het op de hoogte zijn wat betreft de klas en de school is rond de $r=.70$, ook binnen elk van de landen. Deze hoge samenhang duidt er op dat het relatief weinig voorkomt dat ouders wel voldoende op de hoogte zijn van wat er in de klas gebeurt, maar niet van wat er op school gebeurt.

Tabel 5.1 – Mate waarin de ouders op de hoogte zijn van wat er in de klas en op school gebeurt, naar land van herkomst (in %)

	Land											Eta	sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot		
In de klas:													
. nee, te weinig	6	5	3	8	8	7	1	12	1	3	5	.15	
. ja, een beetje	14	31	17	36	26	34	29	32	25	26	27	.15	
. ja, (ruim) voldoende	80	64	80	56	66	59	70	56	74	71	68	.18	
Op school:													
. nee, te weinig	10	5	7	12	13	12	3	20	4	8	9	.17	
. ja, een beetje	29	36	20	32	40	45	42	30	57	34	36	.20 *	
. ja, (ruim) voldoende	61	59	73	56	47	43	55	50	39	58	54	.19	

Informatiebronnen met betrekking tot wat er in de klas en op school gebeurt

Hoe blijven ouders op de hoogte van wat er in de klas en op school gebeurt? Deze vragen hebben alleen betrekking op de ouders die hebben aangegeven een beetje of (ruim) voldoende op de hoogte te zijn. Wat betreft de klas gaat het om 945 ouders en de school om 905 ouders. De betreffende informatie presenteren we in Tabel 5.2.

Zowel wat betreft de klas als wat betreft de school blijven de ouders het meest op de hoogte door middel van mondelinge informatie van het kind. Behalve van het kind krijgen de ouders dikwijls ook mondelinge informatie van de leerkracht ten aanzien van de klas en schriftelijke informatie ten aanzien van de klas en school via de schoolkrant/bulletin/briefjes. Daarnaast vormen andere ouders belangrijke (mondelijke) informatiebronnen en nemen ook veel ouders zelf het initiatief om informatie te vergaren.

Tabel 5.2 – Hoe ouders op de hoogte blijven van wat er in de klas en op school gebeurt (in %)

	Klas		School	
	mondeling	schriftelijk	mondeling	schriftelijk
kind	88	10	66	17
leerkracht	72	32	48	33
directie	12	36	10	47
medezeggenschapsraad	5	20	5	24
andere ouders	49	6	39	7
ouderraad	16	17	12	22
website	2	16	1	19
schoolkrant/bulletin/briefjes	4	69	2	75
contactpersoon	21	7	17	7
ik neem zelf initiatief	51	3	36	5
anders	2	1	2	1

Belangrijke andere informatiebronnen

Belangrijke andere informatiebronnen die ouders noemen voor het op de hoogte blijven van wat er in de klas en op school van hun kind gebeurt zijn: hun partner, de ouderkamer (dat is een ruimte op school waar ouders elkaar kunnen ontmoeten) en de buurtmoeders.

In de Bijlage - Tabellenboek, Tabel 5.2a, zijn de landverschillen gepresenteerd door wie ouders over de klas en de school mondeling en schriftelijk worden geïnformeerd.

Meest belangrijke informatiebronnen

Uit Tabel 5.3 kan worden afgeleid dat de overgrote meerderheid van de ouders via het kind op de hoogte is van wat er in de klas gebeurt. Bijna driekwart van de ouders is op de hoogte van wat er op school gebeurt via de schoolkrant. Dit geldt in nog sterkere mate voor met name Turkse, Surinaamse en Pakistaanse ouders. Bij de Somalische ouders is slechts rond eenderde op de hoogte via de schoolkrant.

Tabel 5.3 – Hoe blijven ouders op de hoogte van wat er in de klas en op school gebeurt, naar land van herkomst (in %)

	Land											Tot	Eta	sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned				
Kind														
. klas mondeling	94	85	90	94	78	95	92	75	93	89	88	.20	*	
. school mondeling	86	39	82	83	56	64	72	66	77	35	66	.36	**	
Leerkracht														
. klas mondeling	86	67	53	85	64	84	67	81	57	79	72	.26	**	
Schoolkrant/bulletin/brief														
. klas schriftelijk	85	78	81	76	66	75	69	31	62	67	69	.31	**	
. school schriftelijk	84	76	89	79	66	83	74	38	61	92	75	.34	**	

De mate van geïnformeerd zijn en ouderbetrokkenheid

Is een actieve houding van ouders richting school van invloed op de mate waarin ouders vinden dat ze geïnformeerd worden? Uit Tabel 5.4 blijkt dat informatie verzamelen of deelnemen aan activiteiten op klas- of schoolniveau er *niet* toe leidt dat ouders beter op de hoogte zijn van wat er in de klas of op school gebeurt.

Tabel 5.4 – Samenhang tussen het idee hebben geïnformeerd te zijn en de mate van ouderbetrokkenheid (Eta's)

	Aantal keren naar ouderavond voor de klas geweest	Aantal keren naar ouderavond voor de school geweest	Aantal keren uit mezelf naar leerkracht of schoolleiding gegaan	Aantal keren afgelopen jaar wel eens geassisteerd bij activiteiten in de klas	Aantal keren afgelopen jaar wel eens geassisteerd bij activiteiten op school
Idee hebben op de hoogte te zijn van wat er in de klas van mijn kind gebeurt	.09	.08	.02	.07	.05
Idee hebben op de hoogte te zijn van wat er op de school van mijn kind gebeurt	.08	.13	.06	.10	.07

5.3 Aard betrokkenheid ouders bij school

Aan de ouders is vervolgens de vraag voorgelegd naar het aantal keren dat men naar ouderavonden is geweest, uit zichzelf met vragen naar de leerkracht is gegaan en heeft geassisteerd bij activiteiten.¹ De informatie over deze vragen staan in Tabel 5.5.

Een kwart van de ouders is het afgelopen jaar 4 of meer keer naar een ouderavond voor de klas geweest.

Nederlandse ouders assisteren vaker 3 keer of meer bij activiteiten in de klas en op school dan allochtone ouders. Tussen allochtone ouders uit de verschillende landen zijn geen relevante verschillen. De verschillen tussen de landen vallen dus binnen toevalsmarges rondom het gemiddelde van 25%. Marokkaanse, Surinaamse en Antilliaanse ouders zijn iets vaker 3 keer geweest.

¹ In de vragenlijst is dit aantal keren afzonderlijk voor de respondent, de (eventuele) partner en voor hen beiden gevraagd. Door optelling krijgen we dan indicatoren voor de mate waarin de school geconfronteerd is geweest met de aanwezigheid van de ouders. De tellingen zijn steeds ingedikt tot een aantal categorieën. Vergelijking van het gemiddeld aantal keren blijkt hier echter niet erg informatief te zijn, omdat de gemiddelden algemeen laag zijn, zodat we dan bijvoorbeeld zouden krijgen: gemiddeld is .4 keer geassisteerd, bij de Turkse ouders is dat gemiddeld .7 keer, etc.

Tabel 5.5 – Aantal keren dat de ouders naar een ouderavond voor de klas en voor de hele school zijn geweest, respectievelijk geassisteerd hebben bij activiteiten, naar land van herkomst (in %)

	Land											Tot	Eta	sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned				
Ouderavond voor de klas														
. 0 keer	5	9	9	27	17	8	12	37	10	9	14	.27	**	
. 1 keer	1	9	8	1	9	8	6	6	10	26	8	.24	*	
. 2 keer	57	19	19	10	30	20	26	18	32	28	26	.28	**	
. 3 keer	24	40	45	44	17	25	25	12	17	24	27	.25	**	
. 4 of meer keer	13	24	19	19	27	39	32	27	30	13	24	.19		
Ouderavond hele school														
. 0 keer	59	20	42	41	69	54	37	46	33	46	45	.26	**	
. 1 keer	20	26	33	3	12	13	29	13	35	34	22	.26	**	
. 2 keer	16	30	12	13	10	10	22	12	10	11	15	.17		
. 3 of meer keer	5	25	13	44	9	23	13	29	21	9	19	.28	**	
Uit zichzelf naar leerkracht of schoolleiding														
. 0 keer	10	19	24	28	31	26	30	25	25	19	24	.14		
. 1 keer	8	10	4	9	14	5	29	14	28	13	13	.24	*	
. 2 keer	27	16	21	13	13	22	14	18	11	14	17	.13		
. 3 keer	18	16	11	12	8	15	10	10	9	18	13	.11		
. 4 of meer keer	37	40	40	39	34	32	18	33	26	36	33	.14		
Geassisteerd bij activiteiten in de klas														
. 0 keer	42	63	49	63	65	60	47	57	57	24	53	.24	**	
. 1 keer	22	11	12	9	15	19	15	11	21	18	15	.12		
. 2 keer	22	12	15	15	11	8	21	8	5	16	13	.15		
. 3 of meer keer	14	14	24	13	9	13	18	24	17	42	19	.23	*	
Geassisteerd bij activiteiten op school														
. 0 keer	56	70	84	71	77	86	68	68	78	50	71	.24	*	
. 1 keer	31	11	7	8	13	5	19	11	4	19	13	.23	*	
. 2 keer	8	4	1	11	7	3	10	8	3	8	6	.13		
. 3 of meer keer	5	15	8	10	3	6	3	13	15	23	10	.20	*	

Informatie zoeken

Hoe vaak hebben ouders informatie gezocht en geassisteerd op school?¹ Tabel 5.6 geeft een antwoord op deze vragen.

1 Door optelling van het aantal keren dat allochtone ouders een ouderavond voor de klas, een ouderavond voor de school, en uit zichzelf naar contact met de leerkracht hebben gezocht, is een variabele 'aantal keren informatie gezocht' gemaakt. Door optelling van het aantal keren dat ouders in de klas en op school hebben geassisteerd is de variabele 'aantal keren geassisteerd' gemaakt. Ten slotte is een totaal telling gemaakt van de keren dat ouders informatie hebben gezocht en hebben geassisteerd.

Vrijwel alle ouders hebben wel eens informatie ingewonnen op school of in de klas, terwijl de helft van de ouders minstens één keer heeft geassisteerd. Allochtone ouders participeren veel minder dan autochtone ouders. Met name Marokkaanse, Kaapverdise en Pakistaanse ouders spannen de kroon (maar dan op een negatieve wijze geïnterpreteerd) door nooit hand- en spandiensten te verrichten op de school van hun kind. Autochtone ouders hebben vaker 3 of meer keer geassisteerd dan allochtone ouders. Er zijn verder geen relevante verschillen tussen de landen.

Tabel 5.6 – Aantal keren informatie ingewonnen en/of geassisteerd hebben op school, naar land van herkomst

	Land											Eta	sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot		
Informatie:													
. 0 keer	0	0	0	6	6	4	4	10	2	2	3	.17	
. 1 t/m 4 keer	29	21	24	24	37	27	36	24	39	29	29	.13	
. 5 t/m 8 keer	48	38	43	36	27	37	39	28	36	42	37	.13	
. 9 of meer keer	23	42	33	35	30	32	22	38	23	27	30	.14	
Assistentie:													
. 0 keer	36	54	45	61	56	59	42	51	50	15	47	.26	**
. 1 of 2 keer	34	16	26	13	26	23	29	11	25	27	23	.17	
. 3 of meer keer	30	30	29	26	18	18	30	38	25	58	30	.24	*
Informatie + assistentie:													
. 0 keer	0	0	0	6	6	3	2	9	2	2	3	.17	
. 1 t/m 5 keer	25	24	29	27	34	31	41	26	39	16	29	.15	
. 6 t/m 10 keer	42	29	36	34	28	41	29	25	39	34	34	.12	
. 11 of meer keer	33	48	35	34	32	25	29	40	21	48	34	.18	

Assisteren in de klas door oudkomers en nieuwkomers

We hebben aanvullend ook nog een onderscheid gemaakt naar oud- en nieuwkomers. Uit de betreffende analyses komt naar voren dat hoger opgeleide (hbo/vwo) oudkomers vaker assisteren in klassen dan lager opgeleide (basisonderwijs) oudkomers (73 vs. 28%). Bij nieuwkomers is dit verschil vrijwel afwezig. Van de lager opgeleide nieuwkomers participeert 47% en van de hoger opgeleiden 42%. Dit betekent dat opleiding van minder invloed is voor nieuwkomers om te participeren bij ouderparticipatie-activiteiten in de klas.

Redenen niet op de hoogte zijn van wat er gaande is in de klas en op school

De redenen die de ouders noemen voor het feit dat zij niet weten wat er in de klas speelt (6%=51 ouders), zijn de volgende: een kwart van de ouders hoort er nooit iets over, een kwart van de ouders begrijpt de informatie van de school niet en ruim een vijfde heeft

geen tijd. Bijna een vijfde van de ouders begrijpt de informatie van hun kind niet die zij krijgen over de klas. Redenen dat ouders niet op de hoogte zijn over de school (10%=86 ouders): ze horen er niet over, de informatie begrijpt men niet en men heeft er geen tijd voor.

5.4 Vragen en aandachtspunten voor ouders

Bijna tweederde (64%) van de ouders vindt dat de school (ruim) voldoende aandacht besteedt aan communicatie tussen ouders en school. De verschillen tussen de landen rondom deze 64% vallen binnen toevalsgrenzen. Turkse en Russische ouders zeggen iets meer dan gemiddeld dat ze maar een beetje overtuigd zijn van deze aandacht.

Vragen

Welke vragen en aandachtspunten zijn voor de ouders van belang in hun contacten met de school?

Een groot deel van de ouders (rond 80%) heeft vragen over de leerprestaties en het welbevinden van het kind. Dit is het sterkst bij Marokkaanse, Surinaamse en Kaapverdise ouders. Ruim de helft van de ouders heeft vragen over de schoolloopbaan en het vervolgonderwijs. Vooral onder Turkse ouders leeft deze vraag relatief vaak (88%). Onder Somalische ouders zijn er relatief weinig vragen op alle drie de gevraagde punten.

Autochtone ouders noemen verder vaker andere vragen en aandachtspunten dan allochtone ouders. Allochtone ouders hebben meer basale vragen als: we willen een actieve benadering richting ouders, we wensen op tijd geïnformeerd te worden over zaken, we willen meer uitleg over het lesprogramma, we willen overleg over de vorderingen van het kind. Autochtone ouders hebben behalve vragen over de organisatie van de school en de inhoud en kwaliteit van het onderwijs ook vragen over het pestbeleid, hoe wordt omgegaan met conflicten tussen leerlingen en hoe agressie van leerlingen de kop wordt ingedrukt. Daarnaast zijn er vragen over ondersteuning van leerlingen met specifieke problemen, bijvoorbeeld met dyslexie.

Vragen van ouders ten aanzien van de klas of de school

Andere vragen die bij ouders leven ten aanzien van de klas van hun kind of de school: of er goed onderwijs wordt aangeboden, of de school het beste voor hun kind is, of de leerkracht een goede relatie heeft met hun kind, of er zich wel eens problemen voordoen in de relatie tussen leerkracht en kind. Hoe hun kind zich in de klas gedraagt, en of hij/zij dan extra aandacht krijgt als het kind ziek is.

Aandachtspunten

Van de ouders (7%=60 ouders) die antwoordden dat de school te weinig aandacht besteedt aan de communicatie tussen ouders en school, is de vraag voorgelegd waar meer aandacht aan besteed zou moeten worden.¹ Ruim de helft van deze ouders vindt dat er meer aandacht voor de wensen en ideeën van de ouders zou moeten zijn.

Voorstellen voor betere communicatie

Andere genoemde voorstellen van ouders die vinden dat de school onvoldoende aandacht besteedt aan de communicatie tussen ouders en school: de school zou meer aandacht dienen te schenken aan verkleining van de klassen, meer aandacht voor betere informatieverstrekking, meer aandacht schenken aan kinderen en hun ouders, activiteiten organiseren voor ouders en docenten die laagdrempelig zijn voor ouders, meer aandacht besteden aan ouders die slecht Nederlands spreken.

Informatievoorziening en vragen die er leven

We hebben ook de samenhangen onderzocht tussen de mate van geïnformeerd worden, of er vragen leven bij ouders en de mate waarin de school voldoende aandacht besteedt aan de communicatie tussen school en ouders. Deze samenhangen in de vorm van Eta's staan in Tabel 5.7.

De tabel maakt duidelijk dat er in het algemeen weinig samenhang bestaat tussen genoemde kenmerken. De sterkste (maar toch vrij lage) samenhangen zijn die met het item 'Ik hoor nooit wat van mijn kind over de klas'. Ouders die nooit iets van het kind over de klas horen, weten niet goed of hun kind zich wel thuis voelt op school (Eta=.27). Het blijkt dat 94% van de ouders die nooit wat van het kind horen vragen heeft over het prettig voelen, tegenover 68% bij ouders die wel wat van het kind horen. Daarnaast is er een negatieve samenhang (-.28) met de mate van aandacht voor communicatie: deze ouders vinden dat de school er te weinig aandacht aan besteedt.

---

1 Dit aantal is feitelijk te laag om nog betrouwbaar naar landverschillen te kunnen zoeken.

Tabel 5.7 – Samenhangen tussen de mate van geïnformeerd worden en de mate waarin er vragen leven over leerprestaties, welbevinden, schoolloopbaan/vervolgonderwijs en de mate van communicatie tussen ouders (Eta's)

	Vragen over leerprestaties	Vragen over het zich prettig voelen op school	Vragen over schoolloopbaan/ vervolgonderwijs	Andere vragen	Mate van aandacht van school voor communicatie ouders - school
Ik hoor nooit wat van mijn kind over de klas	.02	.27	.01	.12	-.28
Idem over de school	.12	-.01	.04	.06	-.20
Ik hoor nooit wat van de school over de klas	-.17	.19	-.10	.18	-.04
Idem over de school	-.02	.04	-.09	.18	-.10
Ik krijg nooit schriftelijke informatie over de klas	.05	-.04	-.22	-.10	-.00
Idem over de school	.16	-.00	-.04	-.09	-.00
Ik begrijp de informatie van mijn kind niet wat betreft de klas	.10	.13	.01	-.12	-.02
Idem wat betreft de school	.04	.10	.01	-.13	.10
Ik begrijp de informatie van de school niet wat betreft de klas	-.03	.21	-.22	-.15	-.11
Idem wat betreft de school	.05	.05	-.10	-.11	-.09
Ik kan het Nederlands niet lezen wat betreft de klas	.08	-.00	-.04	.08	-.08
Idem wat betreft de school	.08	-.09	.02	.04	.04
Ik heb geen behoefte aan contact/ geen interesse wat betreft de klas	.08	.11	-.14	-.11	-.01
Idem wat betreft de school	.04	.04	-.13	-.10	.10
Ik heb geen tijd wat betreft de klas	.14	-.03	-.06	-.14	-.16
Idem wat betreft de school	.17	-.16	.07	-.02	-.03

5.5 Problemen in contacten met leerkracht en school

Problemen in contacten met leerkracht en school

Hebben ouders wel eens problemen in de contacten met leerkracht en school? De gegevens in de kolom onder 'Totaal' in Tabel 5.8 wijzen er op dat ruim een kwart (27%) van de ouders wel eens problemen heeft gehad in contacten met de leerkracht of school. De groep Somalische ouders springt er enigszins uit; zij geven vaker aan dat ze altijd problemen hebben gehad.

Tabel 5.8 – Problemen in contacten met leerkracht en school, naar land van herkomst (in %)

	Land										Tot	Eta	sign	
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned				
Zijn er wel eens problemen:														
. altijd	0	0	0	4	1	2	0	11	0	0	2	.25	**	
. vaak	3	0	0	2	4	3	1	4	0	1	2	.12		
. soms	17	14	13	19	9	9	8	15	18	14	14	.11		
. zelden	14	5	9	6	3	6	14	6	22	8	9	.19		
. nooit	66	78	77	68	74	78	70	55	49	72	69	.20	*	
. weet niet	0	2	1	0	7	2	7	5	11	5	4	.18		
. ik heb nooit contact met de school	0	1	0	1	2	0	0	4	0	0	1	.14		

Oorzaken van de problemen in contacten met leerkracht en school

Aan de (27%=263) ouders die wel eens problemen hebben in de contacten met leerkracht en school, is gevraagd naar de oorzaken van de problemen. De antwoorden op deze vraag staan in Tabel 5.9.

Tabel 5.9 - Oorzaken van de problemen in contacten met leerkracht/school (in %)

	altijd	vaak	soms	zelden	nooit	weet niet
Drempelvrees bij mezelf	4	10	13	12	58	2
Geslachtsverschil tussen mezelf en de leerkracht	2	7	5	6	79	1
Desinteresse bij de leerkracht	3	8	21	12	53	3
Verschillende opvattingen over opvoeding	3	13	32	12	37	4
Leerkrachten houden zich niet aan afspraken	2	6	23	10	52	7
Geen extra aandacht voor mijn specifieke wensen	3	10	30	11	41	4
Taalgebruik van de leerkracht	3	10	21	11	55	1
Taalproblemen van mezelf	6	15	18	12	48	0
Ik heb geen behoefte aan contact/geen interesse	2	4	5	5	73	10

Bijna de helft van de ouders geeft aan dat de problemen hun oorzaak hebben in verschillen in opvatting over opvoeding tussen henzelf en de leerkracht. Iets minder vaak wordt genoemd dat er geen extra aandacht is voor hun specifieke wensen en taalproblemen van henzelf.¹

Oorzaken van de problemen naar land

In de Bijlage - Tabellenboek, Tabel 5.9a, staan de landverschillen op alle categorieën van deze variabelen afzonderlijk. Tabel 5.10 geeft de landverschillen op de som van de categorieën altijd+vaak+soms.

Tabel 5.10 – Oorzaken van de problemen in contacten met leerkracht/school, naar land van herkomst (% altijd/vaak/soms)

N	Land											Eta	sign
	Tur 34	Mar 19	Sur 22	Ant 31	Kpv 17	Pak 20	Joe 23	Som 36	Rus 38	Ned 23	Tot 263		
Drempelvrees bij mezelf	21	37	5	68	18	5	17	56	18	9	28	.47	**
Geslachtsverschil met leerkracht	3	5	0	32	12	5	9	56	0	0	14	.55	**
Desinteresse bij leerkracht	35	26	23	55	29	25	13	56	16	26	32	.32	**
Verskillende opvattingen over opvoeding	53	5	55	65	65	30	48	67	29	48	48	.35	**
Leerkrachten houden zich niet aan afspraken	26	0	9	74	29	20	22	58	11	39	31	.49	**
Geen extra aandacht voor mijn specifieke wensen	47	5	27	77	29	30	39	64	29	57	43	.40	**
Taalgebruik leerkracht	29	32	0	71	12	25	13	64	37	4	33	.49	**
Taalproblemen van mezelf	47	32	0	68	41	40	26	72	37	0	40	.47	**
Ik heb geen behoefte aan contact/geen interesse	0	0	5	61	6	10	0	8	0	13	11	.60	**

1 Uit het KRO-onderzoek 2003 blijkt dat leerkrachten en ouders vaak langs elkaar heen praten (De Gelderlander, 7-10-2003).

De belangrijkste oorzaken van de problemen in contacten met leerkracht/school zijn vooral bij Somaliërs: taalproblemen bij de ouder, verschillende opvattingen over opvoeding, taalgebruik van de leerkracht, drempelvrees bij henzelf, geslachtsverschil tussen ouder en de leerkracht.

Met name Antilliaanse ouders stellen dat er geen extra aandacht is voor hun specifieke wensen, dat de leerkrachten zich niet aan afspraken houden en dat er problemen zijn met de taal.¹

5.6 Aanpak problemen

In Tabel 5.11 wordt ingegaan op de aanpak van de gesignaleerde problemen.

Uit de betreffende gegevens blijkt dat ruim tweederde van de ouders met problemen (n=263) het er (zeer) mee eens is dat de problemen aan te pakken zijn door ouders meer informatie te geven over de op school heersende normen en waarden, meer aandacht voor onaangepast gedrag van leerlingen te hebben en beter naar de ouders te luisteren. Meer dan de helft van de ouders wil dat leraren/scholen de ouders meer invloed geven op de heersende waarden en normen.

Tabel 5.11 – Hoe zijn bovengenoemde problemen aan te pakken (in %)

	zeer eens	eens	eens/oneens	on-eens	zeer oneens	weet niet
Ouders informatie geven m.b.t. heersende normen en waarden	28	41	8	3	0	20
Ouders meer invloed geven m.b.t. heersende normen en waarden	17	37	18	6	1	21
Lesmethoden aanpassen	9	35	20	8	2	26
Meer aandacht voor onaangepast gedrag leerling	29	40	5	2	2	23
Leerkracht. moeten beter naar ouders luisteren	18	46	17	4	0	15
Huisbezoek van leerkrachten	7	23	24	16	5	26
Aanstellen van 'contact'-ouders	11	29	21	8	0	31
Anders	3	4	.	1	1	91

1 Het is bekend dat in de meeste Surinaamse en Antilliaanse gezinnen thuis Nederlands wordt gesproken. Hindoestaanse en Surinaamse gezinnen zijn vaak nog tweetalig. In deze gezinnen wordt naast Nederlands Sarnami Hindi gesproken. In tweetalige Antilliaanse gezinnen gaat het om Nederlands en Papiaments. Er is echter sprake van generatieverschillen. Met name recent gearriveerde Antillianen zijn sterker op het Papiaments gericht (hetgeen overigens overheidsbeleid is op de Antillen) en hebben een geringere beheersing van het Nederlands. Vergelijk: Extra. G. (1996). *De multiculturele samenleving in ontwikkeling: feiten, beeldvorming en beleid*. Tilburg: Tilburg University Press.

Aanpak problemen

Andere genoemde manieren om de problemen in contacten met de leerkracht/school aan te pakken: allochtone ouders moeten beter Nederlands leren, als er onduidelijkheden en problemen zijn, dient men dat bijtijds aan te geven, allochtone ouders moeten uit hun cocon kruipen, zelf meer interesse tonen, meer en beter naar hun kinderen luisteren, meer lef tonen, vaker naar ouderavonden en bijeenkomsten voor de school komen. Leraren zouden vooral beter moeten luisteren naar ouders en er vervolgens ook wat mee doen, in hun handelen blijkt ervan geven dat ze allochtone ouders serieus nemen.

Aanpak van problemen naar land

We hebben de betreffende ouders (n=263) de vraag voorgelegd hoe de door hen ervaren problemen aangepakt moeten worden. Suggesties: ouders meer informatie geven over heersende normen en waarden en meer aandacht schenken aan onaangepast gedrag van leerlingen.

De meeste allochtone ouders zijn in een andere cultuur opgegroeid en worden na hun immigratie geconfronteerd met andere normen en waarden, die zij deels overnemen en deels verwerpen. Ruim tweederde van de ouders wil meer informatie hebben over heersende normen en waarden. Turkse, Antilliaanse en Pakistaanse ouders benadrukken vaker dat ouders meer geïnformeerd moeten worden, meer invloed moeten hebben, dat leerkrachten meer aandacht moeten hebben voor onaangepast gedrag van leerlingen.

Surinaamse ouders vallen enigszins uit de toon, omdat veel van hen niets zien in het uitwisselen van informatie over normen en waarden. Een mogelijke verklaring is dat diep in het hart van Surinaamse ouders het opvoedingsideaal is: 'Word Nederlander, maar blij Surinamer'.¹ Somalische ouders verwachten veel van het aanstellen van 'contact'-ouders. Tabel 5.12 geeft de landverschillen op de som van de klassen zeer mee eens+mee eens hoe problemen aan te pakken.²

---

1 Eersel, H. (1990). Surinaamse kinderen op Nederlandse scholen. In: V. Tjon-A-Ten & K. Autar (Eds.), *Schoolloopbaanverbetering van Surinaamse leerlingen*. Swets & Zeitlinger Amsterdam/Lisse.

2 Zie Bijlage, Tabellenboek, Tabel 5.12a.

Tabel 5.12 – Hoe zijn bovengenoemde problemen aan te pakken, naar land van herkomst (% zeer mee eens/mee eens)

	Land											Eta	sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot		
Ouders informatie geven over heersende normen en waarden	82	42	9	94	65	80	65	81	71	70	69	.47	**
Ouders meer invloed geven over heersende normen en waarden	76	37	9	77	35	85	39	75	42	39	54	.46	**
Lesmethoden aanpassen	47	16	18	35	47	35	43	69	58	39	44	.32	**
Meer aandacht voor onangepast gedrag leerlingen	82	32	23	84	71	100	74	69	68	70	69	.43	**
Leerkrachten moeten beter naar ouders luisteren	88	53	73	77	82	70	57	50	53	39	64	.32	**
Huisbezoek van leerkrachten	29	42	14	48	24	55	22	28	21	22	30	.26	*
Aanstellen van 'contact'-ouders	44	37	14	55	59	40	35	61	26	30	41	.29	*
Anders	6	26	9	13	0	5	0	6	0	13	7	.27	*

Achtergrondkenmerken van ouders en probleemaanpak

Is er een samenhang tussen achtergrondkenmerken en gewenste probleemaanpak? In Tabel 5.13 presenteren we de samenhangen tussen de mate van contact en probleemaanpak in de vorm van correlaties.

De tabel laat zien dat ouders met problemen die meer contact hebben met de leerkracht/school geen andere probleemaanpak voorstellen dan ouders met problemen die minder contact hebben.

Tabel 5.13 – Samenhangen tussen probleemaanpak en mate van contact (correlaties)

	Aantal keren naar ouder- avond voor de klas geweest	Aantal keren naar ouder- avond voor de school geweest	Aantal keren uit mezelf naar leerkracht of schoolleiding gegaan met vragen	Aantal keren afgelopen schooljaar wel eens geassisteerd bij activiteiten in de klas	Aantal keren afgelopen schooljaar wel eens geassisteerd bij activiteiten in de school
Ouders informatie geven over heersende normen en waarden	.04	.08	.09	-.00	.14
Ouders meer invloed geven over heersende normen en waarden	-.10	-.03	.01	-.02	.03
Lesmethoden aanpassen	-.02	-.02	.03	.09	.07
Meer aandacht voor onaan- gepast gedrag leerlingen	-.05	.01	.10	-.04	.10
Leerkrachten moeten beter naar ouders luisteren	-.07	.03	-.01	-.07	-.16
Huisbezoek van leerkrachten	.03	.02	.06	.02	.11
Aanstellen van 'contact'- ouders	.01	.10	.10	.09	.17
Anders	-.02	.05	.02	.08	.02

5.7 Beoordeling van de relatie met school

Beoordeling van de relatie met school

Aan de ouders is vervolgens gevraagd op een 5-puntsschaal aan te geven hoe zij de contacten tussen ouder en school beoordelen. De resultaten staan in Tabel 5.14.

De gegevens laten zien dat ruim de helft van de ouders goed te spreken is over de bereikbaarheid van de leerkracht en de bereidheid van de leerkracht om te luisteren. Slechts rond eenderde van de ouders is goed te spreken over het geïnformeerd worden wat betreft doelen, werkwijzen en waarden van de school en de bereidheid van de schoolleiding om te luisteren. Het minst tevreden zijn de ouders over het meepraten over waarden en normen, invloed kunnen hebben op opvoedingsideeën van de school en de mate waarin de leerkracht aandacht aan het geloof besteedt. Met betrekking tot deze drie aspecten heeft ook een relatief groot aantal ouders (rond 20%) blijkbaar geen idee wat er gebeurt.

Tabel 5.14 – *Beoordeling van de contacten tussen ouder en school (in %)*

Hoe vaak komen de volgende situaties voor:	altijd	vaak	soms	zelden	nooit	weet niet
De leerkracht van mijn kind is goed te bereiken	55	35	8	0	0	1
De leerkracht is bereid naar mij te luisteren	50	35	11	1	0	3
Ouders worden goed geïnformeerd over praktische zaken	37	39	20	1	1	3
Bij problemen op school is overleg hierover mogelijk	46	36	13	1	1	4
Ouders worden serieus genomen door de school	44	33	15	3	0	5
De schoolleiding is goed bereikbaar	39	35	16	3	1	6
De schoolleiding is bereid naar mij te luisteren	36	34	17	3	1	9
Ouders kunnen meepraten over waarden en normen op school	21	25	24	8	5	17
Bij problemen neemt de leerkracht tijdig contact op	39	34	15	4	2	6
Ouders hebben invloed op opvoedingsideeën van de school	13	21	22	13	11	20
Ouders worden goed geïnformeerd over doelen en werkwijze van school	32	39	19	5	2	4
School geeft informatie over werkhouding van mijn kind	44	37	16	3	0	1
Ik word goed geïnformeerd over waarden die school belangrijk vindt	30	32	24	5	3	6
De leerkracht besteedt voldoende aandacht aan het geloof	11	22	20	16	10	21

Beoordeling van de contacten ouder en school per land

Tabel 5.15 toont het percentage ‘altijd mee eens’, respectievelijk ‘zeer mee eens’ op stellingen die aan ouders zijn voorgelegd over hoe ze de contacten met school ervaren. We kunnen op deze wijze op een compacte manier de tien landen met elkaar vergelijken.¹ Het is opmerkelijk dat oudkomers Marokkanen, Surinamers en Antillianen tevredener zijn over de contacten tussen ouders en school dan nieuwkomers als Joegoslaven, Somaliërs en Russen.

Kunnen meepraten over waarden en normen door oudkomers en nieuwkomers

Bij een uitsplitsing naar oud- en nieuwkomers blijkt dat lager opgeleide oudkomers (basisonderwijs) vaker (28%) van mening zijn dat ze kunnen meepraten over waarden en normen op school dan hoger opgeleide oudkomers (hbo/w.o. 14%). Bij nieuwkomers is dit gevoel versterkt aanwezig, namelijk: opleiding basisonderwijs: 54% en hbo/w.o.= 11%.

Waarschijnlijker is dat actieve ouders kritischer zijn over de informatie die ze krijgen en ook minder gauw tevreden zijn te stellen.

¹ In Bijlage, Tabel 5.15a staan de per antwoordcategorie naar land uitgesplitste tabellen.

Tabel 5.15 laat zien hoe ouders de contacten met school beoordelen naar land van herkomst. Het valt op dat ouders uit Rusland, Joegoslavië en Somalië minder tevreden zijn over de bereidheid van leerkrachten om naar hen te luisteren. Joegoslavische en Russische ouders zijn ook minder positief over de informatie van de school over de werkhouding van het kind. Antilliaanse en Somalische ouders vinden vaker dat de leerkracht voldoende aandacht besteedt aan het geloof.

Tabel 5.15 – Beoordeling van de contacten ouders en school, naar land van herkomst (% altijd mee eens/zeer mee eens)

	Land											Eta	sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot		
De leerkracht van mijn kind is goed te bereiken	59	57	56	67	57	53	47	64	35	58	55	.17	
De leerkracht is bereid naar mij te luisteren	56	64	60	59	64	51	33	35	28	66	52	.27	**
Ouders worden goed geïnformeerd. over praktische zaken	20	45	44	51	38	47	29	31	22	31	36	.22	*
Bij problemen op school is overleg mogelijk	39	62	52	54	53	45	29	48	30	56	47	.21	*
Ouders worden serieus genomen door de school	40	59	45	50	56	38	28	52	26	41	43	.21	*
De schoolleiding is goed bereikbaar	34	47	47	35	47	32	28	61	19	34	38	.24	*
De schoolleiding is bereid naar mij te luisteren	32	50	44	41	47	29	28	36	18	41	37	.20	*
Ouders kunnen meepraten over waarden en normen op school	2	16	24	33	26	26	16	34	15	16	21	.22	*
Bij problemen neemt de leerkracht tijdig contact op	38	45	48	45	46	39	33	41	15	42	39	.18	
Ouders hebben invloed op opvoedingsideeën van school	10	6	8	23	18	12	10	21	9	2	12	.19	*
Ouders worden goed geïnformeerd. over doelen en werkwijzen	23	31	42	44	39	33	33	32	14	27	32	.19	
School geeft informatie over werkhouding van kind	32	62	56	49	54	48	26	36	29	35	43	.24	**
Ik word goed geïnformeerd over waarden die de school belangrijk vindt	5	35	29	48	40	39	19	43	15	23	29	.29	**
Leerkracht besteedt voldoende aandacht aan het geloof	2	9	7	23	6	11	1	39	5	4	11	.35	**

Beoordeling contacten ouders en school en samenhang met vormen van ouderbetrokkenheid

Is er een verband tussen de wijze waarop ouders de contacten met de leerkracht/school beoordelen en de frequentie dat men participeert op school? Nee, uit de gegevens in Tabel 5.16 blijkt er geen enkele samenhang te zijn.

Tabel 5.16 – Beoordeling contacten ouders en school en samenhang met vormen van ouderparticipatie (correlaties)

	Aantal keren naar ouderavond voor de klas geweest	Aantal keren naar ouderavond voor de school geweest	Aantal keren uit mezelf naar leerkracht of schoolleiding gegaan met vragen	Aantal keren afgelopen schooljaar wel eens geassisteerd bij activiteiten in de school klas	Aantal keren afgelopen schooljaar wel eens geassisteerd bij activiteiten in de school klas
De leerkracht van mijn kind is goed te bereiken	.06	.07	.10	.04	.07
De leerkracht is bereid naar mij te luisteren	.10	.09	.10	.04	.09
Ouders worden goed geïnformeerd. over praktische zaken	.08	.11	.05	.04	.02
Bij problemen op school is overleg mogelijk	.08	.10	.12	.04	.05
Ouders worden serieus genomen door de school	.09	.10	.09	.01	.07
De schoolleiding is goed bereikbaar	.05	.12	.07	.05	.08
De schoolleiding is bereid naar mij te luisteren	.11	.12	.07	.05	.10
Ouders kunnen meepraten over waarden en normen op school	.12	.16	.09	.03	.05
Bij problemen neemt de leerkracht tijdig contact op	.08	.12	.11	.09	.07
Ouders hebben invloed op opvoedings-ideeën van school	.07	.05	-.00	.04	.02
Ouders worden goed geïnformeerd. over doelen/werkwijzen.	.09	.15	.03	.04	.06
School geeft informatie over werkhouding van kind	.10	.11	.05	.06	.08
Ik word goed geïnformeerd over waarden die de school belangrijk vindt	.09	.19	.06	.08	.06

Oordeel over contacten met school, zichzelf als opvoeder en relatie met kind

Hoe oordelen ouders over contacten met de leerkracht en de schoolleiding? En hoe beoordelen ouder zichzelf als opvoeder en relatie met kind? In Tabel 5.17 presenteren we de rapportcijfers die ouders op dit punt geven.

Voor het contact met de klasseleerkracht en de schoolleiding geven ouders respectievelijk een 7.5 en 6.9. Turkse, Somalische en Joegoslavische ouders geven zichzelf een relatief hoog rapportcijfer van (bijna) 8 wat betreft het contact met de klasseleerkracht. Antilliaanen, Kaapverdianen en Pakistani zijn minder tevreden over contacten met leerkracht en schoolleiding dan de andere groepen. Het is opmerkelijk dat Somalische ouders zeggen tevreden te zijn, omdat ze relatief vaak aangeven altijd/vaak problemen te hebben. De cijfers komen redelijk overeen met het onderzoek naar de tevredenheid van ouders over Rotterdamse basisscholen in 2001.¹

Ouders geven zichzelf een goede beoordeling als opvoeder. Ook hier scoren Turkse, Somalische en Joegoslavische respondenten hoog. Autochtone ouders zijn kritischer naar zichzelf als opvoeder dan allochtone ouders.

Ouders beoordelen ook de relatie met het oudste kind op de basisschool goed.

Tabel 5.17 – Rapportcijfer voor contacten met klasseleerkracht, schoolleiding, zichzelf als opvoeder en relatie met kind, naar herkomstland (gemiddelden)

	Land											Tot	Eta	sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned				
Uw contact met de klasseleerkracht	8.0	7.6	7.1	7.0	6.8	7.4	7.8	7.9	7.2	7.7	7.5	.26	**	
Uw contact met de schoolleiding	7.4	7.1	6.7	6.6	6.0	6.6	7.2	8.1	7.0	6.8	6.9	.31	**	
Uzelf als opvoeder	8.6	8.3	8.1	8.1	8.0	8.2	8.5	8.8	8.2	7.6	8.2	.25	**	
Uw relatie met uw oudste kind op de basisschool	8.5	8.6	8.2	8.6	8.2	8.4	8.6	8.5	8.3	8.1	8.4	.12		

1 Claassen, A. & Kessel, N. van (2001). *Rotterdamse ouders gepeild. Verslag van een onderzoek naar de tevredenheid van ouders over Rotterdamse basisscholen*. Nijmegen: ITS.

5.8 Communicatieprofielen van ouders

Op basis van de bevindingen in dit hoofdstuk hebben we per land profielen opgesteld met betrekking tot de communicatie van ouders met school. In Matrix 5.1 worden deze profielen beknopt weergegeven.

Ouders vinden dat ze goed geïnformeerd worden door de leerkracht en school. Het probleem waar alle allochtone ouders tegen aan lopen is, dat er - volgens hun perceptie - geen tweezijdige communicatie is en dat de softe aanpak van leerlingen voor hen een gruwel is. Volgens allochtone ouders luisteren leerkrachten niet naar ouders, staan ze niet open voor dialoog en voor uitwisseling van ideeën over opvoeding en onderwijs.

Met name Turkse, Antilliaanse en Somalische ouders ervaren grote problemen in de communicatie met school. Somalische ouders vinden het een doorn in het oog dat onaangepast gedrag niet wordt aangepakt. De aanstelling van een 'contact'-ouder zou volgens hen een stap in de goede richting zijn.

Allochtone ouders verschillen van Nederlandse ouders over de vrijblijvende cultuur van de basisschool. Allochtone ouders zouden willen dat er meer traditioneel wordt lesgegeven en opgevoed.

Matrix 5.1 – Communicatieprofielen van ouders, naar land van herkomst

	Turkije	Marokko	Suriname	Antillen	Kaapverdië	Pakistan	Joegoslavië	Somalië	Rusland	Nederland
Geïnfomeerd: klas	(ruim) voldoende op de hoogte		(ruim) voldoende op de hoogte						(ruim) voldoende op de hoogte	
Geïnfomeerd: school	(ruim) voldoende op de hoogte	(ruim) voldoende op de hoogte	(ruim) voldoende op de hoogte			minder vaak voldoende geïnformeerd			minder vaak voldoende geïnformeerd	
Bron	kind, leerkracht, schriftelijk		kind, schriftelijk	kind, leerkracht		kind, leerkracht, schriftelijk		leerkracht	kind	leerkracht, schriftelijk
Aard betrokkenheid ouders bij school	bezoek ouderavond voor klas	bezoek ouderavond voor klas	bezoek ouderavond klas	bezoek ouderavond voor klas	een deel bezoekt nooit; ouderavond. voor klas en school	bezoek ouderavond voor klas en school	bezoek ouderavond voor klas en school	een deel bezoekt nooit ouderavond voor klas en school	bezoek ouderavond voor klas en school.; assisteren relatief weinig bij activiteiten in de klas	bezoek ouderavond voor klas en school
Frequente problemen	soms	soms	soms	soms	soms	soms	soms	vaak	soms	soms

Oorzaken	Turkije	verschillende opvattingen over opvoeding	Marokko	taalproblemen	Suriname	verschillende opvattingen over opvoeding	Antillen	veelheid oorzaken: geen maatwerk, leerkrachten houden zich niet aan afspraken, taalgebruik leerkracht, taalproblemen, drempelvrees, verschillende opvattingen over opvoeding	Kaapverdië	verschillende opvattingen over opvoeding	Pakistan	taalproblemen	Joegoslavië	verschillende opvattingen over opvoeding	Somalië	veelheid oorzaken: taalproblemen andere opvattingen dan leerkrachten over opvoeding en man/vrouwrelaties	Rusland	taalproblemen	Nederland	geen maatwerk, leerkrachten houden zich niet aan afspraken.
----------	---------	--	---------	---------------	----------	--	----------	--	------------	--	----------	---------------	-------------	--	---------	--	---------	---------------	-----------	---

	Turkije	Marokko	Suriname	Antillen	Kaapverdië	Pakistan	Joegoslavië	Somalië	Rusland	Nederland
Aanpak Problemen ^a	leerkrachten beter luisteren naar ouders; ouders info geven over normen en waarden; leerkrachten moeten meer aandacht besteden	leerkrachten moeten op huisbezoek gaan bij ouders van leerlingen	leerkrachten moeten beter luisteren naar ouders	ouders info geven over normen en waarden; leerkrachten moeten meer aandacht besteden aan onaanangepast gedrag leerlingen; ouders meer invloed geven over heersmede normen en waarden; leerkrachten moeten beter luisteren naar ouders; leerkrachten moeten op huisbezoek	leerkrachten moeten beter luisteren naar ouders, aanstellen 'contact'-ouders	meer aandacht onaanangepast gedrag; ouders info geven over normen en waarden, ouders meer invloed geven over heersmede normen en waarden	meer aandacht onaanangepast gedrag	meer aandacht onaanangepast gedrag; info geven over normen en waarden; lesmethoden aanpassen; aanstellen 'contact'-ouders	lesmethoden aanpassen	

^a Alleen beantwoord door ouders die problemen hebben.

5.9 Samenvattend

In dit hoofdstuk is de visie van ouders op de contacten met school beschreven. Ouders zeggen doorgaans goed geïnformeerd te zijn over wat er in de klas speelt. Men is minder op de hoogte van wat er op schoolniveau speelt. De kinderen van de ouders brengen doorgaans als boodschapper de informatie van de leerkracht en de schoolleiding aan hun ouders over. De schoolkrant speelt een belangrijke rol bij het verspreiden van nieuws op schoolniveau. Dit geldt echter niet voor Somalische ouders, want die lezen de schoolkrant bijna niet.

Een actieve houding van ouders richting school om informatie te verwerven is niet van invloed op de mate waarin ouders het idee hebben ook beter geïnformeerd raken van wat er op klas- en schoolniveau speelt. Dit betekent dat leerkrachten voor alle ouders een ‘basispakket’ aan informatie aanbieden ongeacht de frequentie van de contacten. Waarschijnlijker is dat actieve ouders kritischer zijn over de informatie die ze krijgen en ook minder gauw tevreden zijn te stellen.

Autochtone ouders participeren actiever bij activiteiten in het klaslokaal evenals de hoger opgeleide ‘oudkomers’ (Turkse, Marokkaanse, Surinaamse, Kaapverdische en Pakistaanse ouders). Bij ‘nieuwkomers’ (Antilliaanse, Somalische, Joegoslavische en Russische ouders) speelt dit bijna geen rol meer. Dit betekent dat een hoge opleiding geen voorwaarde meer is voor allochtonen om te participeren in de klas. Of de taalbarrière heeft een grotere invloed dan het opleidingsniveau.

De overgrote meerderheid van ouders heeft vragen over de leerprestaties en het welbevinden van hun kind. Vragen van allochtone ouders zijn met name gericht op de aard en frequentie van het contact met de school, terwijl autochtone ouders meer geïnteresseerd zijn in de organisatie en het beleid van de school en specifieke problemen met kinderen. Een kwart van de ouders ervaart problemen in contacten met leerkrachten en school, veroorzaakt door verschillen in opvattingen over opvoeding tussen henzelf en de leerkracht. Met name Somalische ouders ervaren veel problemen. Zij vinden dat leerkrachten te weinig aandacht hebben voor hun specifieke wensen en zich niet aan afspraken houden. Allochtone ouders wensen een kwalitatief beter contact met de leerkrachten en dat er meer uitwisseling van informatie komt in plaats van dat de leerkracht alleen maar informatie verstrekt. Leerkrachten zouden bereid moeten zijn beter naar de ouders te luisteren.

Een ruime meerderheid van de ouders is weinig tevreden over hoe met hen van gedachten wordt gewisseld over waarden en normen. Men heeft het idee geen invloed te hebben op opvoedingsideeën van de school en de mate waarin de leerkracht aandacht aan het geloof besteedt. Een deel van de ouders heeft ook geen idee van wat er gebeurt op dit gebied. Ondanks de forse kritiek geeft men goede rapportcijfers voor contacten met klasseleerkracht en schoolleiding. Men is doorgaans ook tevreden over zichzelf als opvoeder en over de relatie met hun kind.

6 Visie ouders op partnerschap met de school

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk schetsen we de visie van ouders op de afstemming van de opvoeding thuis en het onderwijs op school. De opvoedingsdoelen van ouders thuis en op school komen in paragraaf 6.2 aan de orde. In paragraaf 6.3 bespreken we welke opvoedingsdoelen ouders nastreven. In paragraaf 6.4 beschrijven we de opvoedende taken van ouders en de school. In paragraaf 6.5 presenteren we partnerprofielen van ouders. Het hoofdstuk ronden we af met een samenvatting.

6.2 Opvoedingsdoelen thuis en op school

Wie bepaalt hoe kinderen worden opgevoed?

Gegevens over wie bepaalt hoe kinderen worden opgevoed staan in Tabel 6.1.

Uit die tabel blijkt dat vrijwel alle ouders zeggen dat ze zelf bepalen hoe ze hun kind opvoeden. Eén op de tien ouders overlegt daarover met familie of met de leerkracht. Slechts 4% van de ouders laat de opvoeding aan de school over. Een ruime meerderheid van de ouders zegt actief het onderwijs te steunen.

Tabel 6.1- Wie bepaalt hoe het kind wordt opgevoed? (in %)

	altijd	vaak	soms	zelden	nooit
Ik (met partner):					
. bepaal hoe ik mijn kind opvoed	83	13	1	.	3
. bepaal in overleg met familie hoe ik het kind opvoed	5	7	15	14	59
. bepaal in overleg met leerkracht hoe ik het kind opvoed	4	7	17	13	60
. laat de opvoeding over aan de school	2	2	7	8	81
. ondersteun actief het onderwijs ^a	32	28	20	10	10

^a Deze vraag is vooral door Surinamers, maar ook door Joegoslaven, Somaliërs en Russen slecht beantwoord; in totaal hebben slechts 60 ouders deze vraag beantwoord.

Wie bepaalt hoe kinderen wordt opgevoed? naar land van herkomst

Tabel 6.2 geeft de landverschillen in de antwoordcategorie 'altijd' wat betreft het eerste item en in de som van de categorieën 'altijd' plus 'vaak' voor de overige items.¹

Het overlaten van de opvoeding aan de school komt (nog) relatief vaak voor bij Antillianen en Somaliërs. Ook bepalen zij, maar vooral de Somalische ouders, dikwijls in overleg met familie en de leerkracht hoe ze hun kind opvoeden. Turkse en Pakistaanse ouders zeggen met name het onderwijs actief te ondersteunen.

Tabel 6.2 - Wie bepaalt hoe uw kind wordt opgevoed?, naar land van herkomst (% altijd/vaak)

	Land												sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot	Eta	
Ik (met partner) :													
. bepaal hoe ik mijn kind opvoed	97	82	91	86	90	74	75	78	76	77	83	.20	*
. bepaal i.o.m. familie hoe ik het kind opvoed	11	1	3	21	8	10	4	40	19	3	12	.35	**
. bepaal i.o.m. leerkracht hoe ik het kind opvoed	17	5	1	17	7	11	11	30	10	1	11	.26	**
. laat de opvoeding over aan de school	0	1	0	13	1	3	1	14	4	1	4	.26	**
. ondersteun actief het onderwijs	81	60	33	59	57	65	54	51	39	64	60	.21	*

Contacten met school en opvoeden van kinderen

Is er een samenhang tussen de contacten die ouders met de school hebben en wie het opvoedt? Gegevens hierover staan in Tabel 6.3.

Het antwoord luidt dat het meer of minder contacten hebben met de school niet samenhangt met wie bepaalt hoe kinderen worden opgevoed.

¹ In Bijlage, Tabellenboek, Tabel 6.2a, staan de landverschillen op alle categorieën van deze variabelen afzonderlijk.

Tabel 6.3 – Samenhangen contacten ouders - school en wie bepaalt hoe kinderen worden opgevoed (correlaties)

	Ik bepaal hoe kind wordt opgevoed	Ik bepaal in overleg met familie hoe kind wordt opgevoed	Ik bepaal in overleg met leerkracht hoe kind wordt opgevoed	Ik laat de opvoeding over aan de school	Ik ondersteun actief het onderwijs
Aantal keren naar ouderavond voor klas geweest	.01	-.02	.04	.04	.14
Aantal keren naar ouderavond voor school geweest	.02	.01	.04	.04	.08
Aantal keren uit mezelf naar leerkracht of schoolleiding gegaan met vragen	.05	-.01	.08	.04	.08
Aantal keren afgelopen schooljaar wel eens geassisteerd bij activiteiten in klas	.01	.04	.04	.03	.11
Aantal keren afgelopen schooljaar wel eens geassisteerd bij activiteiten op school	.01	.01	.01	.07	.11

6.3 Opvoedingsdoelen van ouders

Gedragingen en houdingen

Welke opvoedingsdoelen streven ouders na bij de opvoeding van hun kinderen? Een overzicht van de belangrijkste doelen wordt in Tabel 6.5 gegeven.

De belangrijkste opvoedingsdoelen zijn: op het rechte pad blijven en eerlijkheid, gevolgd door verantwoordelijkheid dragen en de gelijkwaardigheid van man en vrouw. Rekening houden met anderen en een eigen mening ontwikkelen worden van iets minder belang geacht. Goede prestaties halen komt pas op de zevende plaats. Een zeer kleine groep ouders vindt het belangrijk dat hun kinderen zich aan geloofsvoorschriften houden.

Tabel 6.5 – Belang van opvoedingsdoelen (in %)

	zeer belangrijk	belangrijk	redelijk belangrijk	niet belangrijk
Verantwoordelijkheid dragen				
. thuis	66	29	3	2
. op school	65	31	3	1
Rekening houden met anderen				
. thuis	58	37	4	2
. op school	58	35	5	2
Goede prestaties leveren op school				
. thuis	52	30	10	8
. op school	59	33	6	3
Eigen mening ontwikkelen				
. thuis	57	33	7	3
. op school	58	35	5	2
Aan geloofsvoorschriften houden				
. thuis	38	19	18	25
. op school	34	20	20	25
Eerlijkheid				
. thuis	77	20	1	2
. op school	73	23	2	2
Op het rechte pad blijven				
. thuis	80	16	1	2
. op school	77	20	1	2
Gelijkwaardigheid van man en vrouw				
. thuis	61	28	8	4
. op school	61	29	6	4

Opvoedingsdoelen naar land van herkomst

Zijn er verschillen tussen bevolkingsgroepen in de mate dat men bepaalde opvoedingsdoelen belangrijk vindt? Zie Bijlage - Tabellenboek, Tabel 6.6a. Voor een meer compacte beschrijving van de groepsverschillen laten we in Tabel 6.6 zien in welke mate ouders opvoedingsdoelen zeer belangrijk vinden.

We zien (grote) verschillen tussen ouders in welke mate zij het belangrijk vinden dat hun kinderen zich aan geloofsvoorschriften houden en goed presteren op school. Nederlanders vinden het over het algemeen in het geheel niet belangrijk dat hun kinderen zich aan geloofsvoorschriften houden en vinden het niet het allerbelangrijkste dat zij goede prestaties halen op school. Marokkanen en Pakistanen hechten er (zeer) veel waar de aan dat hun kinderen zich aan geloofsvoorschriften houden. Kaapverdianen, Surinamers en Pakistanen zijn zeer prestatiegericht.

Tabel 6.6 – Belang van het leren van gedragingen/houdingen, naar land van herkomst (% zeer belangrijk)

	Land											Eta	sign	
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot			
Verantwoordelijkheid dragen														
. thuis	57	75	67	84	76	65	62	69	58	44	66	.23	*	
. op school	62	78	71	60	73	59	62	70	71	41	65	.21	*	
Rekening houden met anderen														
. thuis	46	67	58	78	73	63	42	46	45	57	58	.25	**	
. op school	56	68	58	56	71	54	49	51	60	61	58	.14		
Goede prestaties leveren op school														
. thuis	49	50	69	63	76	69	44	44	52	8	52	.37	**	
. op school	66	64	76	45	79	72	47	56	65	19	59	.35	**	
Eigen mening vormen														
. thuis	70	50	51	80	78	49	56	52	44	41	57	.27	**	
. op school	77	58	50	58	77	60	59	51	48	40	58	.23	*	
Aan geloofsvoorschriften houden														
. thuis	39	87	25	36	11	78	25	59	14	5	38	.55	**	
. op school	44	87	20	16	12	67	17	57	16	6	34	.56	**	
Eerlijkheid														
. thuis	70	90	77	91	84	85	60	70	68	76	77	.23	*	
. op school	70	93	75	67	82	83	61	70	64	68	73	.21	*	
Op het rechte pad blijven														
. thuis	89	93	85	91	91	90	59	59	75	71	80	.32	**	
. op school	89	91	82	68	91	88	59	62	70	68	77	.28	**	
Gelijkwaardigheid van man en vrouw														
. thuis	74	58	54	76	72	71	46	66	34	56	61	.26	**	
. op school	80	69	56	54	73	69	47	71	35	56	61	.27	**	

In tegenstelling tot bijna alle andere groepen ouders vinden Somalische en Joegoslavi-sche ouders de volgende opvoedingsdoelen minder belangrijk: op het rechte pad blijven, leren rekening te houden met anderen en goede prestaties halen op school. Voor hen zijn eerlijkheid en verantwoordelijkheid dragen belangrijkere waarden die ze hun kinderen willen meegeven. Islamitische Turken en Pakistani vinden het zeer belangrijk dat hun kinderen leren dat man en vrouw gelijkwaardig zijn. Ook de (katholieke) Antillianen en Kaapverdianen scharen zich achter dit opvoedingsdoel. Dat is natuurlijk een merkwaardige paradox: het stereotype beeld is dat islamitische ouders bij de opvoeding jongens en meisjes ongelijk behandelen, maar aan de andere kant zeggen de geïnterviewde ouders dat ze het belangrijk vinden hun kinderen op te voeden vanuit het idee dat mannen en vrouwen gelijk zijn. Dit duidt er wellicht op dat ze in dit opvoedingsideaal willen investeren. Het is alleen onduidelijk of het wishful thinking is, en of islamitische ouders bij de opvoeding hier ook daadwerkelijk vorm aan weten te geven.

Voor ouders uit Kaapverdië, Suriname en Pakistan en in iets mindere mate Antilliaanse ouders, staat goede prestaties leveren van hun kinderen hoog op het opvoedingslijstje. Allochtone ouders met een islamitische achtergrond vinden het (zeer) belangrijk dat:

- het kind zich thuis en op school aan geloofsvoorschriften houdt: 57% van de islamitische ouders vindt dit belangrijk ten opzichte van 12% bij de overige ouders;
- dat er tijdens de lessen op school apart aandacht wordt geschonken aan waarden en normen: 39% van de islamitische ouders is het daar zeer mee eens ten opzichte van 17% van de overige ouders;
- dat migrantenorganisaties een belangrijker plaats moeten krijgen in de relatie ouders en school: 38% van de islamitische ouders is het daar zeer mee eens ten opzichte van 18% van de overige ouders.

Belang van opvoedingsdoelen en schoolrichting

Is er een samenhang tussen het belang dat ouders hechten aan opvoedingsdoelen en de richting van de school?¹ Informatie hierover staat in Tabel 6.7.

Relatief meer ouders met een kind op een islamitische school vinden het belangrijker dat het kind zich aan de geloofsvoorschriften houdt. Ouders met kinderen op openbare, katholieke, protestants-christelijke en overig bijzondere scholen leggen dus geen verschillende accenten in de opvoeding. Zij achten ongeveer dezelfde eigenschappen wenselijk voor hun kinderen. Dit betekent dat men ongeveer hetzelfde referentiekader voor de opvoeding van hun kinderen hanteert, ongeacht of men voor een bepaalde schoolrichting heeft gekozen.

Tabel 6.7 – Samenhangen gedragingen/houdingen en richting van de school (% zeer belangrijk)

	openb	rk	pc	islam	overig ^a	Tot	Eta	sign
Verantwoordelijkheid dragen	61	58	64	66	39	60	.09	
Rekening houden met anderen	50	52	59	57	55	53	.06	
Goede prestaties halen op school	50	54	44	51	35	49	.08	
Eigen mening vormen	48	57	61	51	48	52	.11	
Aan geloofsvoorschriften houden	32	17	38	68	29	32	.22	**
Eerlijkheid	70	70	75	79	65	71	.06	
Op het rechte pad blijven	76	75	75	72	71	75	.03	
Gelijkwaardigheid van man en vrouw	56	55	59	66	58	57	.05	

^a Hindoestaans is in verband met aantallen samengevoegd met overig bijzonder.

1 Zoals al eerder aangegeven correleren de thuis- en school antwoorden hier zeer hoog, ook binnen landen. Daarom hebben we door middel van de middeling van thuis en school voor elke vraag een meer betrouwbare versie gemaakt, die we hier zullen gebruiken.

6.4 Opvoedende taken van ouders en school

Hoe kijken ouders aan tegen de opvoedende taken van ouders en de school? Bijna tweederde van de ouders is het er helemaal mee eens dat opvoeden vooral een taak van de ouders is. Iets minder uitgesproken is men over de aandacht die waarden en normen, huiswerkbegeleiding en migrantenorganisaties moeten krijgen, namelijk ongeveer tweederde van de ouders is het hier (zeer) mee eens. Zie Tabel 6.8.

Tabel 6.8 – Mening over de relatie ouders en school (in %)

In hoeverre bent u het eens met de volgende uitspraken:	zeer eens	eens	eens, oneens	oneens	zeer oneens	weet niet
Opvoeden is vooral een taak van de ouders	59	28	7	5	0	1
Taak van de leerkracht is uitsluitend kennisoverdracht	15	25	16	30	13	2
Leerkracht moet zich niet bemoeien met waarden en normen	8	12	22	37	18	3
Waarden en normen moeten aparte aandacht krijgen	26	40	15	12	2	5
Aan huiswerkbegeleiding moet meer aandacht besteed worden	25	38	16	9	1	11
Ouders moeten gebruik maken van participatiemogelijkheden	26	51	15	2	1	5
Migranten- en zelfhulporganisaties moeten een belangrijker plaats krijgen in de relatie ouders en school	24	35	16	6	7	13

Mening over de relatie ouders en school, naar land van herkomst

In de Bijlage - Tabellenboek, Tabel 6.9a, staan per antwoordklasse naar herkomstland uitgesplitste tabellen. Op deze plek geeft Tabel 6.9 het percentage 'altijd' respectievelijk 'zeer mee eens', waarmee op een meer compacte manier de sterke houding in de groepen vergeleken kan worden.

Opvallend is, dat Somalische ouders en in minder mate ook Russische ouders, vaker vinden dat de taak van de leerkracht niet uitsluitend bestaat uit het doen aan kennisoverdracht, maar dat de leerkracht ook opvoedende taken heeft. Turkse ouders zijn warme voorstanders van een apart vak voor normen en waarden. Ook Somalische ouders en Antilliaanse ouders voelen daar wel wat voor. Deze groepen ouders vinden ook vaker dan andere ouders dat huiswerkbegeleiding meer aandacht moet krijgen en dat migranten- en zelfhulporganisaties een belangrijkere plaats in de relatie met school moeten krijgen. Zij pleiten er dus dat de school meer taken op zich neemt en de deur openzet voor maatschappelijke organisaties die voor de belangen van allochtonen kunnen opkomen.

Tabel 6.9 – Mening over de relatie ouders en school, naar land van herkomst (% zeer mee eens)

	Land											Eta	sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot		
Opvoeden is vooral een taak van de ouders	67	61	51	86	67	48	46	71	54	44	59	.26	**
Taak leerkracht is uitsluitend kennisoverdracht	12	9	9	9	21	13	10	41	25	3	15	.28	**
Leerkracht moet zich niet bemoeien met waarden en normen	1	4	0	21	11	7	1	29	3	1	8	.34	**
Waarden en normen moeten aparte aandacht krijgen	67	24	12	33	11	36	14	36	17	14	26	.37	**
Huiswerkbegeleiding. moet meer aandacht krijgen	45	33	14	40	27	35	6	42	10	2	25	.35	**
Ouders moeten participatiemogelijkheden gebruiken	39	34	26	42	25	32	11	34	0	13	26	.30	**
Migranten- en zelfhulporganisaties moeten een belangrijkere plaats krijgen in relatie ouders en school	36	15	22	41	19	31	5	54	15	4	24	.35	**

6.5 Gewenste afstemming tussen ouders en school

Uit Tabel 6.10 blijkt dat ruim tweederde (69%) van de ouders afstemming over de opvoeding tussen ouders en school zeer gewenst vindt. Ook vindt de overgrote meerderheid (85%) van de ouders de afstemming tussen ouders en school over onderwijs (zeer) gewenst.

Wat betreft de afstemming over de opvoeding ligt het percentage ouders dat dat (zeer) gewenst vindt bij Joegoslavische en Somalische ouders zelfs boven de 80%. Dit duidt er op dat Joegoslavische en Somalische ouders open staan voor opvoedkundige adviezen van de school, over hoe bijvoorbeeld om te gaan met probleemgedrag van hun kinderen. Ruim een kwart (29%) van de Kaapverdise ouders moet daarentegen niets hebben van inmenging van buitenstaanders in de relatie met hun kinderen.

Tabel 6.10 – Gewenste afstemming tussen ouders en school over opvoeding en onderwijs, naar land van herkomst (in %)

	Land											Eta	sign	
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot			
Opvoeding														
. zeer gewenst	27	24	34	24	15	17	42	45	28	15	27	.22	*	
. gewenst	57	43	51	39	35	36	38	39	39	43	42	.13		
. gewenst/ongewenst	14	17	8	14	20	42	18	9	29	31	20	.26	**	
. ongewenst	2	16	7	21	16	4	2	5	3	10	9	.23	*	
. zeer ongewenst	0	1	0	2	13	0	0	2	0	0	2	.29	**	
Onderwijs														
. zeer gewenst	44	48	45	29	52	29	48	42	51	30	42	.17		
. gewenst	38	49	39	44	38	55	41	42	34	46	43	.12		
. gewenst/ongewenst	4	2	13	24	6	16	9	14	12	18	12	.20	*	
. ongewenst	13	2	3	2	3	0	1	2	2	6	4	.19	*	
. zeer ongewenst	1	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	.08		

Afstemming tussen ouders en school over opvoeding en onderwijs en ouderparticipatie
Is er een samenhang tussen de mate waarin ouders hun ideeën over opvoeding en onderwijs afstemmen met de school en vormen van ouderparticipatie waaraan men deelneemt?

Uit Tabel 6.11 komt naar voren dat er, tegen de verwachting in, geen samenhang is tussen de mate waarin ouders betrokken zijn bij de school en de mate waarin men wensen en ideeën over onderwijs en opvoeding wil afstemmen met de leerkrachten. Dit betekent dat de mate van contact met de school geen invloed heeft op de wens om in de pas te lopen met de ideeën van de school. Kennis uitwisselen op ouderavonden, leerkrachten en schoolleiding om advies vragen, assisteren bij activiteiten in de klas en op school, betekent niet dat men anders gaat reageren op hun kinderen of andere visies op onderwijs ontwikkelt. Ouders trekken dus hun eigen (opvoedings)plan en laten hun oren niet naar de school hangen.

Tabel 6.11 – Samenhangen tussen de mate van gewenste afstemming tussen ouders en school en de mate van ouderbetrokkenheid (correlaties)

	Aantal keren naar ouderavond voor de klas geweest	Aantal keren naar ouderavond voor de school geweest	Aantal keren uit mezelf naar leerkracht of schoolleiding ben geweest met vragen	Aantal keren afgelopen jaar wel eens geassisteerd bij activiteiten in de klas	Aantal keren afgelopen jaar wel eens geassisteerd bij activiteiten op school
De mate van gewenste afstemming tussen ouders en school over opvoeding	-0.04	-0.08	-0.06	-0.07	-0.06
De mate van gewenste afstemming tussen ouders en school over onderwijs	-0.03	-0.04	-0.02	-0.00	-0.07

Samenhangen tussen gewenste afstemming en mate van contact

Zijn er samenhangen tussen de gewenste afstemming over opvoeding en onderwijs en de mate van contact tussen ouders en school? Om nog maar eens twijfel weg te nemen hebben we alleen naar de totaalsamenhangen gekeken en zijn deze samenhangen ook nog eens uitgebreid onderzocht. Met variantie-analyses is het percentage zeer gewenste afstemming bij opvoeding en onderwijs voorspeld vanuit elk van de vijf contacten (ouderavonden voor de klas en de school, informatie vragen bij leerkracht en schoolleiding, assisteren bij activiteiten in de klas en op school, waarbij steeds het land van herkomst als tweede factor is gebruikt. Daar komt weer uit dat er in het geheel geen samenhangen zijn wat betreft deelname aan activiteiten en afstemming, en bovendien dat er daarbij geen verschillen zijn tussen de onderscheiden landen.

In de Bijlage – Tabellenboek, Tabel 6.1 1a, is een uitgebreide uitsplitsing naar herkomstland voor elke categorie van de variabelen te vinden.

6.6 Partnerschapsprofielen van ouders

Op basis van de bevindingen in dit hoofdstuk hebben we partnerschapsprofielen van ouders opgesteld.

- *Turkse ouders*: bepalen zelf en/of in overleg met leerkracht en/of familie hoe het kind wordt opgevoed. Op het rechte pad blijven en gelijkwaardigheid van man en vrouw vindt men belangrijke opvoedingsdoelen. Men ondersteunt actief het onderwijs.

- *Marokkaanse ouders*: bepalen zelf hoe het kind wordt opgevoed. Belangrijkste opvoedingsdoelen zijn: op het rechte pad blijven en eerlijkheid. Men zou meer aandacht willen voor huiswerkbegeleiding.
- *Surinaamse ouders*: bepalen zelf hoe het kind wordt opgevoed. Belangrijkste opvoedingsdoelen zijn: op het rechte pad blijven en eerlijkheid. Men zou meer afstemming met de school over opvoeding willen.
- *Antilliaanse ouders*: bepalen zelf en/of in overleg met leerkracht en/of familie hoe het kind wordt opgevoed. Op het rechte pad blijven en eerlijkheid staan hoog op de opvoedingsagenda.
- *Kaapverdiaanse ouders*: zijn zelf verantwoordelijk voor hoe men het kind opvoedt. Belangrijkste opvoedingdoelen zijn: op het rechte pad blijven en eerlijkheid. Men zou meer afstemming met de school over opvoeding willen.
- *Pakistaanse ouders*: ouders bepalen hoe ze hun kinderen opvoeden. Belangrijkste opvoedingsdoelen zijn: op het rechte pad blijven, eerlijkheid en aan geloofsvoorschriften houden. Men ondersteunt actief het onderwijs.
- *Joegoslavische ouders*: bepalen hoe het kind wordt opgevoed. Belangrijkste opvoedingsthema's: verantwoordelijkheid dragen, eerlijkheid en op het rechte pad blijven.
- *Somalische ouders*: bepalen in overleg met familie en leerkracht hoe het kind wordt opgevoed; het wordt ook wel overgelaten aan de school. Belangrijkste opvoedingsdoelen zijn: eerlijkheid, gelijkwaardigheid van man vrouw en verantwoordelijkheid dragen.
- *Russische ouders*: bepalen zelf hoe kind wordt opgevoed. Opvoedingsdoelen zijn: eerlijkheid, op het rechte pad blijven en rekening houden met anderen.

In Matrix 6.1 worden deze profielen beknopt samengevat.

Matrix 6.1 – Partnerschapsprofielen van ouders, naar land van herkomst

	Turkije	Marokko	Suriname	Antillen	Kaapverdië
Wie bepaalt hoe kind wordt opgevoed	Ouder en in overleg met leerkracht en\ familie	Ouder	Ouder	Ouder en in overleg met familie en leerkracht, laat het aan de school over	Ouder
Belang van het leren van gedragingen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Op het rechte pad blijven. 2. Gelijkwaardigheid van man en vrouw. 3. Eigen mening ontwikkelen. 4. Eerlijkheid. 5. Verantwoordelijkheid dragen. 6. Goede prestaties halen op school. 7. Rekening houden met anderen. 8. Aan geloofsvoor-schriften houden. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Op het rechte pad blijven. 2. Eerlijkheid. 3. Aan geloofsvoor-schriften houden. 4. Verantwoordelijkheid dragen. 5. Rekening houden met anderen. 6. Gelijkwaardigheid man en vrouw. 7. Eigen mening ontwikkelen. 8. Goede prestaties halen op school. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Op het rechte pad blijven. 2. Eerlijkheid. 3. Goede prestaties halen op school. 4. Verantwoordelijkheid dragen. 5. Rekening houden met anderen. 6. Gelijkwaardigheid man en vrouw. 7. Eigen mening ontwikkelen. 8. Aan geloofsvoor-schriften houden. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Op het rechte pad blijven. 2. Eerlijkheid. 3. Verantwoordelijkheid dragen. 4. Eigen mening ontwikkelen. 5. Rekening houden met anderen. 6. Gelijkwaardigheid man en vrouw. 7. Goede prestaties halen op school. 8. Aan geloofsvoor-schriften houden. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Op het rechte pad blijven. 2. Eerlijkheid. 3. Eigen mening ontwikkelen. 4. Goede prestaties halen op school. 5. Verantwoordelijkheid dragen. 6. Gelijkwaardigheid man en vrouw. 7. Rekening houden met anderen. 8. Aan geloofsvoor-schriften houden.

	Turkije	Marokko	Suriname	Antillen	Kaapverdië
Ondersteun actief onderwijs	+				
Opvoedende taken ouders en school	Opvoeden is taak ouders. Waarden en normen moeten apart aandacht krijgen. Meer aandacht aan huiswerkbegeleiding. Ouders moeten participatiemogelijkheden gebruiken. Taak voor migranten- en zelfhulporganisaties.	Meer aandacht huiswerkbegeleiding. Ouders moeten participatiemogelijkheden gebruiken.		Opvoeden is taak ouders. Leerkracht niet bemoeien met waarden en normen. Waarden en normen aparte aandacht. Meer aandacht huiswerkbegeleiding. Ouders moeten participatiemogelijkheden gebruiken. Taak voor migranten- en zelfhulporganisaties.	Opvoeden is taak ouders. Taak leerkracht is uitsluitend kennisoverdracht.
Gewenste afstemming			+		+/-

	Pakistan	Joegoslavië	Somalië	Rusland	Nederland
Wie bepaalt hoe kind wordt opgevoed	Ouder	Ouder	Ouder en in overleg met familie en leerkracht, laat het aan de school over	Ouder en in overleg met familie	Ouder
Belang van het leren van gedragingen	<ol style="list-style-type: none"> 1 Op het rechte pad blijven. 2. Eerlijkheid. 3. Aan geloofsvoorschriften houden. 4. Goede prestaties halen op school. 5. Gelijkwaardigheid man en vrouw. 6 Verantwoordelijkheid dragen. 7. Rekening houden met anderen. 8. Eigen mening ontwikkelen. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Verantwoordelijkheid dragen. 2. Eerlijkheid. 3. Op het rechte pad blijven. 4. Aan geloofsvoorschriften houden. 5. Gelijkwaardigheid man en vrouw. 6. Goede prestaties halen op school. 7. Rekening houden met anderen. 8. Eigen mening ontwikkelen. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Eerlijkheid. 2. Gelijkwaardigheid man en vrouw. 3. Verantwoordelijkheid dragen. 4. Op het rechte pad blijven. 5. Aan geloofsvoorschriften houden. 6. Eigen mening ontwikkelen. 7. Goede prestaties halen op school. 8. Rekening houden met anderen. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Op het rechte pad blijven. 2. Eerlijkheid. 3. Verantwoordelijkheid dragen. 4. Goede prestaties halen op school. 5. Rekening houden met anderen. 6. Eigen mening ontwikkelen. 7. Gelijkwaardigheid man en vrouw. 8. Aan geloofsvoorschriften houden. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Eerlijkheid. 2. Op het rechte pad blijven. 3. Rekening houden met anderen. 4. Gelijkwaardigheid man en vrouw. 5. Verantwoordelijkheid dragen. 6. Eigen mening ontwikkelen. 7. Goede prestaties halen op school. 8. Aan geloofsvoorschriften houden.
Ondersteun actief onderwijs	+				

	Pakistan	Joegoslavië	Somalïë	Rusland	Nederland
Opvoedende taken ouders en school	<p>Aparte aandacht voor waarden en normen. Meer aandacht voor huiswerkbegeleiding. Ouders moeten participatiemogelijkheden gebruiken.</p>		<p>Opvoeden is taak ouders. Taak leerkracht is kennisoverdracht; Leerkracht moet zich niet bemoeien met waarden en normen Waarden en normen aparte aandacht. Meer aandacht huiswerkbegeleiding. Ouders moeten participatiemogelijkheden gebruiken. Taak migranten- en zelfhulporganisaties.</p>	<p>Taak leerkracht is uitsluitend kennisoverdracht.</p>	
Gewenste afstemming	+	+	+		+/-

6.7 Samenvattend

In dit hoofdstuk hebben we de visie van ouders op het partnerschap met de school beschreven. Ouders bepalen meestal zelf hoe zij hun kind opvoeden. Onder Antillianen en Somaliërs komt het relatief vaak voor dat zij de opvoeding overlaten aan de school. Met name Somalische ouders overleggen dikwijls met familie en de leerkracht hoe ze hun kind opvoeden. De mate waarin ouders contact hebben met de school heeft bijna geen invloed op hoe ouders hun kinderen opvoeden. De eigen opvoeding, het geloof en de traditionele cultuur vormen het belangrijkste referentiekader voor de opvoedingsdoelen van allochtone ouders. Allochtone ouders hechten over de hele linie veel waarde aan het leren hanteren van regels. De belangrijkste opvoedingsdoelen die ouders voor ogen hebben zijn: op het rechte pad blijven en eerlijkheid, gevolgd door verantwoordelijkheid dragen en de gelijkwaardigheid van man en vrouw. Een zeer kleine groep vindt het belangrijk dat hun kinderen zich aan geloofsvoorschriften houden.

Kaapverdiaanse ouders komen overeen met Surinaamse en Pakistaanse ouders in die zin dat zij hoge aspiraties van de schoolloopbaan van hun kinderen hebben en vinden het belangrijk dat hun kinderen goede prestaties halen op school.

Somalische en Antilliaanse ouders zouden meer huiswerkbegeleiding wensen en een belangrijkere plaats voor migranten- en zelfhulporganisaties in de relatie met school.

Allochtone ouders met een islamitische achtergrond geven religieuze opvoedingsdoelen een hoge prioriteit. Zij vinden het (zeer) belangrijk dat: kinderen zich thuis en op school aan geloofsvoorschriften houden. Daarnaast hechten ze er waarde aan dat er tijdens de lessen op school apart aandacht wordt geschonken aan waarden en normen.

Allochtone ouders verschillen van Nederlandse ouders wat betreft hun mening over de vrijblijvende cultuur van de basisschool. Allochtone ouders zouden willen dat er meer traditioneel wordt lesgegeven en opgevoed, leerkrachten zouden formeler met hun kinderen dienen om te gaan, omdat ze vinden dat hun kinderen zich dan beter kunnen ontwikkelen. Autochtone ouders vinden het daarentegen van groot belang dat kinderen leren ook rekening te houden met anderen.

Er is weinig afstemming tussen ouders en school over opvoeding. Kennis en ervaringen uitwisselen op ouderavonden, en in de contacten leerkrachten hebben (bijna) geen invloed op het opvoedingsgedrag van ouders.

Bijlage - Tabellenboek

Tabel 3.3a – Gemiddeld aantal kinderen in huis⁺, naar land van herkomst (in %)

	Land												sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot	Eta	
voorschoolse periode	.4	.4	.3	.1	.3	.5	.3	.7	.1	.2	.3	.29	**
op basisschool	1.4	1.9	1.5	1.5	1.2	2.0	1.2	2.2	1.3	1.6	1.6	.38	**
op voortgezet onderwijs	.4	.7	.4	.2	.2	.6	.2	.7	.1	.3	.4	.25	**
niet op school	.0	.1	.1	.6	.1	.2	.1	.1	.2	.0	.1	.34	**
totaal	2.3	3.2	2.3	2.5	1.9	3.3	1.8	3.6	1.7	2.1	2.5	.48	**

+ Inclusief: ouders zonder kinderen in de voorschoolse periode en geen kinderen thuis op voortgezet onderwijs

Tabel 3.3b – Gemiddeld aantal kinderen in huis⁺, naar land van herkomst (in %)

	Land												sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot	Eta	
voorschoolse periode	1.1	1.1	1.2	1.4	1.1	1.2	1.2	1.4	1.0	1.3	1.2	.27	*
op basisschool	1.4	1.9	1.5	1.5	1.2	2.0	1.2	2.2	1.3	1.6	1.6	.38	**
op voortgezet onderwijs	1.2	1.6	1.5	1.7	1.5	1.8	1.1	2.4	1.0	1.2	1.5	.41	**
niet op school	2.0	1.3	2.0	1.6	1.2	1.7	1.2	1.5	1.1	1.0	1.5	.35	*
totaal	2.3	3.2	2.3	2.5	1.9	3.3	1.8	3.6	1.7	2.1	2.5	.48	**

+ Exclusief: ouders zonder kinderen in de voorschoolse periode en geen kinderen thuis op voortgezet onderwijs

Tabel 3.3c – Het gaat bij elk gemiddelde dan om de volgende aantallen gezinnen, naar land van herkomst (in %)

	Land											Tot
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot	
voorschoolse periode	37	37	22	8	28	44	26	52	13	18	285	
op basisschool	100	101	100	101	100	100	101	100	96	100	999	
op voortgezet onderwijs	34	44	29	13	15	35	21	29	9	26	255	
niet op school	1	9	4	39	9	13	5	4	15	1	100	
totaal	100	101	100	101	100	100	101	100	96	100	999	

Tabel 3.7a – De mate waarin ouders de Nederlandse taal beheersen, naar land van herkomst (in %)

	Land											sign	
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot		Eta
Verstaan/ begrijpen													
. zeer goed	22	4	53	19	36	14	20	5	16	68	26	.45	**
. goed	45	36	46	75	33	35	45	44	48	30	44	.24	**
. redelijk	28	25	1	6	29	40	29	42	27	2	23	.34	**
. slecht	4	16	0	0	0	10	6	4	9	0	5	.24	*
. niet of zeer slecht	1	20	0	0	2	1	1	5	0	0	3	.34	**
Spreken													
. zeer goed	19	4	52	16	34	13	15	4	16	65	24	.45	**
. goed	33	29	47	64	35	30	38	37	31	33	38	.21	*
. redelijk	37	30	1	20	26	47	37	41	44	2	28	.34	**
. slecht	9	18	0	0	4	8	10	15	7	0	7	.23	*
. niet of zeer slecht	2	20	0	0	1	2	1	3	2	0	3	.33	**
Lezen													
. zeer goed	19	5	54	16	32	13	15	5	9	66	23	.47	**
. goed	35	28	46	70	34	29	37	41	47	32	40	.24	**
. redelijk	36	23	0	14	27	43	39	37	32	2	25	.34	**
. slecht	9	19	0	0	4	12	8	10	10	0	7	.23	*
. niet of zeer slecht	1	26	0	0	3	3	2	7	1	0	4	.37	**
Schrijven													
. zeer goed	9	6	53	16	28	12	8	5	7	54	20	.45	**
. goed	34	19	46	64	34	23	27	33	30	42	35	.26	**
. redelijk	32	24	1	19	24	30	38	42	45	3	26	.32	**
. slecht	22	25	0	1	10	31	23	13	16	1	14	.30	**
. niet of zeer slecht	3	27	0	0	4	4	5	7	2	0	5	.34	**

Tabel 5.2a – Hoe ouders op de hoogte blijven van wat er in de klas/op school gebeurt, naar land van herkomst (in %)

	Land											sign	
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot		Eta
<i>N klas</i>	94	96	97	93	92	93	100	88	95				
<i>N school</i>	90	96	93	89	87	88	98	80	92				
Kind													
. klas mondeling	94	85	90	94	78	95	92	75	93	89	88	.20	*
. klas schriftelijk	13	16	1	14	13	8	10	7	4	12	10	.15	
. school mondeling	86	39	82	83	56	64	72	66	77	35	66	.36	**
. school schriftelijk	20	32	0	21	21	17	13	11	11	24	17	.22	*
Leerkracht													
. klas mondeling	86	67	53	85	64	84	67	81	57	79	72	.26	**
. klas schriftelijk	24	44	19	26	30	47	44	17	34	29	32	.22	*
. school mondeling	73	24	45	78	39	33	52	63	40	36	48	.34	**
. school schriftelijk	23	49	17	28	34	41	36	20	45	30	33	.21	*
Directie													
. klas mondeling	12	4	2	16	10	15	3	41	14	10	12	.31	**
. klas schriftelijk	33	31	2	73	26	20	67	25	42	34	36	.42	**
. school mondeling	11	3	2	12	6	14	4	40	5	12	10	.33	**
. school schriftelijk	39	52	2	79	36	40	69	38	53	64	47	.41	**
Medezeggenschapsraad													
. klas mondeling	4	9	0	13	5	2	6	7	2	3	5	.16	
. klas schriftelijk	11	11	0	66	16	6	32	7	23	23	20	.45	**
. school mondeling	3	1	0	9	3	6	6	8	4	7	5	.13	
. school schriftelijk	8	19	0	67	21	2	36	4	28	48	24	.49	**
andere ouders													
. klas mondeling	67	40	24	55	38	54	70	35	40	70	49	.31	**
. klas schriftelijk	0	1	0	25	9	2	2	2	15	2	6	.33	**
. school mondeling	60	34	14	52	26	34	49	31	32	57	39	.29	**
. school schriftelijk	1	3	1	29	14	1	2	1	15	7	7	.34	**
Ouderraad													
. klas mondeling	24	11	3	29	14	10	16	25	18	13	16	.20	*
. klas schriftelijk	11	10	2	47	20	8	23	6	27	16	17	.33	**
. school mondeling	21	4	1	24	7	7	13	21	9	17	12	.23	*
. school schriftelijk	14	15	2	53	25	6	21	8	33	39	22	.37	**
Website													
. klas mondeling	0	3	0	3	3	0	1	2	6	0	2	.15	
. klas schriftelijk	5	15	1	45	15	5	17	9	26	19	16	.33	**
. school mondeling	0	0	0	2	1	0	2	1	0	0	1	.11	
. school schriftelijk	8	23	1	44	16	6	19	11	36	27	19	.33	**
Schoolkrant/bulletin/briefjes													
. klas mondeling	2	4	1	9	8	4	4	5	0	5	4	.13	
. klas schriftelijk	85	78	81	76	66	75	69	31	62	67	69	.31	**
. school mondeling	0	0	1	4	6	1	3	3	2	2	2	.12	
. school schriftelijk	84	76	89	79	66	83	74	38	61	92	75	.34	**

Vervolg Tabel 5.2a

	Land												sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot	Eta	
<i>N klas</i>	94	96	97	93	92	93	100	88	95				
<i>N school</i>	90	96	93	89	87	88	98	80	92				
Contactpersoon													
. klas mondeling	17	13	0	55	15	30	13	36	15	15	21	.36	**
. klas schriftelijk	3	13	0	8	13	3	0	8	16	5	7	.21	*
. school mondeling	13	7	0	51	11	19	13	29	14	12	17	.35	**
. school schriftelijk	3	14	0	8	15	1	1	5	18	4	7	.24	**
Ik neem zelf initiatief													
. klas mondeling	52	44	20	87	53	66	45	31	44	66	51	.36	**
. klas schriftelijk	1	1	0	5	9	2	0	1	4	2	3	.17	
. school mondeling	36	26	12	83	32	42	29	24	35	47	36	.37	**
. school schriftelijk	1	1	1	8	11	1	1	3	16	2	5	.25	**
Anders													
. klas mondeling	3	2	2	1	2	3	0	1	1	4	2	.08	
. klas schriftelijk	0	0	1	4	4	1	0	1	0	1	1	.14	
. school mondeling	2	4	1	2	2	2	0	0	0	4	2	.11	
. school schriftelijk	0	0	0	1	5	0	0	0	2	2	1	.15	

Tabel 5.9a – Oorzaken van problemen in contacten met de leerkracht/school, naar land van herkomst (in %)

	Land											sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot	
<i>N</i>	34	19	22	31	17	20	23	36	38	23	263	
Drempelvrees bij mezelf												
. altijd	0	11	0	13	0	0	0	14	0	0	4	.30 **
. vaak	6	21	0	35	0	5	4	17	5	0	10	.37 **
. soms	15	5	5	19	18	0	13	25	13	9	13	.21
. zelden	21	5	0	13	12	0	13	3	32	9	12	.31 **
. nooit	59	58	95	16	65	95	70	33	50	83	58	.49 **
. weet niet	0	0	0	3	6	0	0	8	0	0	2	.22
Geslachtsverschil tussen mezelf en de leerkracht												
. altijd	0	0	0	10	0	0	0	8	0	0	2	.26 *
. vaak	0	0	0	13	6	5	4	33	0	0	7	.43 **
. soms	3	5	0	10	6	0	4	14	0	0	5	.23
. zelden	3	0	0	6	12	10	9	11	5	4	6	.16
. nooit	94	95	100	61	76	85	83	33	95	87	79	.52 **
. weet niet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	1	.28 *
Desinteresse bij de leerkracht												
. altijd	0	0	0	6	6	0	0	11	0	4	3	.24
. vaak	6	0	9	13	0	15	0	22	0	4	8	.29 *
. soms	29	26	14	35	24	10	13	22	16	17	21	.19
. zelden	18	5	0	6	24	5	9	8	29	9	12	.27 *
. nooit	41	68	77	35	47	65	74	36	50	61	53	.30 *
. weet niet	6	0	0	3	0	5	4	0	5	4	3	.14
Verschillende opvattingen over opvoeding												
. altijd	0	0	5	3	6	0	0	11	0	4	3	.22
. vaak	9	0	18	23	24	15	9	22	0	9	13	.26 *
. soms	44	5	32	39	35	15	39	33	29	35	32	.22
. zelden	21	11	0	13	0	20	22	8	0	26	12	.28 *
. nooit	21	84	45	23	35	50	30	25	50	26	37	.36 **
. weet niet	6	0	0	0	0	0	0	0	21	0	4	.38 **
Leerkrachten houden zich niet aan afspraken												
. altijd	0	0	0	3	0	0	0	11	0	0	2	.28 *
. vaak	3	0	5	16	0	15	4	8	0	9	6	.23
. soms	24	0	5	55	29	5	17	39	11	30	23	.40 **
. zelden	26	0	5	13	18	5	13	3	8	9	10	.26 *
. nooit	44	100	86	10	53	75	52	33	53	52	52	.48 **
. weet niet	3	0	0	3	0	0	13	6	29	0	7	.39 **
Geen extra aandacht voor mijn specifieke wensen												
. altijd	0	0	0	3	6	0	0	14	0	4	3	.27 *
. vaak	9	0	18	23	6	5	13	14	0	9	10	.24
. soms	38	5	9	52	18	25	26	36	29	43	30	.29 *
. zelden	24	5	5	10	18	5	17	14	5	9	11	.20
. nooit	26	89	68	13	41	65	35	22	55	26	41	.45 **
. weet niet	3	0	0	0	12	0	9	0	11	9	4	.23

Vervolg Tabel 5.9a

	Land											Eta	sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot		
Taalgebruik van de leerkracht													
. altijd	0	0	0	3	0	5	0	14	0	0	3	.29	*
. vaak	0	16	0	32	6	5	0	11	16	0	10	.35	**
. soms	29	16	0	35	6	15	13	39	21	4	21	.32	**
. zelden	24	0	0	6	6	5	22	6	24	9	11	.29	*
. nooit	47	68	100	23	76	70	61	31	39	87	55	.48	**
. weet niet	0	0	0	0	6	0	4	0	0	0	1	.21	
Taalproblemen van mezelf													
. altijd	6	5	0	16	6	10	0	14	0	0	6	.25	*
. vaak	12	16	0	39	18	10	4	17	24	0	15	.32	**
. soms	29	11	0	13	18	20	22	42	13	0	18	.33	**
. zelden	6	0	0	6	0	10	17	8	50	0	12	.50	**
. nooit	47	68	100	23	59	50	57	19	13	100	48	.59	**
. weet niet	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	.17	
Ik heb geen behoefte aan contact/geen interesse													
. altijd	0	0	0	6	6	0	0	0	0	4	2	.21	
. vaak	0	0	0	26	0	10	0	3	0	0	4	.42	**
. soms	0	0	5	29	0	0	0	6	0	9	5	.41	**
. zelden	0	0	5	13	0	0	4	0	18	4	5	.30	**
. nooit	76	100	91	23	76	90	96	58	74	83	73	.50	**
. weet niet	24	0	0	3	18	0	0	33	8	0	10	.40	**

Tabel 5.12a – Hoe zijn problemen in contacten tussen leerkracht/school aan te pakken, naar land van herkomst (in %)

	Land											Eta	sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot		
<i>N</i>	34	19	22	31	17	20	23	36	38	23	263		
Ouders info geven over heersende normen en waarden													
. zeer mee eens	44	21	5	35	6	25	17	50	16	35	28	.33	**
. mee eens	38	21	5	58	59	55	48	31	55	35	41	.33	**
. noch eens, noch oneens	12	0	0	3	12	10	9	6	18	4	8	.21	
. mee oneens	0	0	0	0	0	10	0	3	8	9	3	.23	
. zeer mee oneens	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	.20	
. weet niet	6	58	91	3	24	0	26	11	3	13	20	.65	**
Ouders meer invloed geven over heersende normen en waarden													
. zeer mee eens	26	16	0	26	6	10	13	36	8	17	17	.29	*
. mee eens	50	21	9	52	29	75	26	39	34	22	37	.34	**
. noch eens, noch oneens	12	5	0	16	35	10	30	14	34	17	18	.29	*
. mee oneens	6	0	9	0	12	5	4	0	8	22	6	.26	*
. zeer mee oneens	0	0	0	3	0	0	0	0	0	4	1	.17	
. weet niet	6	58	82	3	18	0	26	11	16	17	21	.57	**

Vervolg Tabel 5.12a

	Land											sign	
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot		Eta
Lesmethoden aanpassen													
. zeer mee eens	15	0	0	16	12	15	4	14	5	4	9	.21	
. mee eens	32	16	18	19	35	20	39	56	53	35	35	.30	**
. noch eens, noch oneens	26	11	0	32	18	35	22	11	26	9	20	.26	*
. mee oneens	6	5	5	23	12	10	9	3	0	17	8	.25	*
. zeer mee oneens	0	5	0	0	0	10	0	0	0	9	2	.26	*
. weet niet	21	63	77	10	24	10	26	17	16	26	26	.46	**
Meer aandacht voor onaangepast gedrag leerlingen													
. zeer mee eens	44	5	5	23	47	45	26	36	24	26	29	.30	*
. mee eens	38	26	18	61	24	55	48	33	45	43	40	.26	*
. noch eens, noch oneens	12	5	0	6	6	0	4	8	0	9	5	.18	
. mee oneens	0	0	0	3	6	0	0	3	0	4	2	.16	
. zeer mee oneens	0	0	0	3	0	0	0	0	8	0	2	.23	
. weet niet	6	63	77	3	18	0	22	19	24	17	23	.53	**
Leerkrachten moeten beter naar ouders luisteren													
. zeer mee eens	24	11	5	23	29	15	9	33	13	13	18	.23	
. mee eens	65	42	68	55	53	55	48	17	39	26	46	.33	**
. noch eens, noch oneens	0	11	0	16	6	20	30	19	24	39	17	.32	**
. mee oneens	3	5	0	3	0	5	4	8	0	9	4	.16	
. zeer mee oneens	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	.17	
. weet niet	9	32	27	0	12	5	9	22	24	13	15	.27	*
Huisbezoek van leerkrachten													
. zeer mee eens	9	11	0	13	0	25	0	6	0	9	7	.28	*
. mee eens	21	32	14	35	24	30	22	22	21	13	23	.16	
. noch eens, noch oneens	47	0	0	29	18	20	35	22	21	26	24	.31	**
. mee oneens	12	5	5	10	29	10	17	22	18	26	16	.21	
. zeer mee oneens	0	0	0	6	6	5	4	11	0	13	5	.22	
. weet niet	12	53	82	6	24	10	22	17	39	13	26	.49	**
Aanstellen van 'contact' ouders													
. zeer mee eens	9	11	0	3	12	25	0	22	13	17	11	.25	*
. mee eens	35	26	14	52	47	15	35	39	13	13	29	.31	**
. noch eens, noch oneens	26	5	0	29	18	25	35	14	18	30	21	.25	*
. mee oneens	9	11	0	6	0	15	0	3	16	13	8	.22	
. zeer mee oneens	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	.16	
. weet niet	21	47	86	10	24	20	30	19	39	26	31	.43	**
Anders													
. zeer mee eens	6	5	0	6	0	5	0	3	0	9	3	.17	
. mee eens	0	21	9	6	0	0	0	3	0	4	4	.30	**
. noch eens, noch oneens	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	.999	
. mee oneens	0	0	0	3	0	0	0	3	0	0	1	.15	
. zeer mee oneens	0	0	0	3	0	0	0	6	0	0	1	.19	
. weet niet	94	74	91	81	100	95	100	86	100	87	91	.28	*

Tabel 5.15a – Uitspraken

	Land												sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot	Eta	
De leerkracht van mijn kind is goed te bereiken													
. altijd	59	57	56	67	57	53	47	64	35	58	55	.17	
. vaak	38	29	33	26	30	40	46	22	48	36	35	.17	
. soms	3	12	11	4	5	5	7	12	15	4	8	.15	
. zelden	0	1	0	1	0	0	0	0	0	2	0	.11	
. nooit	0	0	0	0	2	0	0	2	0	0	0	.13	
. weet niet	0	1	0	2	6	2	0	0	2	0	1	.16	
De leerkracht is bereid naar mij te luisteren													
. altijd	56	64	60	59	64	51	33	35	28	66	52	.27	**
. vaak	33	25	24	32	24	40	44	41	50	24	34	.19	*
. soms	11	10	14	7	3	7	19	16	15	7	11	.15	
. zelden	0	0	1	0	1	0	0	7	1	1	1	.18	
. nooit	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	.09	
. weet niet	0	1	1	2	7	2	4	0	6	2	3	.15	
Ouders worden goed geïnformeerd over praktische zaken													
. altijd	20	45	44	51	38	47	29	31	22	31	36	.22	*
. vaak	54	32	37	34	32	36	55	34	35	42	39	.17	
. soms	21	20	14	12	21	15	14	27	33	19	20	.16	
. zelden	4	0	2	1	2	0	1	2	1	5	2	.12	
. nooit	0	2	0	1	0	0	0	2	0	2	1	.11	
. weet niet	0	1	2	1	7	1	1	3	8	0	2	.18	
Bij problemen op school is overleg mogelijk													
. altijd	39	62	52	54	53	45	29	48	30	56	47	.21	*
. vaak	51	32	35	37	30	30	47	31	27	29	35	.16	
. soms	10	6	11	8	11	21	16	13	20	4	12	.16	
. zelden	0	0	0	1	1	1	3	1	0	2	1	.10	
. nooit	0	0	0	0	1	0	0	4	1	0	1	.17	
. weet niet	0	0	2	0	4	3	5	1	22	9	5	.30	**
Ouders worden serieus genomen door de school													
. altijd	40	59	45	50	56	38	28	52	26	41	43	.21	*
. vaak	39	22	29	34	32	51	29	36	24	41	34	.17	
. soms	15	14	15	12	6	9	27	8	32	12	15	.22	*
. zelden	4	0	5	2	0	0	6	3	5	3	3	.13	
. nooit	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	.09	
. weet niet	1	5	5	3	4	2	10	0	13	3	5	.18	
De schoolleiding is goed bereikbaar													
. altijd	34	47	47	35	47	32	28	61	19	34	38	.24	*
. vaak	38	32	40	35	25	35	38	24	49	39	36	.14	
. soms	20	11	11	20	16	20	24	8	14	17	16	.13	
. zelden	6	4	0	6	1	1	4	3	0	4	3	.13	
. nooit	0	2	0	2	0	0	0	1	0	2	1	.11	
. weet niet	1	3	1	3	11	12	6	2	19	4	6	.23	*

Vervolg Tabel 5.15a

	Land												sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot	Eta	
De schoolleiding is bereid naar mij te luisteren													
. altijd	32	50	44	41	47	29	28	36	18	41	37	.20	*
. vaak	53	37	33	30	27	36	28	28	31	29	33	.15	
. soms	11	4	15	19	10	21	26	27	23	16	17	.18	
. zelden	3	2	1	5	1	1	8	2	0	3	3	.14	
. nooit	0	2	0	2	1	0	0	2	0	0	1	.11	
. weet niet	1	5	7	3	14	13	10	3	28	11	10	.25	**
Ouders kunnen meepraten over normen en waarden op school													
. altijd	2	16	24	33	26	26	16	34	15	16	21	.22	*
. vaak	28	17	22	22	16	28	40	31	18	25	25	.16	
. soms	36	23	21	24	11	29	26	19	28	27	25	.15	
. zelden	15	12	2	9	8	4	7	1	14	14	9	.17	
. nooit	7	8	12	6	4	0	2	2	1	4	5	.17	
. weet niet	11	22	18	7	34	13	8	12	25	13	16	.22	*
Bij problemen neemt de leerkracht tijdig contact op													
. altijd	38	45	48	45	46	39	33	41	15	42	39	.18	
. vaak	48	28	27	32	22	31	35	34	50	21	33	.20	*
. soms	8	13	12	13	13	21	21	17	20	7	14	.13	
. zelden	3	1	3	5	7	2	3	3	7	5	4	.10	
. nooit	0	4	2	2	2	2	0	2	0	1	2	.10	
. weet niet	2	9	8	3	10	5	8	2	9	24	8	.22	*
Ouders hebben invloed op opvoedingsideeën van school													
. altijd	10	6	8	23	18	12	10	21	9	2	12	.19	*
. vaak	15	18	17	30	19	17	31	26	17	19	21	.14	
. soms	22	16	16	15	10	37	35	29	22	33	23	.21	*
. zelden	25	15	8	6	11	13	16	3	16	18	13	.18	
. nooit	11	22	24	12	6	4	3	6	7	6	10	.23	*
. weet niet	16	21	26	13	36	16	4	15	29	22	20	.22	*
Ouders worden goed geïnformeerd over doelen en werkwijzen													
. altijd	23	31	42	44	39	33	33	32	14	27	32	.19	
. vaak	51	38	32	38	32	35	45	36	41	42	39	.12	
. soms	14	19	12	14	15	27	16	22	27	26	19	.14	
. zelden	8	4	4	2	5	2	3	5	13	3	5	.14	
. nooit	1	2	3	3	2	1	0	2	0	2	2	.08	
. weet niet	2	5	6	0	6	2	2	2	6	0	3	.13	
School geeft info over werkhouding van kind													
. altijd	32	62	56	49	54	48	26	36	29	35	43	.24	**
. vaak	51	23	26	40	29	44	45	39	34	44	38	.18	
. soms	13	14	14	8	10	6	27	15	34	16	16	.22	*
. zelden	3	1	4	3	3	0	2	5	2	4	3	.08	
. nooit	0	0	0	1	1	0	0	2	0	0	0	.11	
. weet niet	1	0	0	0	3	1	1	3	0	0	1	.13	

Vervolg Tabel 5.15a

	Land												sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot	Eta	
Ik word goed geïnformeerd over belangrijke schoolse waarden													
. altijd	5	35	29	48	40	39	19	43	15	23	29	.29	**
. vaak	41	29	31	36	20	34	40	25	33	33	32	.13	
. soms	35	25	20	14	14	22	32	18	38	33	25	.19	
. zelden	6	7	4	0	7	1	7	5	5	6	5	.11	
. nooit	4	3	10	0	3	1	0	6	0	4	3	.18	
. weet niet	8	1	5	3	15	3	2	4	9	1	5	.20	*
Leerkracht besteedt voldoende aandacht aan het geloof													
. altijd	2	9	7	23	6	11	1	39	5	4	11	.35	**
. vaak	13	12	24	29	26	24	25	27	19	29	23	.14	
. soms	18	9	11	20	17	30	27	18	29	31	21	.19	
. zelden	25	21	24	9	6	27	9	7	11	4	15	.24	*
. nooit	17	37	3	12	8	1	8	1	3	1	9	.36	**
. weet niet	24	11	30	8	36	7	28	8	33	30	22	.27	**

Tabel 6.2a – Wie bepaalt hoe uw kind wordt opgevoed, naar land van herkomst (in %)

	Land												sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot	Eta	
<i>Ik (met partner) :</i>													
Bepaal hoe ik mijn kind opvoed													
. altijd	97	82	91	86	90	74	75	78	76	77	83	.20	*
. vaak	2	15	3	10	8	26	16	8	22	22	13	.23	*
. soms	1	1	0	4	2	0	0	3	1	1	1	.11	
. zelden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	
. nooit	0	2	6	0	0	0	9	11	1	0	3	.24	*
Bepaal in overleg met familie hoe ik kind opvoed													
. altijd	2	1	1	2	4	4	1	25	6	0	5	.34	**
. vaak	9	0	2	19	4	6	3	15	13	3	7	.23	*
. soms	12	19	0	24	15	15	14	11	20	16	15	.17	
. zelden	17	16	0	14	17	17	22	2	18	22	14	.20	*
. nooit	60	64	97	42	60	58	60	47	44	59	59	.30	**
Bepaal in overleg met leerkr hoe ik kind opvoed													
. altijd	2	2	1	4	4	6	4	19	1	0	4	.26	**
. vaak	15	3	0	13	3	5	7	11	9	1	7	.20	*
. soms	35	14	0	20	8	21	25	10	18	16	17	.25	**
. zelden	7	13	0	16	12	15	11	11	16	25	13	.19	
. nooit	41	68	99	48	73	53	53	49	56	58	60	.32	**

Vervolg Tabel 6.2a

	Land											Eta	sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot		
Laat de opvoeding over aan school													
. altijd	0	0	0	5	1	2	1	10	1	0	2	.22	*
. vaak	0	1	0	8	0	1	0	4	3	1	2	.18	
. soms	14	2	0	8	0	1	11	25	3	3	7	.30	**
. zelden	9	3	0	10	3	3	12	15	18	10	8	.20	*
. nooit	77	94	100	69	96	93	76	46	75	86	81	.39	**
<i>N</i>	98	98	3	98	96	92	74	74	67	96	796		
Ondersteun actief het onderwijs													
. altijd	48	37	33	34	35	30	16	39	10	29	32	.22	*
. vaak	33	23	0	26	22	35	38	12	28	34	28	.17	
. soms	13	19	33	6	17	20	30	28	31	27	20	.20	
. zelden	5	10	0	13	7	9	15	11	21	2	10	.17	
. nooit	1	10	33	21	19	7	1	9	9	7	10	.23	*

Tabel 6.6a – Belang dat het kind deze gedragingen/ houdingen leert, naar land van herkomst (in %)

	Land											Eta	sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot		
Verantwoordelijkheid -thuis dragen													
. zeer belangrijk	57	75	67	84	76	65	62	69	58	44	66	.23	*
. belangrijk	39	22	28	14	22	29	32	22	39	44	29	.20	*
. redelijk belangrijk	4	2	2	2	1	3	4	4	0	12	3	.17	
. niet belangrijk	0	1	3	0	1	3	2	5	3	0	2	.12	
Verantwoordelijkheid -school dragen													
. zeer belangrijk	62	78	71	60	73	59	62	70	71	41	65	.21	*
. belangrijk	36	19	26	37	25	34	32	24	26	49	31	.18	
. redelijk belangrijk	2	3	0	3	1	5	4	3	0	10	3	.16	
. niet belangrijk	0	0	3	0	1	2	2	3	3	0	1	.11	
Rekening houden met -thuis anderen													
. zeer belangrijk	46	67	58	78	73	63	42	46	45	57	58	.25	**
. belangrijk	42	32	39	18	26	30	48	42	51	42	37	.20	*
. redelijk belangrijk	12	0	2	3	0	5	7	8	0	1	4	.20	*
. niet belangrijk	0	1	1	1	1	2	4	4	4	0	2	.12	
Rekening houden met -school anderen													
. zeer belangrijk	56	68	58	56	71	54	49	51	60	61	58	.14	
. belangrijk	35	32	38	37	27	33	41	37	35	39	35	.08	
. redelijk belangrijk	9	0	3	6	1	10	8	8	0	0	5	.19	
. niet belangrijk	0	0	1	1	1	3	3	4	4	0	2	.12	

Vervolg Tabel 6.6a

	Land											Eta	sign	
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot			
Goede prestaties halen -thuis														
op school														
. zeer belangrijk	49	50	69	63	76	69	44	44	52	8	52	.37	**	
. belangrijk	13	37	26	30	20	25	37	38	40	38	30	.19		
. redelijk belangrijk	0	11	2	3	2	4	15	6	4	48	10	.46	**	
. niet belangrijk	38	2	3	4	2	2	5	12	4	6	8	.39	**	
Goede prestaties -school														
halen op school														
. zeer belangrijk	66	64	76	45	79	72	47	56	65	19	59	.35	**	
. belangrijk	33	29	21	46	17	24	39	36	31	51	33	.22	*	
. redelijk belangrijk	0	7	1	6	3	2	11	4	0	27	6	.32	**	
. niet belangrijk	1	0	2	4	1	2	4	4	4	3	3	.09		
Eigen mening -thuis														
ontwikkelen														
. zeer belangrijk	70	50	51	80	78	49	56	52	44	41	57	.27	**	
. belangrijk	29	42	42	15	17	28	36	32	42	52	33	.23	*	
. redelijk belangrijk	1	8	5	2	4	15	6	10	10	7	7	.16		
. niet belangrijk	0	1	2	3	1	8	2	6	4	0	3	.15		
Eigen mening -school														
ontwikkelen														
. zeer belangrijk	77	58	50	58	77	60	59	51	48	40	58	.23	*	
. belangrijk	22	37	44	36	19	27	33	32	48	52	35	.21	*	
. redelijk belangrijk	1	5	4	3	3	9	6	11	0	8	5	.15		
. niet belangrijk	0	0	2	3	1	4	2	6	4	0	2	.13		
Aan geloofsvoor- -thuis														
schriften houden														
. zeer belangrijk	39	87	25	36	11	78	25	59	14	5	38	.55	**	
. belangrijk	26	10	25	30	15	16	20	24	23	5	19	.19		
. redelijk belangrijk	26	1	21	16	27	4	36	8	21	19	18	.27	**	
. niet belangrijk	9	2	29	19	47	2	20	9	43	71	25	.49	**	
Aan -school														
geloofsvoorschriften														
houden														
. zeer belangrijk	44	87	20	16	12	67	17	57	16	6	34	.56	**	
. belangrijk	19	11	24	44	18	22	20	22	13	12	20	.22	*	
. redelijk belangrijk	22	2	23	22	28	8	35	12	30	20	20	.24	*	
. niet belangrijk	15	0	33	19	42	3	29	9	42	62	25	.43	**	
Eerlijkheid -thuis														
Eerlijkheid														
. zeer belangrijk	70	90	77	91	84	85	60	70	68	76	77	.23	*	
. belangrijk	30	9	20	9	14	13	31	23	28	24	20	.20	*	
. redelijk belangrijk	0	0	1	0	0	0	6	2	0	0	1	.19		
. niet belangrijk	0	1	2	0	2	2	3	5	4	0	2	.12		
Eerlijkheid -school														
Eerlijkheid														
. zeer belangrijk	70	93	75	67	82	83	61	70	64	68	73	.21	*	
. belangrijk	30	7	22	30	15	15	29	23	32	32	23	.19	*	
. redelijk belangrijk	0	0	1	3	1	0	8	2	0	0	2	.19	*	
. niet belangrijk	0	0	2	0	2	2	2	5	4	0	2	.13		

Vervolg Tabel 6.6a

		Land											Eta	sign
		Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot		
Op het rechte pad	-thuis													
blijven														
. zeer belangrijk		89	93	85	91	91	90	59	59	75	71	80	.32	**
. belangrijk		11	6	13	7	8	8	34	28	20	26	16	.26	**
. redelijk belangrijk		0	0	0	2	0	0	4	6	0	2	1	.17	
. niet belangrijk		0	1	2	0	1	2	3	7	5	1	2	.15	
Op het rechte pad	-school													
blijven														
. zeer belangrijk		89	91	82	68	91	88	59	62	70	68	77	.28	**
. belangrijk		11	9	16	30	8	10	35	28	26	28	20	.24	**
. redelijk belangrijk		0	0	0	2	0	1	3	3	0	2	1	.12	
. niet belangrijk		0	0	2	0	1	1	3	7	4	2	2	.15	
Gelijkwaardigheid	-thuis													
van man en vrouw														
. zeer belangrijk		74	58	54	76	72	71	46	66	34	56	61	.26	**
. belangrijk		24	37	31	19	16	22	37	19	39	39	28	.19	*
. redelijk belangrijk		2	4	12	3	7	6	11	5	21	5	8	.20	*
. niet belangrijk		0	1	3	2	5	1	7	10	6	0	4	.17	
Gelijkwaardigheid	-school													
van man en vrouw														
. zeer belangrijk		80	69	56	54	73	69	47	71	35	56	61	.27	**
. belangrijk		19	29	29	41	18	25	37	15	38	41	29	.20	*
. redelijk belangrijk		1	1	12	3	4	5	10	4	21	3	6	.24	*
. niet belangrijk		0	1	3	2	5	1	7	10	6	0	4	.17	

Tabel 6.9a – Uitspraken, naar land van herkomst (in %)

		Land											Eta	sign
		Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot		
Opvoeden is vooral een taak van de ouders														
. zeer mee eens		67	61	51	86	67	48	46	71	54	44	59	.26	**
. mee eens		30	34	17	10	25	36	26	19	32	48	28	.23	*
. noch eens, noch oneens		2	2	11	1	6	14	16	2	13	3	7	.22	*
. mee oneens		1	2	19	3	2	2	10	3	1	5	5	.25	**
. zeer mee oneens		0	1	1	0	0	0	2	0	0	0	0	.11	
. weet niet		0	0	1	0	0	0	0	4	0	0	1	.18	
Taak leerkracht is uitsluitend kennisoverdracht														
. zeer mee eens		12	9	9	9	21	13	10	41	25	3	15	.28	**
. mee eens		25	33	21	29	23	15	36	43	19	5	25	.24	*
. noch eens, noch oneens		8	12	7	14	24	44	21	5	21	6	16	.31	**
. mee oneens		16	38	52	36	20	24	23	3	26	57	30	.33	**
. zeer mee oneens		38	7	9	12	9	2	8	1	6	29	13	.35	**
. weet niet		0	0	2	1	3	1	1	7	2	0	2	.15	

Vervolg Tabel 6.9a

	Land											Eta	sign
	Tur	Mar	Sur	Ant	Kpv	Pak	Joe	Som	Rus	Ned	Tot		
Leerkracht moet zich niet bemoeien met normen en waarden													
. zeer mee eens	1	4	0	21	11	7	1	29	3	1	8	.34	**
. mee eens	7	21	8	19	10	11	13	24	4	2	12	.21	*
. noch eens, noch oneens	18	24	8	25	31	43	30	22	20	4	22	.26	**
. mee oneens	22	39	66	29	33	28	38	8	52	52	37	.32	**
. zeer mee oneens	52	11	14	7	12	7	16	3	11	41	18	.40	**
. weet niet	0	0	3	0	2	4	1	14	9	0	3	.25	**
W&N moeten aparte aandacht krijgen													
. zeer mee eens	67	24	12	33	11	36	14	36	17	14	26	.37	**
. mee eens	25	53	44	38	43	46	36	30	38	49	40	.16	
. noch eens, noch oneens	5	7	12	14	16	13	29	17	24	9	15	.20	*
. mee oneens	2	15	24	11	18	4	12	1	9	22	12	.23	*
. zeer mee oneens	1	0	2	2	4	1	4	0	2	5	2	.11	
. weet niet	0	1	5	3	7	0	4	17	10	1	5	.23	*
Huiswerkbegeleiding moet meer aandacht krijgen													
. zeer mee eens	45	33	14	40	27	35	6	42	10	2	25	.35	**
. mee eens	38	42	49	38	33	52	23	35	48	24	38	.20	*
. noch eens, noch oneens	7	3	10	11	11	6	42	16	22	30	16	.32	**
. mee oneens	2	8	9	8	5	1	15	3	9	27	9	.26	**
. zeer mee oneens	0	1	0	1	4	0	3	0	0	0	1	.15	
. weet niet	8	13	17	2	20	5	10	4	12	17	11	.18	
Ouders moeten participatie mogelijkheden. gebruiken													
. zeer mee eens	39	34	26	42	25	32	11	34	0	13	26	.30	**
. mee eens	53	47	64	39	48	60	39	37	64	61	51	.20	*
. noch eens, noch oneens	7	12	7	11	15	7	36	18	21	18	15	.23	*
. mee oneens	1	2	0	3	2	1	9	1	0	4	2	.17	
. zeer mee oneens	0	1	0	3	2	0	1	0	0	0	1	.12	
. weet niet	0	3	3	3	7	0	4	10	16	4	5	.21	*
Migranten& zelfhulporganisaties moeten belangrijker plaats krijgen in relatie ouders en school													
. zeer mee eens	36	15	22	41	19	31	5	54	15	4	24	.35	**
. mee eens	18	28	39	32	39	54	24	34	61	16	35	.29	**
. noch eens, noch oneens	1	15	15	12	14	8	33	3	15	40	16	.32	**
. mee oneens	3	7	11	1	5	1	14	3	1	14	6	.21	*
. zeer mee oneens	34	11	1	3	2	1	3	0	2	7	7	.40	**
. weet niet	7	23	11	11	20	5	21	4	6	18	13	.20	*

Op verzoek van de Dienst Stedelijk Onderwijs (DSO) Rotterdam, heeft het ITS van de Radboud Universiteit Nijmegen een onderzoek uitgevoerd naar verwachtingen en wensen van groepen allochtone ouders ten aanzien van de basisschool en educatieve activiteiten in Rotterdam. In Rotterdam wonen mensen van bijna 170 nationaliteiten en taalgroepen/culturen.

Meer dan 60 procent van de kinderen in het basisonderwijs heeft een allochtone achtergrond en relatief veel van deze leerlingen hebben grote leerachterstanden. Een overzicht van de verwachtingen van allochtone ouders ten aanzien van het basisonderwijs en het educatief aanbod ontbreekt.

Met medewerking van diverse lokale migrantenorganisaties en Steunpunt Medezeggenschap te Rotterdam zijn 1000 interviews gehouden met ouders van leerlingen in het basisonderwijs uit Turkije, Marokko, Suriname, Antillen, Kaapverdië, Pakistan, voormalig-Joegoslavië, Somalië, Rusland en Nederland.

In dit rapport komt aan de orde wat de opvoedingsdoelen van groepen ouders zijn, in welke mate allochtone ouders zich aanpassen aan de Nederlandse samenleving, en hoe men aankijkt tegen de kwaliteit van cursussen Nederlandse taal, volwasseneneducatie en inburgeringscursussen.